

*Mannen på gatans åsikt och personen bredvids
förvåning* – s-genitiv som frasmärke i modern
svenska

Alicja Piotrowska

*Mannen på gatans åsikt och personen bredvids
förvåning – s-genitiv som frasmärk i modern
svenska*

Wydział Neofilologii UAM w Poznaniu
Poznań 2017

Projekt okładki:
Alicja Piotrowska
www.wordclouds.com

Recenzja:
dr Paulina Horbowicz

Copyright by:
Alicja Piotrowska

Wydanie I, Poznań 2017

ISBN 978-83-947609-5-3

DOI: 10.14746/9788394760953

Wydanie:
Wydział Neofilologii UAM w Poznaniu
al. Niepodległości 4, 61-874 Poznań
e-mail: dziekneo@amu.edu.pl
www.wn.amu.edu.pl

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	5
1. Inledning.....	7
1.1. Syfte.....	7
1.2. Material och metod.....	8
1.3. Disposition.....	8
2. Genitivens historiska utveckling och dess status i modern svenska.....	10
2.1. Det fornsvenska kasussystemet.....	10
2.2. S-genitivens historiska utveckling	12
2.2.1. Genitivändelserna i fornsvenska.....	13
2.2.2. Ändelsen -s breder ut sig.....	14
2.2.3. Från en kasusmarkör till en frasmärkör	17
2.2.4. Den possessiva dativen	18
2.3. Degrammatikalisering	19
2.4. Affix och klitikon.....	22
2.4.1. S-genitivens morfologiska status.....	22
2.4.2. Diskussionen om s-genitivens morfologiska status.....	26
2.4.3. Excursus: Diskussionen om den engelska s-genitivens morfologiska status	28
2.5. Genitiv och possessiva konstruktioner i andra nordiska språk	29
2.6. Slutsatser.....	31
3. Possessiva konstruktioner i modern svenska.....	33
3.1. S-genitivens position i nominalfrasens struktur.....	33
3.2. Determinativ och icke-determinativ genitiv	35
3.3. Strukturer som används parallellt med s-genitiven.....	37
3.3.1. Prepositionsfraser.....	37
3.3.2. Sammansättningar.....	39
3.3.3. Adjektiv	40
3.3.4. Bestämmdhet	41
3.3.5. Garpegenitiv och andra dialektala possessiva uttryck	42
3.4. Slutsatser.....	43
4. S-genitiv som frasmärkör	44
4.1. Gruppgenitiv	44
4.2. Gruppgenitivens historiska spår.....	48
4.3. Korpusundersökning	51
4.3.1. Gruppgenitiv – samordnade substantiv.....	51
4.3.2. Gruppgenitiv – nominalfras och prepositionsfras.....	59
4.3.3. Gruppgenitiv – nominalfras och relativsats.....	66
4.4. Slutsatser.....	70
5. Enkätundersökning	72
5.1. Översikt över resultaten.....	73
5.2. Samordnade nominalfraser	75
5.3. Nominalfras och prepositionsfras	77
5.4. Nominalfras och relativsats	79
5.5. Slutsatser.....	80
6. Avslutande diskussion.....	81
6.1. Resultat och slutsatser	81

6.2. Jämförelse av resultat av korpus- och enkätundersökningen	83
6.3. Framtida forskning	84
Streszczenie	85
Litteraturförteckning	87
Elektroniska källor	87
Källtexter	87
Litteratur	87
Figurförteckning	91
Tabellförteckning	91
Bilagor.....	92
1. Exempel från korpusundersökning	92
a. Gruppgenitiv – samordnade nominalfraser.....	92
b. Gruppgenitiv – nominalfras och prepositionsfras.....	94
c. Gruppgenitiv – nominalfras och relativsats	98
2. Enkätundersökning.....	102

1. Inledning

Det svenska språket, såsom alla germanska språk, var förr i tiden ett kasusspråk som kännetecknades av ett omfattande böjningssystem för både nominala och verbala element. Under språkets utveckling har kasussystemet reducerats för att senare helt upplösas. Kasussammanfallet var utan tvekan en av de mest djupgående förändringarna i svenskans historia. Av de fyra kasus som brukades i fornsvenskan överlevde i en eller annan form endast genitiven. Vad gäller den nysvenska *s*-genitiven gick dess utveckling från en kasusändelse till en frasmärk. *S*-genitiv förlorade på så sätt vissa av sina grammatiska funktioner och därför anses den vara ett framstående exempel på degrammatikalisering (Norde 1997). I nysvenskan fungerar *s*-genitiv som frasmärk som vanligen fogas till det sista elementet i nominalfrasen, som dessutom inte behöver vara ett substantiv. I det vardagliga språkbruket kan man observera exempel på *s*-genitiv som kan fästas vid exempelvis prepositionsfrasens rektion eller relativsatsens sista element. Sådana exempel där *s*-genitiv på ett så tydligt sätt fungerar som en frasmärk kallas för gruppgenitiv. Konstruktionerna med gruppgenitiv förekommer allt oftare i vardagligt språk, men fenomenet verkar fortfarande vara avvisat och förbisett av språkvetare. Gruppgenitiven är visserligen nämnt i *Svenska Akademiens Grammatik* (Teleman et al. 1999a:130), men den behandlas som en väldigt marginell konstruktion. Det finns dessutom inga tydliga regler för gruppgenitivens användning och så vitt som jag vet finns det inga undersökningar som analyserar det faktiska bruket av gruppgenitiv i svenskan. Gruppgenitiven, som är en mycket aktuell men inte brett beskriven del av det svenska språkbruket, står i fokus i denna uppsats.

1.1. Syfte

Syftet med uppsatsen är att undersöka och analysera bruket av gruppgenitiv i de moderna svenska nominalfraserna. Tre olika typer av gruppgenitiv sätts i fokus, nämligen samordnade substantiv, substantiv och prepositionsfras samt substantiv och relativsats. Frågeställningarna som är av betydelse för min undersökning är: I vilka sammanhang förekommer gruppgenitiv? Vilka typer av gruppgenitiv är mer frekventa och därmed mer acceptabla i svenskan? Finns det några begränsningar på en nominalfras som kan sättas i gruppgenitiv?

I undersökningen kommer jag att jämföra exempel på gruppgenitiv med exempel på konstruktioner som används parallellt eller i stället för gruppgenitiv. När det gäller gruppgenitiv av typ samordnade nominalfraser är den parallella konstruktionen en vanlig *s*-genitiv, det vill säga *s*-genitiv som förekommer vid båda element i nominalfrasen, såsom exempelvis *mamma och pappas sovrum* mot *mammans och pappas sovrum*. Jag kommer även att jämföra exempel på gruppgenitiv i prepositionsfraser och relativsatser med exempel på *s*-genitiv som i stället fogas till substantivet som betecknar possessorn, som till exempel: *kungen av Sveriges hov* mot *kungens av Sverige hov* samt andra konstruktioner som är avsedda att undvika gruppgenitiv, såsom prepositionsfraser eller omskrivningar.

En sådan mångfasetterad undersökning av *s*-genitiv kommer förhoppningsvis att ge grund för några rimliga slutsatser om gruppgenitivens egentliga användning i modern svenska.

1.2. Material och metod

Undersökningsmaterialet består främst av autentiska exempel på språkbruket ur Språkbankens korpusar, där sökningen har gjorts i utvalda korpusar under namn *Sociala medier* (Bloggmix, Diskussionsforum, Twitter) och *PAROLE* korpus. Dessa korpusar erbjuder tillgång till det vardagliga språkbruket som förmodligen är närmast det egentliga talspråket. En del av materialet utgörs också av enkäterna som jag genomförde bland infödda svenska talare. Enkätundersökningen genomfördes via nätet i november 2016. Enkäterna bestod av såväl öppna som slutna frågor som var ämnade att kontrollera om personer med svenska som modersmål spontant använder sig av gruppgenitiv och i vilka sammanhang konstruktionen oftast förekommer.

Metoden som jag använder i undersökningen är delvis kvantitativ och delvis kvalitativ. Sökningen i korpusar har jag genomfört enligt två strategier: 1) sökningen efter possessorn (exempelvis nominalfrasen *Victoria och Daniels*) eller 2) sökningen efter possessum (exempelvis: *substantiv + och + substantiv + bröllop*). På så sätt har jag letat efter exempel på gruppgenitiv i en viss utvald konstruktion samt exempel på motsvarande konstruktioner där possession uttrycks på ett annat sätt än gruppgenitiv. Ur sökningarna i korpusar identifierar jag de mest frekventa användningarna av gruppgenitiv. Sökningarna presenteras även kvantitativt genom att jämföra antal träffar av vissa konstruktioner.

Analysen av enkäterna är såväl kvalitativ som kvantitativ. Jag identifierar olika kontexter och faktorer för gruppgenitivens förekomst i samtliga informanternas svar och analyserar dem. Dessutom presenterar jag och jämför antalet belägg för gruppgenitiv gentemot icke-gruppgenitiv i informanternas svar för att kunna presentera en genomsnittlig frekvens för förekomsten av gruppgenitiv av de respektive typerna.

1.3. Disposition

Uppsatsen är uppbyggd i fyra huvuddelar, där de två första utgör uppsatsens teoretiska bakgrund och två andra utgör den empiriska delen. I den första delen, kapitel 2, presenteras den historiska utvecklingen av s-genitiv i svenskan, nämligen dess väg från en kasusändelse till en frasmärkning. Begreppen som *grammatikalisering*, *degrammatikalisering*, *affix* och *klitikon* definieras. Därefter redogör jag för diskussionen kring s-genitivens morfologiska status i svenskan, det vill säga diskussionen om s-genitiven egentligen är ett klitikon eller om den grammatiskt sett befinner sig någonstans mellan ett affix och ett klitikon. Slutligen presenterar jag possessiva konstruktioner som används i andra nordiska språk.

I den andra delen, kapitel 3, redogör jag för olika funktioner hos s-genitiven i modern svenska, begreppen som *determinativ* och *icke-determinativ genitiv* förklaras. Därefter presenterar jag på ett detaljerat sätt strukturer som numera är parallella med s-genitiv, nämligen prepositionsfraser, sammansättningar, possessiva adjektiv, bestämdhet (inalienabel possessiv). I detta avsnitt nämner jag också konstruktioner med garpegenitiv och sydvästsvensk a-genitiv som förekommer i vissa svenska dialekter. Dessa parallella meds-genitiv strukturer belysas med exempel från litteraturen och Språkbankens korpusar.

Den tredje delen, kapitel 4, utgörs av korpusundersökningen. Först definieras begreppet gruppgenitiv samt dess tre typer: samordnade substantiv, substantiv och prepositionsfras samt substantiv och relativsats. Jag presenterar exempel och råd för gruppgenitivens användning från *Svenska Akademiens Grammatik* (Teleman et al. 1999a:130)

och Språkrådet (se kapitel 4.1). Sedan följer ett avsnitt om gruppgenitivens historiska spår där jag efter Norde (2013) presenterar två möjliga scenarion för gruppgenitivens utveckling. Därefter redogör jag för resultaten av undersökningen av de autentiska exemplen för varje typ av gruppgenitiv. Jag lägger fram såväl de mest konventionella exemplen som de mer avvikande exemplen för varje typ av gruppgenitiv.

Den fjärde delen, kapitel 5, utgörs av enkätundersökningen. Först redogör jag allmänt för resultaten och presenterar generella tendenser i informanternas svar. Sedan analyserar jag svaren mer detaljerat med uppdelning i tre typer av gruppgenitiv.

I kapitel 6 sammanfattar jag uppsatsen och diskuterar de slutsatser som har framkommit av det analyserade materialet. Jag jämför även resultaten av korpus- och enkätundersökningen och pekar på möjliga förklaringar till skillnader som har uppstått mellan resultaten. Uppsatsen avslutas med en kort diskussion om den potentiella fortsatta forskningen inom ämnet av gruppgenitiv i svenskan.

2. Genitivens historiska utveckling och dess status i modern svenska

I detta kapitel redogör jag för den teoretiska underbyggnaden för uppsatsen. Först presenterar jag allmänt termen kasus och det fornsvenska kasussystemet. Därefter följer några avsnitt om s-genitivens historiska utveckling, det vill säga redogörelsen för genitivens olika kasusändelser, utbredningen av s-ändelsen samt s-genitivens väg från fornsvenskans kasusändelse till nusvenskans klitiska partikel. Sedan diskuterar jag fenomenet degrammatikalisering. Jag redogör för de fyra karakteristiska dragen som fungerar som en förutsättning för degrammatikaliseringen samt tre olika typer av detta fenomen. I nästa avsnitt definierar jag begreppen såsom affix och klitikon och därefter presenterar jag diskussionen kring s-genitivens status i modern svenska. Slutligen läggs fram det nutida läget av användning av genitiver och possessiva konstruktioner i andra skandinaviska språk. Avgränsning och anknytning till forskning inom fältet diskuteras och vävs fortlöpande in i kapitlet i fråga.

2.1. Det fornsvenska kasussystemet

Kasus definieras i Blake (2004:1) som ett system för markering av de osjälvständiga substantiven för typen av relation som de har till huvudordet. Definitionen syftar traditionellt på böjningssystemet, vilket vanligen gäller substantivets relation till verbet på satsnivån eller substantivets relation till prepositioner, postpositioner eller andra substantiv på frasnivån. Genitiven, som står i fokus i denna uppsats, är ett mycket frekvent kasus i världens språk. Den förekommer inte bara i de indoeuropeiska språken, utan även i de uraliska, kaukasiska, altaiska, dravidiska och semitiska språken (Blake 2004:149). Genitiven är en böjningskategori för substantiv som i sin kärnfunktion betecknar ägandet och på grund därav kan den också kallas för ett possessivt kasus. Ägandet eller tillhörigheten (en. *possession*) är ett mycket brett begrepp som ofta definieras i relation till kontroll eller en del variabler som animacitet eller alienation (en. *alienability*). Med tillhörigheten menar man såväl ett lagligt ägande, med andra ord en alienabel relation (t.ex. *Jans hus*), som vissa inalienabla relationer, såsom i fråga om kroppsdelar eller släktskapsrelationer (t.ex. *Jans fot*, *Jans syster*) (Koptjevskaja-Tamm 2003b:621). Genitivens semantiska innebörd täcker dessutom ett större omfång av relationer än bara ägandet, exempelvis spatiala relationer som lokalisering, ursprung och destination, del-helhet relationer, måttsrelationer och kvantitativa relationer, etc. (Carlier & Verstraete 2013:4). De olika semantiska relationerna som genitivkasus kan beteckna överskrider i själva verket uppsatsens omfattning, för en redovisning av de possessiva konstruktionerna se Blake (2004) eller Carlier & Verstraete (2013).

Alla de germanska språken, och bland dessa de nordiska språken, var kasus-språken under en viss period i sin utveckling. Fornsvenskan, som utvecklades av fornnordiskan, brukades under perioden mellan 1225 (då *Äldre Västgötalagen* skrevs som den första texten med det latinska alfabetet) och 1526 (då *Nya Testamentet* översattes till svenska). Fornsvenskan kännetecknades av en mycket rik böjning av verbala och nominala element (substantiv, adjektiv, pronomen och vissa räkneord). Det fanns fyra kasus: nominativ, ackusativ, dativ och genitiv, och tre genus: femininum, maskulinum och neutrum. För jämförelse av dessa morfologiska kategorier i fornsvenska och nusvenska se Tabell 1.

(Tab. 1) *Nominalböjning i fornsvenskan och nusvenskan (efter Norde 1999:31)*

	<i>fornsvenska</i>	<i>nusvenska</i>
SUBSTANTIV	3 genus	2 genus
	2 numerus	2 numerus
	4 kasus	0 kasus
ADJEKTIV	3 genus	2 genus
	2 numerus	2 numerus
	4 kasus	0 kasus
	stark och svag böjning	stark och svag böjning
PRONOMEN	3 genus	2/3 genus
	2 numerus	2 numerus
	4 kasus	2 kasus

Kasussystemet präglades dessutom av en omfattande grupp kasusändelser. De fyra kasus realiserades med olika böjningsändelser beroende på substantivets genus, numerus och ordstam. Systemet kännetecknades dock av en intern inkonsekvens. Detta gick ut på att en viss kasusform kunde ha realiserats med olika ändelser och en viss ändelse kunde ha betecknat flera kasusformer. Enligt Wessén (1969:147) var det just dessa stora olikheter i böjningen som inbjöd till utjämning av hela kasussystemet. Det som är intressant här är att endast dativ i plural hade samma ändelse i alla grupper (-um), medan den enda ändelsen som inte var homonym med andra kasusändelser var -s, det vill säga genitiv för maskulina och neutrala *i/ia/ja*-stammarna i singular. Det är också värt att påpeka att hela böjningssystemet i fornsvenskan, det vill säga de olika kasusändelserna, baserades främst på ordstammar och inte så mycket på genus. Genusböjningen blev mer väsentlig för den moderna böjningen av artiklar och adjektiv i svenskan. Så småningom skedde en upplösning av kasussystemet som sträckte sig över en relativt lång period. De första förändringarna inom systemet inträffades redan i början av 1300-talet, medan dess sista rester inte försvann förrän 1500-talets slut (Wessén 1969:136). Upplösningen av det rika fornnordiska böjningssystemet fullbordades till största delen vid slutet av den yngre fornsvenska perioden (1375-1526). Det som påverkade upplösningen kunde ha varit både språkinterna faktorer, det vill säga fonologiska, morfologiska och syntaktiska förändringar, och språkexterna faktorer, som inflytandet från andra språk. Lars-Olof Delsing (1991:12) sammanfattar kasussammanfallet på följande sätt:

Den traditionella synen på kasussammanfallet i fornsvenskan innebär i korthet att nominativ och ackusativ sammanfaller till en grundform, och att dativen något senare sugts upp av denna grundform, medan däremot genitiven överlever.

Det fanns en stor synkretism i former på nominativ och ackusativ för alla genus, dessa två kasus hade i fornnordiskan samma ändelse för femininum plural och neutrum både singular och plural (Mørck 2005:1130). Nominativen kom säkerligen ur bruk redan under medeltiden, och då upphävdes också den formella skillnaden mellan nominativ och ackusativ (Wessén 1969:138). När det gäller dativen tog det längre tid för den att utjämnas. Å ena sidan var några dativändelser som -e vacklande och utelämnades ofta, å andra sidan var det ackusativform som trängde in i dativens ställe. De plurala och bestämda dativändelserna höll sig dock kvar längre och de användes vanligen till och med i 1500-talets svenska (Wessén 1969:142). Vad gäller det kasus som är av intresse för min uppsats, genitiven, räcker det inte att säga att det var det enda kasus som överlevde systemets upplösning. Den överlevde inte som en morfologisk kasusändelse, utan den gick genom en rad väsentliga förändringar. Genitiven utgör i själva verket ett

särskilt fall eftersom den bevarades i form av s-genitiv inte bara i svenskan, utan även i engelskan, danskan och norskan (Norde 1997:1). I den följande delen redogör jag i detalj för s-genitivens historiska utveckling.

2.2. S-genitivens historiska utveckling

Undersökningarna inom den historiska utvecklingen av genitiven i olika språk har genomförts bland annat av Jespersen (1894) och Allen (1997) för engelska och Norde (1997, 2001a, 2002) för svenska. Genitiven som böjningsform fanns, som sagt, i alla de äldre germanska språken. När det gäller svenskan kallas genitiven fortfarande i vissa fall för en kasusändelse och de äldre grammatikorna anger att svenskan har två kasus: grundkasus som är morfologiskt omarkerat och genitivkasus som anges med suffixet -s (Teleman et al. 1999a:112). De flesta lingvister är dock eniga om att genitiven inte längre bör betraktas som en kasusändelse (Delsing 1991, Sigurd 1995, Norde 1997). Den primära skillnaden mellan ett kasusaffix och s-genitiv finns i det att kasusaffix fungerar på ordnivån medan s-genitiv fungerar på frasnivån. I fornsvenskan uttryckte man ägandet genom att markera substantivet och alla dess bestämningar med en genitivändelse. S-genitiv i modern svenska är däremot ett morfem som fogas till nominalfrasen i sin helhet, vilket blir klart när vi jämför exempel från fornsvenska och nusvenska:

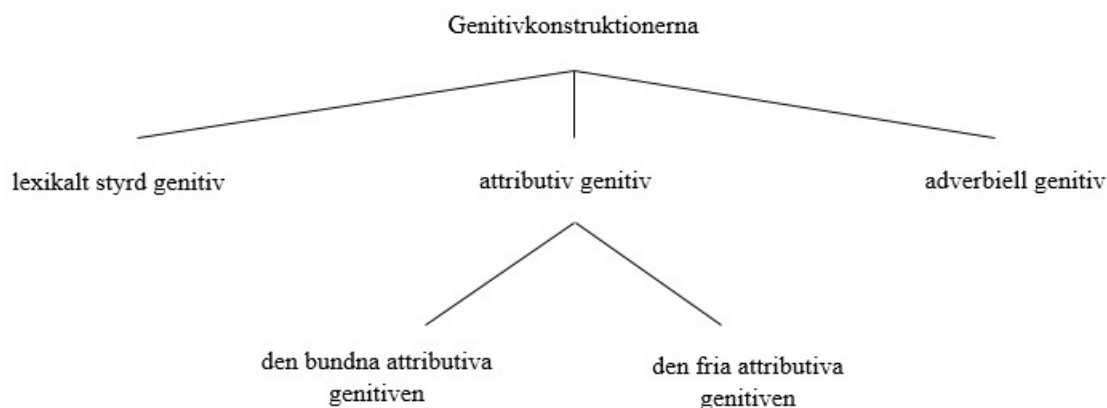
(1) ens gammals manz hæstr
en-GEN gammal-GEN man-GEN häst

(2) en gammal mans häst
[en gammal man]-s häst (Delsing 1991:1)

I detta kapitel kommer jag att presentera s-genitivens utveckling från en kasusändelse till en frasmarkör. Innan dess är det dock lämpligt att kort beskriva de olika typerna av genitivkonstruktioner som förekom i fornsvenskan. Genitiven användes för det mesta attributivt för att beteckna tillhörigheten i vid bemärkelse, men den kunde också styras av vissa verb, adjektiv och prepositioner. Lars-Olof Delsing (1991) kallar den sista typen för *lexikalt styrd genitiv* och ger exempel på ord som styrde genitivkasus:

Verb som *mista*, *ræna*, *leta* etc. tog i ä. fsv. genitiv hos sitt direkta objekt. Samma sak gäller för transitiva adjektiv som *værþer*. Prepositionerna *till* och *mellum* m.fl. styrde också genitivt kasus. (Delsing 1991:17)

Den andra typen, som Norde (2013:299) kallar för *strukturell genitiv* och Delsing (1991:17) för *attributiv genitiv*, kan delas in i två undergrupper enligt deras ordställning i fornsvenskan. Den första gruppen var *den bundna attributiva genitiven*, som hade fast ordställning. Till denna grupp hörde de alltid framförställda genitiverna: kvalitativ genitiv (*aldra handa laghmal*), måttsgenitiv (*tvæggia ora sak*) och definitiv genitiv (*Sverikis riki*) samt de alltid efterställda genitiverna, såsom partitiv genitiv (*nokorr varra*) och generisk genitiv (*half mark gultz*). Den andra undergruppen kallades för *den fria attributiva genitiven* och den kunde i äldre fornsvenska vara antingen framför- eller efterställd. Den innefattade possessiv genitiv (*annars manz hus*), subjektiv genitiv (*manna samvara*) och objektiv genitiv (*orþanna framförilsi*) (Delsing 1991:17). Delsing urskiljer också en tredje grupp: de adverbiala genitiverna, som till exempel *annars dags* eller *sama stadz*.

(Fig. 1) *Genitivkonstruktionerna i fornsvenskan enligt Delsing (1991:17)*

2.2.1. Genitivändelserna i fornsvenska

Som jag har nämnt tidigare realiserades genitivkasus med många olika ändelser beroende på substantivets genus, numerus och ordstam. Här presenterar jag en sammandragen beskrivning av de olika ändelserna och deras utveckling, för en mer omfattande redogörelse se Norde (1997:93-105).

Det dominerande paradigmet inom genitivböjning utgjordes av maskulina och neutrala *i/ia/ja*-stammarna i singular som tog ändelsen *-s*. Denna kunde även realiseras med stavningen som *x* eller *z*, i sådana fall då tonade konsonanter som *g* och *d* blivit avtonade före *-s*, såsom i exempel: *dax*, *konongx*, *Gudz*, *stadz*, med uttalet /ks/ respektive /ts/ (Norde 1997:94). Utvecklingen av *s*-ändelsen behandlas mer detaljerat i följande avsnitt. Den andra hög frekventa genitivändelsen i singular var *-aR* eller *-ar*. Denna realiserades i substantiv med *ō/jō/iō*-stammarna samt *u*- och *i*-stammarna. Ändelsen *-a*, som kunde vara reducerad till *-æ*, förekom i singularis med *n*-stammarna och den var också den övergripande genitivändelsen för alla substantiv i pluralform. Förutom dessa tre mest typiska ändelser användes också i vissa fall andra, som *-u* eller *-uR* (oblikform för *ōn*-stammarna) eller *-na* (pluralform för *ōn*-stammarna).

Vad gäller ställningen av *aR*-ändelsen var denna fortfarande helt produktiv i runsvenskan (800-1225). Upp till 1200 blev det palatala *R* så småningom ersatt av det alveolara *r* (Norde 1997:100). I fornsvenska texter kan man senare observera att detta *r* som utvecklades från *R* ofta försvann i obetonade positioner, som till exempel före en bestämd artikel i suffixet eller i sammansättningar: **fiskaRniR* > *fiskanir*, **sonaRdōttir* > *sonadottir* (Norde 1997:101). En annan fonologisk utveckling som påverkade ändelserna *-ar* och *-a* var reduceringen av *a* till *æ*, som i exemplen: *sunær* (son) eller *magnusæ* (Magnus). Man antar att de olika grafemen representerar olika ljudkvalitéer och en gradvis reduktion av vokalen. Norde (1997:103) poängterar däremot att ändelsen *-a* under den yngre fornsvenska perioden (1375-1526) var mer frekvent än *-æ* och att ändelsen *-e* (schwa) senare förekom i stället för andra vokaler¹.

¹ Ändelsen *-e* kunde i vissa fall dock beteckna ett dativkasus styrt av en preposition som i det följande exemplet från Heliga Birgittas uppenbarelser: *j minne modhers clostre*. (Norde 1997:104).

2.2.2. Ändelsen -s breder ut sig

Den särskilda ändelsen -s som gav upphov till den nusvenska s-genitiven tog så småningom över alla andra genitivformer. Detta -s, som Norde (1997:116) kallar för det sekundära -s:et, förekom inte i alla böjningsgrupper samtidigt, utan det var en lång och icke-linjär process. -S:et kallades för sekundärt eftersom det förekom i sådana deklinationer där det inte var den primära, grundläggande ändelsen, men också därför att det lades till redan böjda former, såsom till exempel till nominativer eller gamla genitiver. Det sekundära -s:et påträffades vidare bara hos attributiva (strukturella) genitiver och inte alls vid lexikala genitiver (Norde 1997:118). Det är dessutom väsentligt att nämna att de tidiga förekomsterna av det sekundära -s:et, som daterades till den runsvenska perioden, ännu inte var exempel på s-genitiv. Det var troligast fråga om ett paradigmskifte inom genitivböjning som gick ut på att den dominerande maskulina ändelsen -s hos a-stammarna överfördes till de mindre maskulina deklinationerna, som det var fallet med de maskulina r-stammarna. Ett annat fall där det kunde förekomma problem med att identifiera det sekundära -s:et var sammansättningar, där -s mellan två sammansatta ord kunde såväl beteckna genitivändelsen som det fogade elementet (som foga-s i modern svenska). Norde (1997:118) påpekar också att sammansättningar förr i tiden kunde skrivas som två åtskilda ord och därför kan det vara omöjligt att bedöma grammatisk status av -s i sådana fall.

För att beskriva s-ändelsens utveckling steg för steg presenteras här en kronologisk genomgång av förekomster av s-ändelsen i texter från fyra perioder i det svenska språket, baserande på en liknande genomgång i Norde (1997:118-127). De fyra perioderna i svenskan dateras enligt följande:

runsvenska	800-1225
klassisk fornsvenska	1225-1375
yngre fornsvenska	1375-1526
äldre nysvenska	1526-1732

De första exemplen på utbredningen av s-ändelsen finner man redan i runsvenskan, även om de flesta substantiv i regel höll fast vid sina primära böjningsformer. Det finns därför ganska få exempel. I de runinskrifter som Norde (1997) undersökte (runinskrifter från databasen: *De vikingatida runinskrifternas kronologi*) fann hon 15 exempel på maskulina genitiver, uttryckta antingen med genitiv i -s eller med oblikform. Samtliga exempel var begränsade till maskulina r-stammarna i singularform och så gott som alla exempel betecknade släktskapsrelationer, till exempel *faþurs:broþur* (Sö 204) eller *faþurs'faþur* (U 350). Sådana exempel var inte begränsade till svenska, det sekundära -s:et förekom ibland även i fornnordiskan och senare i forndanskan (Norde 1997:119). När det gäller s-ändelsen vid maskulina r-stammarna är det klart att det var ett paradigmskifte inom genitivböjningen och inte det rena sekundära -s:et, något som har nämnts tidigare. Det faktum att det ännu inte fanns några exempel på s-ändelsen hos feminina substantiv tydde på att s-ändelsen i exemplen från runsvenska var analogiskt överförd från det dominerande paradigmet för maskulina substantiv. Dessutom var denna teori styrkt med det faktum att formen *faþurs* förekom i fornsvenskan efter prepositioner, som till exempel *til faþurs*, vilket inte var möjligt för s-genitiv som var begränsad till attributiv genitiv.

I klassisk fornsvenska fortsatte det sekundära -s:et breda ut sig till de maskulina r-stammarna. Ändelsen -s fogades fortfarande nästan endast till maskulina substantiv,

vilket inte är förvånande om man tar hänsyn till att -s var den dominerande och naturliga ändelsen för maskulint genus. De följande exemplen från Norde (1997:120) bevisar att de maskulina r-stammarna vanligen tog s-ändelsen i fornsvenskan medan de feminina r-stammarna ännu inte gjorde det²:

(3) miskunnæ konæ faþurs oc moþor (UL)
barmhärtighet-GEN kvinna fader-GEN och moder-GEN

(4) mot fadhurs vilia eller modhur (MELL)
mot fader-GEN vilja eller moder-GEN

En annan grupp som i fornsvenskan antog s-ändelsen var deklinationen av ia-stammarna med nominativform i *-ir*. Deras ursprungliga ändelse var *-is*, som förekom till exempel i egennamn som *ybis* (*Øpis*), men i fornsvenskan fogades i stället ändelsen *-s* till nominativformen: *swærkirs*, *lækirsgæf* (Norde 1997:120). Ändelsen *-s* påträffades också vid maskulina u-stammarna. I genitivform av dessa substantiv (t.ex. *son*) var den fornnordiska ändelsen *-ar* ersatt med *-s* i de flesta fornsvenska texter. Det första feminina substantivet som redan i klassisk fornsvenska tog det sekundära *-s*:et var *værlud* (värld). Exempel på detta kan man hitta redan i *Codex Bureanus* (omkring 1350). De flesta exempel kunde visa sig problematiska eftersom de också kunde vara sammansättningar som i *wærludz dome* eller *værlus hærra*. Formen förekom däremot även i postnominala positioner (*i himirikis lius ok værludz*), vilket utesluter möjligheten av en sammansättning (Norde 1997:121). Det är inte fullständigt klart varför just ordet *værlud* tog ändelsen *-s* medan andra feminina substantiv behöll sina ursprungliga ändelser på den tiden. En av faktorerna kunde enligt Wessén (1969:136) vara att *værlud* var det enda ordet med förändring av vokal i genitiv singular (**væraldar*). Norde (1997:122) håller däremot inte med om att vokaländring kunde ha någon påverkan på förändring av genitivändelsen. Hon argumenterar att *værlud* ofta användes som det första elementet i sammansättningar. Det är möjligt att *-s* i detta fall först var ett fogande element som senare tog över även genitivformen. S-ändelsen förekom inte vid andra feminina substantiv före 1400-talet, med undantag för vissa egennamn. Det sekundära *-s*:et kunde inte heller beläggas vid pronomen i klassisk fornsvenska.

Det är också värt att påpeka att den lexikalt styrda genitiven försvann under klassisk fornsvenska perioden (Delsing 1991:22). Verb, prepositioner och adjektiv upphörde att styra genitiv och tog ackusativ i stället. Delsing (1991:22) hävdar också att den generiska genitiven, som var en bunden attributiv genitiv, så småningom försvann och att vissa fraser med bunden attributiv genitiv började bli till stelnade uttryck. Vad gäller den fria attributiva genitiven förlorade den sin fria ordställning och var obligatoriskt framförställd efter 1350 (Delsing 1991:22). Den generella tendensen angående genitivens position var en förändring från efterställning till framförställning som redan i fornsvenskan var dominerande. Man kan därmed hävda att utvecklingen av genitiv-kasus präglades av en viss strävan efter förenkling och generalisering av former.

Användningen av det sekundära *-s*:et steg avsevärt under den yngre fornsvenska perioden. Redan i *Heliga Birgittas uppenbarelser*, som är den äldsta texten för den yngre fornsvenska perioden i Nordes (1997) material, förekom exempel på s-ändelsen på vissa feminina substantiv, som *modhirs*, *wærludz* eller *iordz*. Norde (1997:124) argumenterar att dessa var bevis på utbredningen av *-s* eftersom de inte bara förekom i sammansättningar, något som uppvisas av följande exempel:

² Det är dock värt att påpeka att formen *moþurs* sporadiskt förekom även i fornsvenska texter (Norde 1997:120).

- (5) mins fadhirs ok modhirs hionalagh (BIR)
min fader-GEN och moder-GEN äktenskap
- (6) JAK Är skapare hymils ok iordz (BIR)
jag är skapare himmel-GEN och jord-GEN

Det sekundära -s:et förekom dock inte på de bestämda formerna av feminina substantiv, de behöll i regel sina ursprungliga genitivändelser. När genitiven var modifierad av possessiva adjektiv brukades den förekomma utan någon ändelse alls, såsom i exemplet ur *Heliga Birgittas uppenbarelser*:

- (7) minna modhir bön (BIR)
min-GEN moder-ø bön

Enligt Norde (1997:125) förekom feminina egennamn med sekundärt -s regelbundet under 1400-talets sista årtionden. S-ändelsen blev ännu mer frekvent på svaga feminina substantiv, såsom *domkirkyos*, och svaga maskulina substantiv där -s:et lades till redan böjda former: nominativ (*riddaris*, *herres*) och oblikform (*gardzmestaras*). Intressant nog förekom det sekundära -s:et i vissa texter också på bestämda former av feminina substantiv. S-ändelsen fästes här också vid redan böjda former såsom vid en gammal genitivform: *jordennas*, *sollennas* (Norde 1997:125). Dessa anses däremot vara ett undantag under den yngre fornsvenska perioden. En annan grupp som började ta s-ändelsen under denna period var plurala substantiv i både bestämd och obestämd form, exempelvis *mannas*, *oxannas*, *hestannas* (s-ändelsen fästes här vid gamla genitivformer). I yngre fornsvenskan började till och med pronomen uppvisa det sekundära -s:et som också fogades vid gamla genitivformer, som i exempel: *hennis*, *hennes*, *theras*, *theris*. Det fanns till och med några enstaka exempel på s-ändelser vid pronomen som inte har något -s i modern svenska, såsom *wares* (vår) och *idhers* (er)³, men dessa var förmodligen danska former (Norde 1997:126).

I den nysvenska perioden, som började 1526 med publiceringen av *Nya Testamentet* i *Gustav Vasas Bibel*, förekom det sekundära -s:et vid varje deklination, i både bestämd och obestämd form (Norde 1997:126). När det gäller feminina substantiv fogades s-ändelsen till ordstammar av starka substantiv (*midnatz*) eller till oblikform av svaga substantiv (*tungos*). Det finns en hel del exempel på bestämda feminina substantiv med s-ändelsen, såsom *werldennas*, *krafftennes*, *menniskionnes*⁴. Vad gäller substantiv i plural fästes s-ändelsen vid gamla nominativ- eller akkusativformer, såsom i exempel: *hiertas*, *menniskiors*, *änkiors*. Bestämda former av substantiv i plural konstruerades på samma sätt, s-ändelsen lades till redan böjda former: *barnannas*, *himlanars*. Det sekundära -s:et började i nysvenskan användas vid nominaliseringar av adjektiv: *thens Welsignadhes*, *the Äldstas* (Norde 1997:127).

Sammanfattningsvis är det uppenbart att ändelsen -s, till skillnad från andra kasusändelser, slutade att vara ett rent kasussuffix som bara var produktivt inom sin böjningsgrupp. S-ändelsen förvandlades till ett friare morfem som kunde fästas vid redan böjda former, det vill säga vid olika böjningssuffix. Detta tyder på att -s:et så småningom slutade att vara ett grammatiskt element som bara agerade på ordnivån.

³ S-ändelsen förekommer numera vid pronomen *er* bara i mycket stelnade uttryck, det vill säga de mest formella hövlighetsformlerna, till exempel *Eders majestät*, *Eders kungliga höghet*, *Eders excellens* (Wessén 1969:144).

⁴ S-ändelsen förekommer dock inte alltid med bestämda substantiv i *Nya Testamentet*, båda former: *Menniskionnes* och *menniskion(n)e* påträffades (Norde 1997:127).

2.2.3. Från en kasusmärkning till en frasmärkning

I det föregående avsnittet har jag presenterat de olika ändelserna för genitivkasus, samt utbredningen av *s*-ändelsen till andra deklinationer som ursprungligen inte tog *-s*. Men denna utveckling av *-s* säger ännu inte så mycket om dess grammatiska status. Som jag har nämnt tidigare är *s*-genitiv ett exempel på frasmärkning, den förekommer vid slutet av hela nominalfrasen i stället för vid varje element i en nominalfras. Det är väsentligt att också presentera *s*-genitivens utveckling från en kasusmärkning till en frasmärkning, något som till en viss grad skedde samtidigt med att *s*-ändelsen breddade ut sig till andra deklinationer.

Enligt Blake (2004:99) finns det två vanliga typer av distribution av kasussuffix. I den första typen förekommer kasusändelserna på substantivet och alla dess bestämmningar i nominalfrasen, med andra ord är det märkning på ordnivå. I den andra typen förekommer kasusändelserna vid det finala ordet i nominalfrasen, som kan kallas för märkning på frasnivå. Både runsvenskan och fornsvenskan var språk med kasusmärkning på ordnivå, där alla element i en fras kongruensböjdes i genus, numerus och kasus. Kongruens förekom även vid fraser som bestod av ett egennamn följt av adjektiv eller titel, den fungerade på så sätt i apposition, som i följande exempel från runsvenskan: **liutr : sturimaþr**⁵ (Liut-NOM styresman-NOM). Eftersom runinskrifterna som innehöll belägg på genitiv är få eller förstörda är det inte möjligt att komma till entydiga slutsatser om genitivens status i runsvenskan (Norde 1997:133). De flesta exempel som Norde (1997) undersöker uppvisar däremot antingen en klar kongruensböjning eller brist på böjning på adjektiv eller possessiva pronomen.

Vad gäller klassisk fornsvenska var det klart att kongruensböjning var produktiv då det inte fanns många exempel på brist på kongruens mellan substantiv och adjektiv eller pronomen. Däremot fanns det två tendenser som redan i fornsvenskan var urskiljbara. Den första tendensen var att den successiva förlusten av kasus manifesterade sig genom att adjektiv och artiklar fortfarande böjdes i kasus medan substantiv vanligtvis inte gjorde det, som i exemplen:

(8) eennæ naat foodher (SD)
en-GEN natt-ø föda

(9) tha ma han sælia aff sinna husfru iordh (MELL)
då må han sälja av sin-GEN hustru-ø jord (Norde 1997:135)

Denna tendens var gällande för alla kasus och alla böjningsformer förutom en, nämligen *s*-ändelsen. Den andra tendensen innebar att *-s*:et redan i fornsvenskan började fogas till frasen som helhet. Det är då rimligt att hävda att märkningen på frasnivå var en egenskap hos *s*-ändelsen och inte hos genitivkasus i allmänhet. Exempel på en tidig frasmärkning av *-s* efter Norde (1997:135):

(10) bolfast manz brut (MELL)
bofast-ø man-GEN brott

(11) ængen manz øghon (MELL)
ingen-ø man-GEN ögon

⁵ Runsten U 1016, belägen i Fjuckby, Ärentuna socken, Uppsala.

I yngre fornsvenska steg antalet exempel på s-ändelsen som frasmärk. Vid starka maskulina och neutrala substantiv var -s oftare använt som frasmärk i stället för en vanlig kongruens, såsom i exempel: *til fadhir mins hws, vtan min fadhers wiliu, mangan riddaris blod* (Norde 1997:137f). Tendensen för frasmärkning var dock omvänt i *Gustav Vasas Bibel* (äldre nysvenska perioden) där kongruensböjning vanligtvis var behållen. Detta berodde troligast på det exceptionellt konservativa språket som kännetecknade denna översättning av Nya Testamentet. Man kan dock inte påstå att det konservativa i bibelspråket berodde på de särskilt skriftspråkliga dragen eller på en medveten strävan efter ett mer arkaiserat språk (Reinhammar 1973:246). *Gustav Vasas Bibel* baserades på Luthers tyska översättning av Bibel som i sin tur baserades på dialekter. Man strävade efter att göra bibelspråket mer tillgängligt för vanligt folk. Det är möjligt att språket i GVB återspeglade tillståndet av det dåtida talade språket. De något mer konservativa dragen är därför inte förvånande om man tar hänsyn till det att kasusböjningen överlevde längre i dialekterna. Det mer konservativa språket har på så sätt en reell talspråklig bakgrund (Reinhammar 1973:246f, Wessén 1969:142). Det råder däremot ingen tvekan om att s-ändelsen från och med den fornsvenska perioden började förvandlas till ett morfem som markeras bara en gång i nominalfrasen. I och med kasussystemets succesiva upplösning började -s:et förlora vissa egenskaper typiska för ett affix och närmade sig ett klitikon, något som vidare behandlas i avsnitt 2.3 och 2.4.

2.2.4. Den possessiva dativen

Innan vi går vidare till degrammatikaliseringsen och s-genitivens status i modern svenska är det rimligt att kort nämna en konstruktion som i fornsvenskan kunde användas i stället för genitivkasus. Det är den possessiva dativen som brukades vid sida av genitivkasus i runsvenska och klassisk fornsvenska. Dativen som användes i possessiva konstruktioner betecknade en mer intim relation mellan ägaren och det ägda föremålet (eller med andra ord: mellan possessor och possessum). Det rör sig om en *inalienabel* relation i vilken föremålet obligatoriskt ägs av ägaren, som i fall av kroppsdelar eller del-helhet relationer (Norde 1997:206). Det som ytterligare utmärkte dativkonstruktionerna var det att ägaren mestadels var animat och att den oftast var uttryckt med ett pronomen i stället för ett vanligt substantiv. Enligt Norde (1997:209) var dativen i stort sett mindre objektiv än genitiven, det vill säga att genitiven föredrogs i abstrakta och metaforiska uttryck och i påståenden av en mer generell sort. Följande exempel på possessiv dativ hämtas från Norde (1997:211-213):

- (12) Skarði fell fyrir fœtr Þorkeli
Skardi föll för föter-ACC Thorkel-DAT
- (13) skiaer (maþer) tungu ör höfþi manni
skär man-NOM tunga-ACC ur huvud-DAT man-DAT
- (14) Dræpær maþer man, varþær han siþen dræpin a fotum hanum
Dräper man-NOM man-ACC, är han sedan dräpt vid fötter-DAT han-DAT

Som exemplen ovan visar brukades den possessiva dativen främst i uttryck med inalienabel relation, oftast i sammanhanget av kroppsdelar. Den possessiva dativen följde oftast sitt huvuds substantiv, den var i regel efterställd (Norde 1997:214). Denna särskilda form av possessiva uttryck var dock inte längre produktiv i yngre fornsvenska och den försvann helt och hållet i äldre nysvenska.

2.3. Degrammatikalisering

Begreppet degrammatikalisering är fortfarande relativt kontroversiellt inom studier om språkliga förändringar. Vissa lingvister förnekar helt dess existens och menar att grammatikalisering endast kan gå åt ett håll, vissa bedömer företeelsen som mindre viktig och inte tillräckligt bevisad eller argumenterad. Fenomenet fann ändå sin plats i en viktig publikation av Heine & Narrog, *The Oxford Handbook of Grammaticalization* (2011), vilket talar för teorins värde inom studier om grammatikalisering. Författaren till kapitlet om degrammatikalisering i denna publikation är Muriel Norde, som kontinuerligt sedan 1990-talet har forskat inom degrammatikalisering och har mest bidragit till utvecklingen och diskussionen kring ämnet. Man måste ändå påpeka att Muriel Norde är tämligen ensam i hennes bemödande att erkänna och uppskatta företeelsen degrammatikalisering, det finns inte många forskare som delar hennes inställning till ämnet. Just därför byggs det följande kapitlet nästan uteslutande på Muriel Nordes många artiklar och böcker, bland annat den imponerande heltäckande boken *Degrammaticalization* (2009) och *Demarcating degrammaticalization: the Swedish s-genitive revisited* (2006) med mera.

Som själva benämningen på degrammatikalisering medför är detta fenomen parallellt och bundet till fenomenet grammatikalisering. Det är då rimligt att utgå från den klassiska definitionen på grammatikaliseringen av Jerzy Kuryłowicz (citerad i Norde 1997:2):

Grammaticalization consists in the increase of the range of a morpheme advancing from a lexical to a grammatical or from a grammatical to a more grammatical status, e.g. from a derivative formant to an inflectional one.

Det som är viktigt i denna definition är observationen att grammatikaliseringen inte bara innebär en förändring av ett lexikalt element till ett funktionsord, utan också de förändringar där ett grammatiskt morfem blir mer grammatiskt. Den första utvecklingen kan också kallas för den primära grammatikaliseringen och den andra för den sekundära grammatikaliseringen (Skrzypek 2012:36). Det som ytterligare är underförstått i definitionen är att processen bara sker i en riktning, det som Norde (2009:48) kallar för *unidirectionality*. Det finns dock exempel på utvecklingen i en omvänd riktning, även om vissa forskare, som Heine et al. (1991), avfärdar dem som statistiskt oansenliga eftersom de är högst sällsynta. Degrammatikalisering har haft en mycket kontroversiell status inom studier av grammatikalisering. Det var Lehmann (2002 [1982]) som myntade uttrycket degrammatikalisering och väckte en diskussion om fenomenet genom att ställa sig kritiskt till dess befintlighet:

Various authors [...] have claimed that grammaticalization is unidirectional; that is, it is an irreversible process, the scale in F1 cannot be run through from right to left, there is no **degrammaticalization**. Others have adduced examples in favor of degrammaticalization. (Lehmann 2002 [1982]:14, ursprunglig emfas)

Efter att kort diskutera vissa möjliga exempel på degrammatikalisering avfärdar han processen av dessa grammatiska förändringar och konkluderar att det inte finns några övertygande exempel på degrammatikalisering (Lehmann 2002 [1982]:17). Hans anmärkningar har lett däremot till ett ökat intresse för fenomenet som resulterat i olika försök att definiera begreppet på ett mer detaljerat sätt.

Definitionen på degrammatikalisering som baserar på Jerzy Kuryłowicz's definition bör gå ut på att det sker ett skifte från ett grammatiskt ord till ett oberoende lexikalt element samt ett skifte från en mer grammatisk form till en mindre grammatisk form. Det första skiftet betecknar dock inte degrammatikaliseringen utan lexikaliseringsen, vilket innebär att ett funktionsord blir till ett innehållsord och berikar därmed ordförrådet (Norde 2006:202). För att vidare belysa grammatikaliseringen är det värt att påpeka att en förändring i distributionsstatus av den grammatikaliserade formen är en grundläggande förutsättning för grammatikaliseringen. När grammatikaliteten av ett visst morfem ökar förändras även de olika typerna av kontexter i vilka morfemet kan förekomma. När ett lexikalt eller ett mindre grammatiskt element förvandlas till en mer grammatisk form kan dess distribution starkt begränsas (Skrzypek 2012:41). Denna förändring i bundenhet av morfem kan föreställas på den så kallade grammatikalitets-skalan som utvecklades av Hopper och Traugott (2003:7):

innehållsord > funktionsord > klitikon > affix > Ø

Norde (2009) använder denna skala för att visa att degrammatikalisering är en utveckling av morfem i en omvänd riktning, det vill säga från höger till vänster på skalan. Dessutom innebär både grammatikalisering och degrammatikalisering en gradvis utveckling, det vill säga att de omfattar en serie av små förändringar som markerar utvecklingen. Båda processerna är också förenade med någon form av reanalys, det vill säga en förändring av ett visst uttrycks struktur, något som oftast innebär förändringar i syntaktisk struktur, kategorisering (t.ex. huvudverb > hjälpverb) eller avgränsning av uttrycket (som i det engelska *be going to* > *gonna*) (Norde 2009:18).

Det är dock inte rimligt att hävda att degrammatikalisering bara är en motsatt utveckling till grammatikalisering eller en återspeglning av den. Det finns nämligen vissa faktorer som motsäger detta, något som Norde (2009:120-123) sammanfattar i fyra punkter som karakteriserar degrammatikaliseringen:

- i. counterdirectionality
- ii. novelty
- iii. infrequency
- iv. discontinuity

För det första innebär *counterdirectionality* just den omvända riktningen av utveckling av morfem. Ett affix kan således bli till ett klitikon och ett klitikon kan förvandlas till ett funktionsord. Det här medför också att graden av bundenhet av morfem minskas. För det andra, vad gäller *novelty*, är det en nödvändig förutsättning för degrammatikaliseringen att ett nytt grammatiskt morfem uppstår. Med andra ord måste det vara klart att den mindre grammatiska formen härstammar från den mer grammatiska formen som inte längre är i bruk. Om den äldre formen fortfarande används i språket, även om den till en viss grad är marginaliserad, kan det inte vara fråga om degrammatikaliseringen. Det tredje draget, *infrequency*, gäller det faktum att fallstudier som bevisar degrammatikaliseringen är oerhört få jämfört med antalet exempel på grammatikaliseringen. Fenomenet som är av betydelse för denna uppsats är därmed relativt sällsynt. Norde (2009:122) poängterar emellertid att detta också kan bero på en viss motvillighet av några forskare att godkänna definitionen av degrammatikalisering som medför en förbrytelse mot principen av *unidirectionality*. Hon kallar detta för *theoretical bias*: en forskare som är övertygad om att grammatiska

förändringar bara sker i en riktning är mindre benägen att hitta och analysera de presumtiva motsatta exemplen. Den fjärde och sista egenskapen som särskiljer degrammatikalisering och grammatikalisering kallas för *discontinuity*. Detta går ut på att degrammatikaliseringen inte innebär en fullständig utveckling från höger till vänster på grammatikalitetsskalan, utan att det bara är engångsskiften som förekommer. Det finns inga bevisade kedjor av degrammatikalisering eftersom de nödvändiga förhållandena för processen att uppstå är mycket exceptionella och det är rätt oväntat att sådana förhållanden kunde förekomma mer än en gång under ett visst morfems utveckling (Norde 2009:122).

Som en överordnad definition på degrammatikaliseringen föreslår Norde (2009:120) det följande:

Degrammatization is a composite change whereby a gram⁶ in a specific context gains in autonomy or substance on more than one linguistic level (semantics, morphology, syntax, or phonology).

Det här är en generisk definition som omfattar alla tre typer av degrammatikalisering. Norde (2009:130) urskiljer den primära degrammatikaliseringen, som innebär att ett funktionsord förvandlas till ett innehållsord, och den sekundära degrammatikaliseringen, då ett bundet morfem (en böjningsform, ett avlett eller ett klitiskt element) blir mindre grammatiskt. I den sekundära typen finns två undergrupper: den ena där ett affix blir 'mindre bundet' och den andra där bundna morfem blir till fria morfem. Dessa tre typer bygger på det faktum att det finns tre nivåer eller plan på vilka degrammatikaliseringen är märkbar:

1. **Innehållsnivå** – ett skifte från ett grammatiskt till ett lexikalt innehåll. Degrammatikalisering på denna nivå är den primära degrammatikaliseringen och den kallas för *degrammation*.
2. **Innehåll-syntaktisk nivå** – ett skifte från en mer grammatisk till en mindre grammatisk form eller ett bortfall från paradigmet. Denna process är den första underordnade typen av den sekundära degrammatikaliseringen och den kallas för *deinflectionalization*.
3. **Morfologisk-syntaktisk nivå** – ett skifte från ett bundet morfem (affix eller klitikon) till ett fritt morfem. Det är den andra underordnade typen av den sekundära degrammatikaliseringen och den kallas för *debonding*. (efter Norde 2009:133)

När det gäller den första typen sker *degrammation* när ett funktionsord i en specifik kontext reanalyseras som ett element av någon större ordklass, såsom substantiv eller verb. Denna process innebär också att funktionsordet som tidigare inte var en del i någon böjningskategori anpassar sig till ordklassens böjningsmönster. Norde (2011:478f) ger följande exempel på *degrammation*: det walesiska possessiva pronomenet i tredje person singular *eiddo* 'hans' som har blivit till ett substantiv som betyder 'egendom' eller det fornslaviska *něčito* (en. 'something') som har förvandlats till det bulgariska *nešto* (en. 'thing').

Den andra typen, *deinflectionalization*, är den minst belagda typen av degrammatikalisering, men den gäller samtidigt de oftast diskuterade exemplen, såsom den svenska, danska, norska och engelska *s-genitiven*. Denna process går ut på att en böjningsändelse i en viss kontext får en ny funktion och förvandlas till ett mindre bundet morfem, det vill säga till ett klitikon eller en avledning. Vad gäller den svenska

⁶ Med *gram* menas här ett grammatiskt morfem.

s-genitiven har den fått en ny funktion i sin utveckling från en böjningsändelse, nämligen en determinativ funktion, något som behandlas vidare i kapitel 3 i denna uppsats. S-genitivens utveckling och status behandlas i följande avsnitt i detta kapitel.

Debonding är en typ av degrammatikalisering som resulterar i ett nytt fritt morfem. Processen är heterogen eftersom den kan gälla både böjningsändelser, avledningar och klitikon. *Debonding* kan exemplifieras med utvecklingen av ett infinitivmärke i engelskan och norskan från ett proklitikon till ett fritt morfem eller utvecklingen av den engelska avledningsaffix *-ish* till ett fritt adverb *ish* (Norde 2011:482).

2.4. Affix och klitikon

Det framgår tydligt från den diakroniska genomgången av genitivens utveckling i svenskan i avsnitt 2.2.2 och 2.2.3 att s-genitiv är ett framstående exempel på en övergång från en mer grammatisk form till en mindre grammatisk form. Morfemet som i fornsvenskan agerade på ordnivån som en av flera genitivändelser blev till ett mindre bundet morfem som agerar på frasnivån. Det är därmed uppenbart för de flesta forskare (Sigurd 1995, Norde 1997, Börjars 2003) att s-genitiv inte längre är ett affix, men inte alla är överens om att s-genitiv är ett klitikon. Faktum är att affix och klitikon formar ett visst kontinuum och en förändring från ett affix till ett klitikon eller vice versa är alltid gradvis och med vissa möjliga steg emellan. Skillnaden mellan böjningsändelse och klitikon, som båda egentligen är bundna morfem, är inte så entydig och klart avgränsad.

Klitikon kan traditionellt definieras med avseende på dess fonologiska drag: det är ett fonologiskt beroende eller osjälvständigt element, eller med avseende på dess syntaktiska drag: ett klitikon är då ett pronominellt element som är placerat i någon specifik position i frasen (Anderson 1996:166). Det är med andra ord ett element som syntaktiskt sett kan fungera som ett lexem (t.ex. det polska 'go'), men som fonologiskt sett inte kan uppträda som ett fritt lexem då det är bundet till något annat element. Dessutom urskiljer man så kallade enkla klitikon och speciella klitikon (enligt Zwickys 1977 formulering angiven i Anderson 1996:166f). Enkla klitikon är syntaktiskt vanliga element (t.ex. en reducerad form av ett ord) som ändå beror fonologiskt på ord som ligger intill, det vill säga deras *hosts*. Exempel på ett enkelt klitikon är det engelska *'re* i fraser som *they're here*, som stämmer med det fullständiga verbet *are* och förekommer i samma position som den fullständiga formen. Speciella klitikon är sådana element som saknar någon fullständig form och vars plats i strukturen inte är reglerad av vanliga syntaktiska processer, utan det behövs särskilda regler för placeringen av klitikon. Ett exempel på ett speciellt klitikon är den latinska konjunktionen *-que* som man alltid fogar till det sista elementet i en sekvens av kopplade fraser, som i *senatus populusque Romanus* (Norde 2009:158). I detta fall, om s-genitiv är ett klitikon, är den ett speciellt klitikon eftersom den inte har någon motsvarighet i ett fullständigt ord. Det är rimligt att hävda att klitikon är en mindre grammatisk form än affix därför att klitikon är mindre bundna till andra morfem, både morfologiskt och fonologiskt, och de bildar inte några paradigmen (Norde 2011:480).

2.4.1. S-genitivens morfologiska status

I artikel *Demarcating degrammaticalization: the Swedish s-genitive revisited* (2006) presenterar Muriel Norde en detaljerad genomgång av s-genitivens utveckling för att visa dess övergång från ett affix till ett klitikon med ett stadium emellan. Det bästa beviset på att det svenska *-s*:et är ett klitikon är den så kallade gruppgenitiven som står

i fokus i uppsatsens undersökning i följande kapitel. -S:et förekommer i gruppgenitiver vid slutet på nominalfrasen och är separerat från substantivet som betecknar possessorn med exempelvis en modifierande prepositionsfras, såsom i exempel:

- (15) a. en bekant till migs barn
b. mannen på gatans åsikt

Norde (2006) urskiljer tre stadier av utvecklingen av den moderna *s*-genitiven. Det första stadium omfattar genitiv-*s* som var en böjningsändelse och agerade på ordnivån, något som jag har presenterat och exemplifierat ovan i kapitel 2.2. Det andra stadiet är *s*-genitiv som uppträder som ett sekundärt -*s*. Detta stadium började när *s*-genitiv bredde ut sig till andra substantiv som ursprungligen inte tog ändelsen -*s* (se kapitel 2.2.2 och 2.2.3). -S:et började också förekomma då vid slutet av enkla nominalfraser i stället för vid varje element i fraserna. Detta är ett belägg för att *s*-genitiv upphörde att vara ett affix och dess morfologiska status ändrades. Detta är det mellanliggande stadiet i *s*-genitivens utveckling mellan ett affix och ett klitikon. Det tredje stadiet omfattar den moderna *s*-genitiven som, enligt Norde (2006:207), är ett klitikon eller med andra ord en klitisk partikel.

För att argumentera för denna slutsats och för att vidare belysa *s*-genitivens morfologiska status använder man ofta Zwicky & Pullums (1983) sex kriterier för att särskilja affix och klitikon (se Figur 2.). Det är dock värt att påpeka att kriterierna kan visa sig inte vara teoretiskt hållbara i varje fall. Det är nämligen så att fyra av kriterierna huvudsakligen handlar om affix och bara två av kriterierna (den första och den sjätte) kan vara användbara för att positivt identifiera klitikon. Med andra ord kan man använda fyra av kriterierna endast för att fastställa att ett visst morfem antagligen inte är ett affix men inte mer.

(Fig. 2) *Zwicky & Pullums kriterier (1983)*

- Kriterium 1:** Klitikon uppvisar en låg nivå av känslighet vad gäller möjliga hosts, medan affix uppvisar en hög grad av känslighet vad gäller deras ordstammar.
- Kriterium 2:** Arbiträra 'luckor' vad gäller kombinationsförmågan är mer karakteristiska för affix än för klitikon.
- Kriterium 3:** Morfologiska särdrag är mer karakteristiska för affix än för klitikon.
- Kriterium 4:** Semantiska särdrag är mer karakteristiska för affix än för klitikon.
- Kriterium 5:** Syntaktiska regler kan påverka affix, men de kan inte påverka klitikon.
- Kriterium 6:** Klitikon kan fogas till element som redan innehåller andra klitikon, men affix kan inte göra det.

Kriterium 1 förutsätter att varje affix har en bestämd grupp av ordstammar som det kan fästas vid. Verbala affix kan endast fogas till verbala stammar och nominala affix endast till nominala stammar. Till exempel kan det svenska plurala suffixet -*ar* bara förekomma vid substantiv som har utrumgenus, medan den plurala ändelsen -*n* endast kan förekomma vid substantiv som har neutrumgenus och som slutar på vokalen. Det finns inga sådana begränsningar på klitikon. Den svenska *s*-genitiven kan faktiskt fästas vid alla ordklasser och vid varje element i den finala positionen i nominalfrasen, något som illustreras med exemplen nedan:

(16) a. de fattiga människornas ögon	(substantiv + s)
b. de fattigas ögon	(adjektiv + s)
c. farfar och farmors hem	(två samordnade substantiv + s)
d. personen bredvids förvåning	(preposition + s)
e. den som kommers fel	(verb + s)

Det finns dock tre undantag när det gäller s-genitivens möjliga *hosts*. Först och främst förekommer s-genitiv inte vid subjekt form av personliga pronomen, såsom *jag, du, hon, de*. Detta är emellertid naturligt eftersom formerna som **jags* eller **dus* är blockerade med de regelbundna possessiva pronomina som *min, din, hennes*. För det andra kan s-genitiv inte uppträda vid substantiv i plural form i -s (Börjars 2003:136). Enligt *Svenska Akademiens grammatik* (Teleman et al. 1999a:79ff) är plural form i -s den sjunde böjningsgruppen för substantiv och det gäller huvudsakligen ord inlånade från engelska såsom *partners, happenings, cardigans*. Detta undantag har i alla fall inte någon stor betydelse för s-genitivens morfologiska status eftersom plural -s primärt gäller bara lånord. Dessutom strävar man oftast efter att anpassa nya ord till det svenska mönstret, till exempel anges det i *Svenska Akademiens ordlista* att plural form av *partner* bör vara detsamma hellre än *partners*. Ordet *poncho*, som brukar ha pluralform *ponchos*, anges i SAOL som substantiv i utrum med plural form *ponchor* eventuellt *ponchoer*. För det tredje förekommer inte s-genitiv vid ord som slutar på [s]. S-genitiv kan ibland vara markerad med en apostrof som i: *Vårt dagis(') nya öppningstider* (Teleman et al. 1999a:112). Enligt Norde (2006:217) är denna undanträngning av s-genitiv dock helt fonologiskt betingad och har inte någon betydelse för dess status⁷. Allt tyder på att s-genitiv enligt kriterium 1 är ett klitikon: den visar en mycket låg grad av känslighet vad gäller ord som den kan fogas till.

Kriterium 2 om arbiträra 'luckor' kan gälla vissa särdrag eller undantag i böjningsparadigmen. Ett exempel på en sådan 'lucka' i paradigmet kan vara det svenska verbet *stinga* som saknar preteritum form (enligt SAOL: *stinger, -, stungit*). När det gäller s-genitiv kan man också observera vissa 'luckor', exempelvis vid platsnamn i fasta uttryck som *Uppsala domkyrka, Vadstena kloster*, som behöll sina ursprungliga genitivformer och som spred sig till andra platsnamn som slutade med en vokal, som i *Skövde stad*. Detta mönster är däremot inte längre produktivt, i vanliga fall används s-genitiv: *Uppsalas folkmängd, Skövdes kulturhus*. Dessutom finns det skillnader i frekvens hos s-genitivens användning som också kan betraktas som arbiträra 'luckor'. För det första förekommer s-genitiv oftare vid bestämda substantiv än vid obestämda substantiv. Det verkar att man hellre bildar prepositionsfraser i stället för s-genitiv vid obestämda substantiv, såsom *önskemål av en viss flicka* i stället för *en viss flickas önskemål* (Norde 1997:65). En liknande observation har gjorts med avseende på inanimata substantiv: det hävdas att man oftare använder sammansättningar (*bilratt, bilratten*) eller prepositionsfraser (*ratten i bilen*) i stället för genitivform (*bilens ratt*) (mer om detta i kapitel 3.3.2). Det lilla antalet arbiträra 'luckor' hos s-genitiven är dock inte ett belegg för att den inte är ett affix. Kriterium 2 verkar vara för vagt formulerat för att kunna komma till några avgörande slutsatser.

Kriterium 3 går ut på att böjningsaffix kan ändra den morfofonologiska kvaliteten eller kvantiteten hos ordstammar som de fästs vid. Det mest typiska exemplet här är

⁷ Till skillnad från engelska där s-genitiv är undanträngd vid plurala substantiv. Detta är inte fonologiskt betingad, något som vi kan se när vi jämför exempel på s-ändelsen som tillåts vid substantiv som slutar med [s], [z] eller [iz] fonem, såsom i exempel: *the cheese's aroma, the mice's tails*, men inte i regelbundna substantiv i plural: *the bees' hives, the players' hats* (Norde 2006:217). Denna regel försvagar något den engelska s-genitivens status som ett rent klitikon.

omljud som i utvecklingen av det fornsvenska ordet *biorn* till *björn* eller vokaländring i vissa plurala former av substantiv som i *fot* > *fötter*. Klitikon uppvisar inte någon sådan påverkan på sina *hosts*. Den moderna s-genitiven kan inte ändra ordets morfologiska eller fonologiska struktur. Det är dock värt att påpeka att genitiv i fornsvenskan kunde göra det, något som fortfarande är synligt i vissa relikta fasta uttryck som *till skogs* [skuks] eller i sammansättningar *skogsbruk* [skuks-], där konsonanten blir tonlös och vokalen förkortas (Norde 2006:219). Detta är ett bevis på att den fornsvenska genitiven var ett affix. Nuförtiden har s-genitiv inte sådan inverkan på ordstammar (t.ex. *denna skogs ägare* [sku:gs]). Detta tyder på att s-genitiv uppenbarligen inte är ett rent affix, men själva kriteriet låter en inte att med säkerhet identifiera ett klitikon.

Kriterium 4 handlar om semantiska oregelbundenheter, det vill säga att betydelsen av ett visst ord med ett affix inte alltid är regelbundet skapad från respektive beståndsdelar. Exempel på detta kan vara pluralia tantum, såsom i det engelska ordet *glasses*: dess betydelse är inte skapad från betydelser av *glass* och *-es*. Detsamma kan sägas om det svenska verbala suffixet *-s* som vanligen skapar ett passivt verb, men det är också belagt i vissa deponensverb som i *slåss*, vars betydelse inte är en sammansättning av betydelser av *slå* och *-s* 'PASSIV'. Vad gäller genitiv i fornsvenskan finns det några exempel på betydelse ändring som i uttrycket *all(r)a handa* (GEN PL) som betyder *olika slags*, *all möjlig* (nuförtiden *allehanda*). Ett annat exempel som Norde (2006:220) ger är genitiv singular *dags* som utvecklades till ett adverb som betyder *vid den tiden*, *tid att*. Varken Norde (1997, 2006) eller Börjars (2003) fann några exempel på sådana semantiska undantag i den moderna s-genitiven. Frånvaron av sådana oregelbundenheter tyder däremot inte på att *-s*:et otvivelaktigt har en status av ett klitikon, särskilt om man tar hänsyn till att exempel på semantiska avvikelser i fornsvenskans genitiv är oerhört få.

Kriterium 5 går ut på att affix är inseparabla från sina rötter, de följer alltid sina ordstammar i syntaktiska funktioner, såsom genitivkasus i fornsvenskan. Den moderna s-genitiven agerar som jag tidigare nämnt på frasnivån. Den formar inte någon fast enhet med sin *host*, utan förekommer vid slutet av hela nominalfrasen, vilket illustreras med exemplen nedan:

- (17) a. Victoria och Daniels bröllop
b. *Daniels och Victoria bröllop / Daniel och Victorias bröllop

Det är därmed klart att s-genitiv inte är ett affix enligt detta kriterium, utan ligger mycket närmare ett klitikon.

Kriterium 6 innebär att affix inte kan fogas till klitikon, men klitikon kan fogas till andra klitikon. Zwicky & Pullum (1983:506) illustrerar detta med exempel från engelska:

- (18) I'd've done it if you'd asked me.

Detta är ett av två kriterier som ger möjlighet till att positivt identifiera ett klitikon. Enligt Norde (2006:222) är s-genitiv uppenbarligen ett klitikon enligt detta kriterium, men exemplet som hon anger är diskutabelt enligt min mening:

- (19) Han som såg'na-s cykel.

S-genitiv fogas här till en regional variant av ett klitiskt pronomen av objektsform *henne*. Detta är dock det enda exemplet som illustrerar s-ändelsens förekomst vid andra

klitikon och det finns inga sådana exempel i skriftspråket. Ett litet antal exempel på -s vid andra klitikon kan i själva verket ha sin grund i det att svenskan använder sig inte av enkla klitikon som engelskan är välförsedd med. Det som också är värt att nämna är att s-genitiv redan i det andra stadiet (det sekundära -s:et) fästes vid redan böjda substantiv. I fallet av ord som *domkirkyos* är det klart att -s inte längre fungerade som ett rent affix, annars var ordet markerat för genitivkasus två gånger, vilket skulle vara besynnerligt. Även om detta exempel inte riktigt handlar om klitikon är det ett bevis på att -s:et inte är ett affix.

Sammanfattningsvis är s-genitiv i modern svenska utan tvekan inte ett affix enligt Zwicky & Pullums (1983) kriterier. Kriteriernas allmänna formulering tillåter en inte att entydigt klassificera s-genitiv som ett klitikon, men enligt min mening råder det ingen tvekan om att s-genitiv är mycket närmare att vara enklitisk på affix-klitikon kontinuum. I nästa avsnitt presenterar jag diskussionen om s-genitivens status, men för uppsatsens skull kommer termerna *klitikon* och *klitisk partikel* att utbytbart användas med syftning på s-genitiv.

2.4.2. Diskussionen om s-genitivens morfologiska status

S-genitivens status i modern svenska är ett kontroversiellt och omdiskuterat ämne. Lingvister och forskare inom det svenska språket har hyst betänkligheter mot Nordes (1997:71) påstående att alla Zwicky & Pullums (1983) kriterier är relevanta för s-genitiv och att den faktiskt är ett klitikon. Börjars (2003) hävdar nämligen att den enkla åtskillnaden mellan ett affix och ett klitikon som presenteras i Norde (1997) är alltför förenklad och att den inte visar den fullständiga omfattningen av ämnet. Börjars (2003:137) påpekar att Nordes (1997) uppfattning om affix-klitikon åtskillnaden är endimensionell, s-genitiv anses vara antingen ett affix eller ett klitikon och man tar inte hänsyn till att förändringen kunde vara kontinuerlig på något sätt (författaren bemöter denna kritik i Norde 2006 och presenterar en mycket mer detaljerad och varsam beskrivning och tillämpning av kriterierna för klitikon, något som har presenterats ovan i avsnitt 2.4.1). Börjars (2003:138) fäster avseende vid det faktum att det finns en tredje möjlighet, ett element som står på sätt och vis mellan ett affix och ett klitikon, nämligen ett så kallat *phrasal affix* (mer om affix-klitikon kontinuum i Börjars & Harries 2008). Detta är ett element som visserligen agerar på frasnivån men som uppvisar vissa morfofonologiska band till sin *host*, vilket är typiskt för affix. I denna argumentering är det väsentligt att särskilja två faktorer: placeringen (placeras elementet vid enstaka ord eller hela fraser?) och fastsättning (är elementet morfologiskt fäst vid ett visst ord?). Börjars (2003:144-156) hävdar att den moderna s-genitiven i själva verket har en morfologisk *host* som oftast är substantivet eller pronomenet som betecknar possessorn i nominalfrasen. S-genitiv tenderar nämligen att förekomma vid slutet av nominalfrasen men den högra kanten av nominalfrasen oftast sammanfaller med possessorn, så att det är svårt att fastställa en regel för s-genitivens distribution (se exempel i Börjars 2003:145f). Beträffande gruppgenitiv, där s-ändelsen ofta är fäst vid andra element än possessorn, hävdar hon att -s:et ändå oftast förekommer vid substantiv och samtidigt avfärdar hon avvikande exempel som sällsynta och som är ”svåra att få tag på även i talspråkliga korpusar” (ibid:146, min översättning). Hon ger faktiskt några exempel på gruppgenitiv och motexempel på s-genitiv vid possessorn i stället för vid nominalfrasens slut, men hennes starkt avvisande av gruppgenitiv verkar vara grundlöst och jag kommer att försöka bemöta det i följande delar av uppsatsen. Dessutom hävdar Börjars (2003:148) att s-genitiv uppvisar vissa begränsningar i distributionen

(se avsnitt 2.4.1) som gör det omöjligt att klassificera den svenska *s-genitiven* som ett rent klitikon, vilket Norde (2006) senare håller med om. Man hävdar att *s-genitiv* är ett element vars placering i nominalfrasen befinner sig under två motsägande tvång: den bör förekomma vid slutet av nominalfrasen och den bör förekomma vid possessorn (Börjars 2003:150). Om possessorn inte förekommer som det sista elementet i nominalfrasen tillämpas andra strategier som användningen av prepositionsfraser eller sammansättningar. I samband med denna förståelse av *s-genitiv* som *phrasal affix* är gruppgenitiv, där *-s:et* förekommer vid slutet av den modifierande prepositionsfrasen, bara ett undantag av ringa betydelse. Detta kan jag inte hålla med om med avseende på en mångfald exempel från korpusar och den naturliga användningen av gruppgenitiv av personer med svenska som modersmål, något som jag undersöker och analyserar i kapitel 4 och 5 i denna uppsats.

Börjars (2003) håller inte heller med om att *s-genitivens* utveckling är ett exempel på degrammatikalisering. För det första påstår hon att det inte finns några exempel på en fullständig process av degrammatikalisering. Det argumenterades däremot i avsnitt 2.3 att degrammatikaliseringen endast innebär engångsskiftet på den så kallade grammatikalitetsskalan, till skillnad från grammatikaliseringen. För det andra påstår Börjars (2003) att *s-genitiv* inte är ett klitikon och därför finns det inte något bevis på att det har skett något steg i en omvänd riktning på grammatikalitetsskalan. Hon påstår ytterligare att det inte är rimligt att hävda att det är mindre grammatiskt att markera ett drag bara en gång än att markera det genom kongruens (ibid:142). Det är däremot uppenbart att degrammatikaliseringen inte är en enkel motsatt process till grammatikaliseringen utan den har sina särskilda karakteristiska drag. Jag har också visat i kapitel 2.2.3 att *s-genitivens* utveckling inte var en rättfram förändring från kongruensböjning till engångsmarkering, utan att det var en långvarig och komplicerad process som innebar många morfosyntaktiska förändringar i *s-genitivens* användning. Enligt min mening är det lämpligt att hävda att den moderna *s-genitiven* är mindre grammatiskt än den fornsvenska kasusändelsen, något som förhoppningsvis har bevisats i de föregående avsnitten.

Lars-Olof Delsing i sin recension (1999) av Nordes doktorsavhandling (1997) pekar på ett annat problem med analysen av *s-genitivens* utveckling presenterad där. Hans granskning är överhuvudtaget inriktad på vissa brister i Nordes argumentation, såsom fel användning av vissa termer, brist på argumentation kring utvalt material och brist på någon klar hypotes angående *s-genitivens* utveckling. Men det problem som kan vara av betydelse för *s-genitivens* morfologiska status är ordningen för *s-ändelsens* historiska utveckling. Delsing (1999:89) hävdar nämligen, till skillnad från Norde (1997), att *s-ändelsen* först spred sig till andra ordstammar och senare blev en frasmarkör eller en klitisk partikel. Delsing (1999:87) diskuterar exempel på frasmarkering från fornsvenskan som Norde anger (1997:135) och han drar en slutsats att bevis på frasmarkeringen är alltför svagt för att kunna avgöra att *s-genitiv* redan då agerade på frasnivån. Han håller med om att *s-genitivens* status utvecklades från en böjningsändelse till en klitisk partikel, men anger en annan ordning av hela processen. I sitt svar till Delsingss granskning försvarar Norde (2001b:114ff) sina få exempel på tidig frasmarkering genom att hävda att det är naturligt med få och tveksamma exempel i de första skeden av utvecklingen av något språkligt fenomen. Hon anger också att Delsing (1999) inte tar upp andra exempel från senare perioder som egentligen bevisar att frasmarkeringen vidare utvecklades, så att de tidiga exemplen från klassisk fornsvenska måste ha utgjort en början till denna utveckling. Norde (2001b) påpekar vidare att det faktum att *s-ändelsen* var den enda som blivit till en frasmarkör och som

inte behållits vid adjektiv då andra ändelser fortfarande var produktiva vid adjektivisk böjning (se avsnitt 2.2.3) talar för tesen att s-genitiv först blev till en frasmärk och senare spred sig till andra stammar. Delsing i sitt ännu ett inlägg i diskussionen håller fast vid sina argument och lyfter fram det faktum att s-genitivens morfologiska status bara kan antydast med olika strukturer, men det är bara en struktur, grupp-genitiv, som ger ett avgörande bevis på frasmärkning och som börjades använda kring 1500-talet (Delsing 2001:120).

Materialet och diskussionen kring s-genitivens morfologiska status presenterade i detta kapitel tyder på att utvecklingen av s-genitiv från en kasusändelse till en enklitisk frasmärk var en mångfasetterad och icke-linjär process. Det verkar som om två förändringar var på gång under samma tid: s-ändelsens spridning till ordstammar som ursprungligen inte tog -s och s-ändelsens reanalys som en frasmärk. Dessa utvecklingar kan dock inte ses som separata processer, utan som ett samspel av likartade språkliga förändringar, något som kasusammansfallet i svenskan möjliggjorde. Jag antar att dessa förändringar var mer eller mindre samtidiga och att de är två aspekter av en och samma process, det vill säga degrammatikaliseringen av s-genitiv.

2.4.3. *Excursus*: Diskussionen om den engelska s-genitivens morfologiska status

En liknande debatt om s-genitivens morfologiska status kan man observera bland engelska lingvister och språkvetare. Den engelska s-genitivens utveckling kan sägas ha gått samma väg som den svenska: från en kasusmärk till ett klitikon. Cynthia Allen (1997:120) hävdar att s-ändelsen gradvis spred sig till alla substantiv och tog över hela paradigmet. Då -s (eller -es) blev en rimlig variant för alla genitiver vid slutet av 1300-talet blev det möjligt att reanalysera s-ändelsen som ett klitikon. Allen (1997, 2003) hävdar ytterligare att denna ordning är den enda möjliga, s-genitiv kunde ha reanalyserats som klitikon endast med förutsättning att den redan hade spridit sig till andra substantiv. Författaren håller inte med Nordes (1997) argumentation att den svenska s-genitiven först kunde vara en frasmärk bara för maskulina substantiv (Allen 2003:14).

Allen (1997:122) poängterar att teorin om den gradvisa utvecklingen fungerar om man antar att bundna morfem formar ett kontinuum med prototypiska klitikon (som kan fästas vid varje ordtyp) i ena ändan och böjningsmorfem i andra ändan. Den engelska s-genitiven har traditionellt varit beskriven som ett klitikon, det är i grunden ett syntaktiskt element som delar vissa egenskaper med morfologiska element (Börjars et al. 2013:VIII). Allen (1997, 2003) och Anderson (2013) är bland de forskare som hävdar att s-genitiv är ett speciellt klitikon, det vill säga ett element som bör associeras med syntaktiska fraser snarare än individuella ord. Det finns dock forskare som Zwicky (1987) och Payne (2009) som argumenterar för den andra analysen: att s-genitiv i det engelska språket är ett så kallat *edge affix*, det vill säga ett affix som är fäst vid den högra kanten av nominalfrasen. Klara bevis på *edge affix* analysen finner man i lexikalt oregelbundna possessiva former. Som vi såg i kapitel 2.4.1 är en oregelbunden böjning ett karakteristiskt drag av affix snarare än av klitikon enligt Zwicky och Pullums (1983) kriterier. S-genitiven är blockerad i vissa kontexter, något som inte är rent fonologiskt betingat. Den engelska s-genitiven förekommer inte vid substantiv med regelbunden plural ändelse i /s/, /z/ eller /ɪz/ (20), den förekommer däremot vid oregelbundna plurala substantiv och vanliga substantiv som slutar med fonem /s/, /z/ eller /ɪz/ (21) (Payne 2009:325f).

(20) a. the ducks' feathers	/dʌks/
b. the bees' hives	/bi:z/
(21) a. the geese's feathers	/gi:sɪz/
b. the fuzz's sirens	/fʌzɪz/

Detta verkar vara morfologiskt betingat, man kan säga att det engelska *-s*:et är mer känsligt vad gäller dess möjliga *hosts* än den svenska. Payne (2009:326) hävdar att *s*-genitiv måste på något sätt känna igen och skilja mellan de morfologiska reglerna enligt vilka kategorin plural är realiserad. Detta sker således på en nivå som klitikon, vare sig enkla eller speciella, inte har någon tillgång till.

Dessutom finns det ett problem med gruppgenitiv där substantivet som betecknar possessorn är i plural. Det engelska språket tillåter inte sådana konstruktioner som i (22) med regelbundet *-s* i pluralform, men konstruktioner med oregelbundna plurala substantiv som markerar ett kollektiv, som i (23), är acceptabla för de flesta engelska talare.

(22) *The queens of England's victories

(23) The people next door's backyard

Detta förklarar man med att det finns en så kallad *ghost feature* hos engelska gruppgenitiver, som signalerar att genitiven har förflyttats till slutet av nominalfrasen och samtidigt blockerar förekomsten av gruppgenitiver som har regelbundna substantiv i plural som possessorn (för en mer detaljerad genomgång se Payne 2009:343-356). Det finns däremot inga sådana begränsningar på de svenska gruppgenitiverna. De inhemska plurala ändelserna i svenskan har inte någon *s*-ändelse och därför finns det ingen konflikt i sådana exempel som (24).

(24) kungarna av Danmarks slott

Debatten om den engelska *s*-genitivens morfologiska status är mycket aktuell och livlig. Det finns inte ett entydigt svar på vilken analys som är rätt: det finns belägg både för den klitikon-baserade analysen och för den *edge affix*-baserade analysen. Om man tar klitikon-affix kontinuum som bas för sina argument kan man beskriva *s*-genitiv, som i Börjars et al. (2013:144-148), som ett element någonstans emellan affix och klitikon. Ett element som är reglerat av två samtidiga tvång: att realisera *s*-ändelsen vid possessorn och vid nominalfrasens slut. Om dessa två inte sammanfaller måste man ta till alternativa strategier som att använda gruppgenitiv eller prepositionsfraser.

2.5. Genitiv och possessiva konstruktioner i andra nordiska språk

För att avsluta detta kapitel om den svenska *s*-genitivens utveckling och status är det rimligt att se på den större bilden av genitiviska uttryck i hela Skandinavien. Låt oss kort beskriva possessiva konstruktioner i andra nordiska språk, det vill säga danska, norska, isländska och färöiska.

I danskan är *s*-genitiv den vanliga formen att uttrycka possession och den fungerar på precis samma sätt som i svenskan. Herslund (2001) och Perridon (2013) har bland andra beskrivit den danska *s*-genitivens utveckling som ett exempel på degrammatikalisering. Man beskriver *s*-genitiv som ett klitiskt element som fästs vid nominalfrasens postmodifierande bestämningar. I det moderna danska språket förekommer alla sorts

gruppgenitiver, särskilt i det talade språket. Perridon (2013:142) anger följande exempel på gruppgenitiv hämtade från bloggar och forum:

(25) Om *folk omkring mig's* uforståenhet, under min depression

(26) oplevelser som forandrer *den man elsker's* psyke fuldstændigt

Intressant nog finns det en konstruktion i danskan som inte är vanlig i svenskan (förutom Sydvästskåne), det vill säga konstruktionen med possessorn och fristående artikel. Delsing (2003a:26) anger att denna struktur är svagt dialektal, men ändå allmän i danskt talspråk. Konstruktionen kan förekomma endast om possessorn följs av bestämd framförställd artikel och adjektiv, såsom i exempel:

(27) naboens den sribede kat

(28) Pernilles den nye smarte cykel

Konstruktionen förekommer som sagt i den skånska dialekten⁸, men det verkar som om den är gammal och saknas i modern skånska (Delsing 2003a:26).

S-genitiven förekommer också i bokmål i samma form som i svenskan. Vad gäller gruppgenitiven är den mindre produktiv än i svenskan, men den förekommer vanligen i enkla strukturer, såsom samordnade substantiv. Delsing (2003a:38) påpekar dock att s-genitiv normalt inte förekommer i det talade norska språket. S-genitiv har visserligen alltid varit i bruk i nynorsk och i olika norska dialekter, men i mindre omfattning än i bokmål. På så sätt används s-genitiv i nynorsk nästan uteslutande vid egennamn, såsom *Pers hotell* eller *Aasens ordbok*, eller vid icke-determinativa genitiver, såsom *ein dags arbeid* (Rauset 2010:451). Vad gäller nynorsk företrar man vanligen bruket av prepositionsfraser (*slottet til dronninga*) eller garpegenitiv (*dronninga sitt slott*) (Faarlund et al. 1997; Torp 1973). Dessutom kan possessiva pronomen i norskan vara både framför- och efterställda i nominalfrasen (jämför: *min bil* vs. *bilen min*). Den postnominala konstruktionen är mer frekvent i talspråket medan den prenominala i det skrivna språket (för en mer detaljerad jämförelse av båda konstruktionerna se Lødrup 2011). Det finns ytterligare två rätt frekventa possessiva konstruktioner i norska som är en typ av genitivomskrivning. Delsing (2003b:65) kallar den första för *h-genitiv* och det är en struktur av typ: *huset hans Per*. Possessorn är efterställd och det finns ett possessivt pronomen mellan denna och huvudordet. *H-genitiven* verkar dessutom vara begränsad till fraser med egennamn. Den andra perifrastiska strukturen kallas för garpegenitiv. Denna konstruktion ”består i att possessorn saknar ändelse, och att man skjuter in ett possessivt *sin/sit/sine* mellan denna fras och huvudordet: *Jenten sitt hus*” (Delsing 2003a:41). Garpegenitiven är mycket produktiv och den begränsas inte endast till fraser med egennamn (jämför: *den gamle mannen sin bil*). Delsing (2003b:76) argumenterar att pronomen i garpegenitiv är ”syntaktiska huvuden som skiljer sig från possessorn”, de formar följaktligen inte en konstituent tillsammans. Konstruktioner med den så kallade h-genitiven förekommer även i vissa svenska dialekter (mer om parallella med s-genitiv strukturer i svenskan i kapitel 3).

S-genitiv förekommer inte alls i isländskan som har behållit det fornnordiska kasussystemet. Det är den äkta genitiven som används, kasusmarkör förekommer på

⁸ ”Det bör kanske påpekas att den fras som följer efter possessorn hela tiden uppför sig som en vanlig definit nominalfras; den har således enkel bestämdhet i danska, men dubbel bestämdhet i skånska” (Delsing 2003a:26)

flera led i nominalfrasen, den är också styrd av verb och prepositioner och den tillåter inte gruppgenitiver (Delsing 2003a:42). Dessutom är genitiven enligt regeln efterställd på isländska, huvudordet i sådana konstruktioner har normalt en artikel, såsom i *húsið mitt*. En konstruktion liknande den norska h-genitiven förekommer också (till exempel *húsið hans Jóns*), med egennamnet i genitiv. Sådana konstruktioner är mycket frekventa i talspråk (Delsing 2003a:34).

Färöiska såsom isländska är ett kasusspråk, men användning av genitivkasus är starkt begränsad särskilt i talspråk (Lockwood 1977:28). Thráinsson et al. (2012:248) hävdar till och med att genitiven är på väg ut från färöiskan och man brukar den endast i fasta uttryck eller vissa få fraser där genitiven styrs av substantiv eller preposition. För att uttrycka possession använder man oftast prepositionsfraser med prepositioner som *hjá, á, í*, mm. och dativkasus. Vad är intressant med färöiska possessiva uttryck är att det har utvecklats en possessiv frasmarkör som påminner mycket om den engelska eller svenska s-genitiven, nämligen sa-possessiv. Denna markör beskrivs som ett suffix i Lockwood (1997), men i en mer aktuell litteratur beskrivs den som ett klitikon (Sigurdsson 2009:7) eller ett klitikon liknande element (Thráinsson et al. 2012:64). -Sa kan fästas bara vid egennamn (*Beintusa síkkla*, sv. Beintas cykel) eller substantiv med liknande semantisk innebörd, såsom *mamma (mammusa bilur*, sv. mammas bil) eller *abbi (abbasa hús*, sv. farfars ev. morfars hus). Sa-possessiv kan också vara fäst vid hela fraser och har då ingen påverkan på böjningen av substantiv i frasen, såsom i exempel:

(29) Hetta er Tummas Jacobsensa hús.

(30) Hetta er Beintu og Róasa bók. (Sigurdsson 2009:7)

Sådana exempel visar att -sa inte är en böjningsändelse utan ett klitiskt element som fogas till hela fraser. Dessutom är ett ord markerat med -sa alltid framförställt medan den traditionella genitiven och pronomen är ofta efterställda i färöiskan (Lockwood 1977:116). När det gäller sa-genitivens ursprung finns det inte tillräckligt med studier om detta fenomen för att kunna avgöra utvecklingen av -sa. Thráinsson et al. (2012:434) anger att det finns vissa detaljerade synkroniska beskrivningar av sa-possessiv, men man vet oerhört lite om dess diakroniska utveckling. En möjlig förklaring kan vara att den har utvecklats från det possessiva pronomenet *hans* i form av *hansa* före konsonanter och har därefter spridit till substantiv som Thráinsson et al. (2012:411) presenterar på följande sätt:

(31) fornnordiska: <i>hans</i>	>	<i>hans</i> före vokal	>	<i>hansa</i> före konsonant
		Jógvans	>	Jógvansa

Om sa-possessiv utvecklades från pronomenet *hansa* eller från den genitiviska ändelsen -s kan sa-possessiv, såsom den svenska s-genitiven, vara ett exempel på degrammatikalisering. Det behövs däremot fler detaljerade diakroniska studier som kunde kasta ljus över detta intressanta och relativt nya fenomen i det färöiska språket.

2.6. Slutsatser

Det har framgått från en mängd diakroniska studier över s-genitivens utveckling att den härstammar från den fornsvenska genitivändelsen -s. Utvecklingsprocessen var långsam och icke-linjär. Den möjliggjordes tack vare kasussammanfallet, förändringarna i det syntaktiska systemet och antagligen strävan efter större synkretism av former.

I detta kapitel har jag argumenterat för teorin om att s-genitiven är ett framstående exempel på degrammatikalisering. Dess status som ett klitikon är däremot inte allmänt erkänd, förmodligen därför att skillnader mellan affix och klitikon inte är skarpa och själva s-genitiven faller någonstans emellan på affix-klitikon kontinuum. Med stöd av de väl etablerade kriterierna är det dock rimligt att hävda att s-genitiv inte längre är en böjningsändelse, utan ett element som väl får behandlas som ett klitikon. S-genitivens flexibilitet när det gäller vilka ord som den kan fästas vid är väldigt intressant och tydligen värt att undersöka vidare. I nästa kapitel kommer jag att presentera de funktioner som s-genitiv och possessiva nominalfraser spelar i satsen ur den determinativa positionens perspektiv. Detta följs av en redogörelse för strukturerna som man numera använder parallellt med s-genitiv i svenskan.

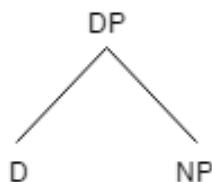
3. Possessiva konstruktioner i modern svenska

Uppsatsens andra teoretiska kapitel inleds med redogörelsen för den så kallade DP-teorin (en. *Determiner Position*). Efter Delsing (1991, 1993) visar jag hur den svenska nominalfrasen utvecklades sedan den fornsvenska perioden och i vilken position s-genitiven förekommer i nominalfrasens struktur. Därefter presenterar jag två olika funktioner hos genitiver i svenskan, det vill säga den determinativa och icke-determinativa funktionen. Därefter följer en detaljerad redogörelse för strukturer som används parallellt med s-genitiven. Strukturerna som jag redogör för och illustrerar med exempel är: prepositionsfraser, sammansättningar, possessiva adjektiv, bestämdhet (*inalienabel* possessiv) samt garpegenitiv och a-genitiv som exempel på regionala varianter.

3.1. S-genitivens position i nominalfrasens struktur

För att beskriva nominalfrasens struktur utgår jag ifrån det transformationsgrammatiska perspektivet som först utvecklades av Noam Chomsky på 1960-talet. Ur den växer DP-teorin fram (DP=*Determiner Position*), på vilken Lars-Olof Delsing (1993) baserar sina beskrivningar av nominalfrasen i nordiska språk. DP-teorin förutsätter att en determinator är ett funktionellt huvud inom nominalfrasen, där D-huvudet dessutom väljer nominalfrasen som sitt komplement (Delsing 1993:69-72).

(Fig. 3) En enkel DP-struktur

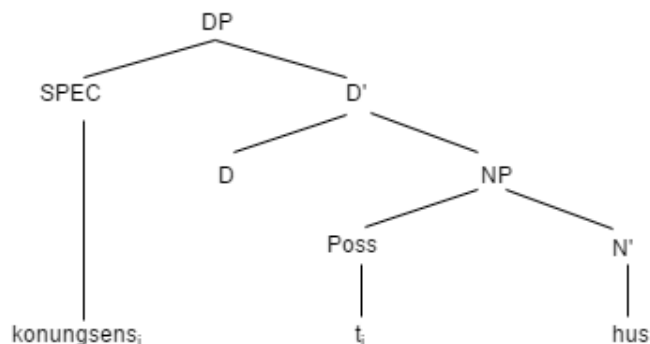

Determinatorn är ett element som förekommer tillsammans med ett substantiv och som inbegriper eller uttrycker referens (en. *referentiality*) för hela nominalfrasen. Bland de vanligaste determinativa elementen urskiljer man artiklar, demonstrativa pronomen, possessiva determinatorer, räkneord och kvantitativa pronomen med mera. De olika positionerna i nominalfrasens struktur är oerhört viktiga i språk som svenskan som inte har explicita morfologiska uttryck för kasus. I sin artikel *Om genitivens utveckling i fornsvenskan* (1991:25) menar Delsing att alla nominalfraser måste licensieras genom att få ett abstrakt kasus som kan delas ut av funktionella kategorier. Dessa funktionella kategorier utgörs av positionerna i ytstrukturen där affix eller formord genereras. Medan genitivkasus i fornsvenskan gradvis försvinner får den kvarstående s-genitiven en fast position i satsen genom att bli reanalyserad som en determinator. Delsing (1991:26) antar att ”fornsvenskan saknade D-positionen och att dess nominalfraser enbart bestod av en enkel NP”⁹. Den morfologiska genitiven genereras i en så kallad specificeringsposition (SPEC) i en enkel NP. Den fria attributiva genitiven (se kapitel 2.2 ovan), som ger ursprung till den moderna s-genitiven, överlever dock genom att få ett strukturellt

⁹ Det är dock inte en allmänt accepterad teori, vissa forskare menar att DP-strukturen är en universell kategori som förekommer i alla språks djupa struktur, men den behöver inte alltid komma till ytan. Enligt denna teori är en diakronisk utveckling av DP-positionen inte möjlig eftersom projektionen av DP redan var där från början (Wood 2007b).

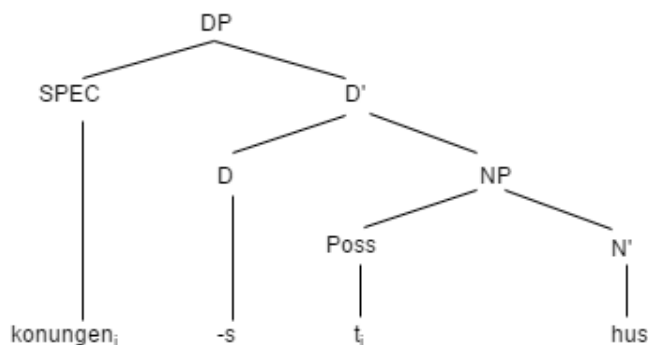
kasus. När DP-strukturen utvecklas i svenskan får possessivattributen flytta till DP:s specifierarposition, något som visas nedan i Figur 4. efter Delsing (1991:27) där t_i markerar spåret efter det flyttade possessivattributet.

(Fig. 4) Utveckling av DP-strukturen i svenskan: possessorn flyttas till SPEC-position

I början finns det en tom D-position i possessiva nominalfraser och denna D-position kan först fyllas i när s-ändelsen generaliseras till alla böjningsparadigm samt reanalyseras som en frasmärk. Under s-genitivens utveckling är det förlusten av lexikalt kasus som påverkar uppkomsten av D-positionen och den nya fasta ordställningen för possessivattributen (Delsing 1991:28). S-genitiven får då en determinativ funktion och en fast position i nominalfrasen, något som visas i Figur 5.

(Fig. 5) DP-struktur i modern svenska

Som det blir tydligt från de ovanstående trädigrammen är den kompletterande positionen i en NP (*Poss*) tom. Detta beror på att possessorn har flyttats (eller höjts för att använda Delsing's terminologi) från denna ställning till DP:s specifierarposition. Delsing (1993:172) argumenterar att s-genitiven genereras i *Poss*-positionen och att den ovillkorligen är bestämd och därför måste flyttas till D-positionen.

Sådana strukturer där de possessiva elementen uppvisar inherent bestämdhet och som därmed inte får förekomma tillsammans med artiklar kallas för *determinativ genitiv*, som i fallet av den svenska s-genitiven. Den motsatta strukturen kallas för *adjektivisk genitiv* och i detta fall uppfattas de possessiva elementen som adjektiviska modifierare. Dessa måste man precisera med bestämda eller obestämda artiklar (Plank 1992:453, Wood 2007a:339f). Jämför de svenska och italienska exemplen i (32) och (33).

- (32) a. min bok
 b. *den min bok
 c. *en min bok

- (33) a. *mio libro
 b. il mio libro
 c. un mio libro

Det förekommer emellertid strukturer i svenskan där det possessiva elementet till och med kan fungera som ett adjektiv. De possessiva strukturerna kan på så sätt delas in i determinativa och icke-determinativa genitiver, något som jag presenterar i följande avsnitt.

3.2. Determinativ och icke-determinativ genitiv

Den primära funktionen hos den svenska s-genitiven är den determinativa. Som det har förklarats i avsnittet ovan står det possessiva attributet i D-positionen i satsen, vilket påtvingar en bestämd interpretation av substantivet. Det possessiva attributets referent är oftast unik i den pragmatiska uppsättningen som talaren och lyssnaren delar (Koptjevskaja-Tamm 2003a:517). Determinativa genitiver kan inte kombineras med artiklar (se exempel 32 ovan) och de kan inte staplas med varandra (34). Dessutom är formen på adjektiv som följer en determinativ genitiv beviset på frasens bestämdhet, adjektiv förekommer då i en bestämd form, vilket menar att bara svaga adjektiv kan följa determinatorer (35).

- (34) a. måndagens tidning
 b. *Lenas måndagens tidning
 c. *Lenas Monets tavla

- (35) a. den nya boken
 b. Lenas nya bok
 c. *Lenas ny bok

Det finns dock vissa exempel på s-genitiv där den inte fungerar som en determinator utan snarare som en deskriptiv genitiv. Då s-genitiven har en funktion av en modifierare kan den förekomma tillsammans med andra determinatorer, såsom den obestämda artikeln i exemplen nedan:

- (36) a. en pliktens man
 b. en sex timmars resa
 c. en helvetes oordning

(Koptjevskaja-Tamm 2003a:516)

En av de grundläggande skillnaderna mellan determinativa och icke-determinativa genitiver är att adjektiv som föregår determinativa genitiver syftar på possessorn medan adjektiv som förekommer före eller efter icke-determinativa genitiver syftar på huvudsubstantivet (Norde 1997:74). I frasen *den unge mannens lärare* syftar adjektivet på *mannen* och inte på *läraren*. Däremot syftar adjektiven i fraserna *en tråkig sex timmars resa* eller *en sex timmars omtumlande resa* på huvudsubstantivet *resa*. Enligt Koptjevskaja-Tamm (2003a) finns det tre typer av icke-determinativa genitiver i modern svenska.

Den första gruppen utgörs av så kallade svordomsgenitiver som vanligen är begränsade till teologiska substantiv. Vissa substantiv kan förekomma i naken form (*satans*, *helvetes*) medan andra är etymologiskt bestämda (*herrans*), de är lexikaliserade uttryck i singular och förekommer alltid i samma form. Dessa uttryck är dock relativt

flexibla och kan förekomma såväl med bestämda som obestämda artiklar och med singulara och plurala huvuds substantiv.

- (37) a. en satans kärring / satans kärringar
 b. ett herrans oväsen
 c. den helvetes bilen

Dessutom kan svordoms genitiver marginellt förekomma tillsammans med andra genitiver eller possessiva pronomen. Konstruktionen i (38 b) är exceptionell i det att den denoterar adressaten, något som är typiskt för känsloladdade uttryck (Koptjevskaja-Tamm 2003a:520).

- (38) a. min / Peters helvetes bil
 b. Din satans kärring!

Svordoms genitiver är därmed de mest lexikaliserade bland icke-determinativa genitiver. De står närmast adjektiv på grund av deras funktion som attribut i nominalfrasen och på grund av deras funktion som modifierare till adverb (som i satsen: *Nisse springer helvetes långsamt*). De har dock inte fullt grammatikaliserats till adjektiv eftersom de inte kan modifieras av adverb, de har inte några komparativa eller superlativa former och de kan inte bilda sina egna adjektiviska fraser.

Den andra gruppen utgörs av måttgenitiver som beskriver ålder, varaktighet eller distans. De förekommer med en obestämd artikel (39 a) eller utan artikel om måttgenitiven innehåller räkneordet 'en/ett' (39 b). Måttgenitiver förekommer aldrig tillsammans med en bestämd artikel (39 c). Denna begränsning är enligt Koptjevskaja-Tamm (2003a:524) rent morfosyntaktisk och inte semantisk eller pragmatisk. Därför finns det inte sådana begränsningar på konstruktioner med perifrastiskt adjektiv, som i exempel (39 d), även om konstruktionen inte innehåller genitiv är den synonym med måttgenitiv. Dessutom kan man kombinera måttgenitiver med andra genitiver eller possessiva pronomen (39 e).

- (39) a. en tre dagars konferens
 b. en timmes skriftligt prov
 c. *den tre timmars föreläsningen
 d. den tre timmar långa föreläsningen
 e. min / Lenas tre timmars resa

Det som skiljer måttgenitiver och svordoms genitiver åt är att de förstnämnda inte kan fungera som attribut till de bestämda huvuds substantiven.

Den tredje gruppen av icke-determinativa genitiver är inskjutna genitiver som utgör en mycket heterogen grupp. Inskjutna genitiver är bestämda nominalfraser, de kan bestå av ett ord (40 a, b) eller en fras med adjektiviska attribut (40 c, sådana exempel är däremot sällsynta).

- (40) a. ett syndens näste
 b. en Guds tjänare
 c. en den påtagliga närvarons uppenbarelse (Bloggmix 2005, hämtad 9.11.2016)

Liksom måttgenitiver kan inskjutna genitiver inte förekomma tillsammans med bestämda huvuds substantiv, som i exempel (41 a), men de kan förekomma med demonstrativa pronomen (41 b), som svordoms genitiver och måttgenitiver också gör.

- (41) a. *den pliktens mannen
b. denna pliktens man

Inskjutna genitiver är i hög grad lexikaliserade uttryck och fungerar på liknande sätt som måttgenitiver. Norde (1997:77) lägger däremot märke till det faktum att när inskjutna genitiver följs av ett adjektiv i nominalfrasen verkar de ha en determinativ funktion, något som bevisas med adjektivets bestämda form:

- (42) en kyrkans oräddes son

Koptjevskaja-Tamm (2003a:533) argumenterar emellertid att obestämda nominalfraser med inskjutna genitiver kan analyseras som exempel på motstridig markering. Genitiven i exempel som (42) har samma påverkan på adjektivets form som determinativa genitiver, vilket är inkonsekvent med den obestämda artikel som syftar på hela nominalfrasen. Inskjutna genitiver präglas av egenskaper som liknar den determinativa funktionen, men de tillåter samtidigt en viss inneslutning av andra fraser. Sådana konstruktioner förekommer dock endast i skriftspråket. Sammanfattningsvis innefattar icke-determinativa genitiver sådana kategorier som, i stället för att identifiera en referent (eller ett ankare¹⁰), karakteriserar den.

3.3. Strukturer som används parallellt med s-genitiven

I modern svenska finns det olika varianter som tillåter en att uttrycka possessiva relationer. Dessa olika varianter och konstruktioner kommer jag att behandla i detta kapitel. Man kan uttrycka den så kallade adnominala sessionen på tre sätt i modern svenska. De vanligaste och mest frekventa konstruktionerna är s-genitiv, konstruktionerna där huvudsubstantiv modifieras av en efterställd prepositionsfras (3.3.1) och sammansättningar bestående av två substantiv (3.3.2) (Koptjevskaja-Tamm 2013:254). Dessutom kan man uttrycka genitiviska relationer genom adjektiv (3.3.3) eller bestämdhet i fall av den så kallade inalienabla sessionen (3.3.4). Slutligen kommer jag att nämna vissa konstruktioner som förekommer i svenska dialekter, som garpegenitiv eller sydvästsvensk a-genitiv (3.3.5).

3.3.1. Prepositionsfraser

Prepositionsfraser som uttrycker session kan, men behöver inte, utvecklas som en resultat av kasussammanfallet. I senlatin ersatte till exempel konstruktionerna med prepositioner den morfologiska genitiven, så att strukturen: huvudord (possessum) – *de* (sv. *av*) – osjälvständigt substantiv (possessor) blev den obligatoriska varianten (Perridon & Sleeman 2011:14f). I de germanska språken blev utvecklingen inte så radikal, men alternativet med prepositionsfraser är väl etablerat. I engelska och nederländska utvecklades även en särskild genitivisk preposition som används i fraser som uttrycker ägandet, respektive *of* och *van*. Svenskan saknar en enda genitivisk preposition, det finns dock en mängd prepositioner som kan användas beroende på semantiska relationer som uttrycks, exempelvis *på*, *till*, *av*, *i*, *efter*, *med*, etc. Intressant nog kan relationen av lagligt ägande (en. *legal ownership*), å ena sidan, vanligen inte uttryckas av en prepositionsfras på svenska (Koptjevskaja-Tamm 2013:255). Uttryck

¹⁰ Ett ankare är enheter eller element i relation till vilka man kan tolka nominalfrasen, ett ankare kan till exempel innefatta diskursreferenterna eller elementen ur den globala kontexten. Ankare används för att identifiera nominalfrasens referent (Koptjevskaja-Tamm 2003a:551, Fraurud 1990:422).

som *hatten av/till Peter* eller *bilen av/till Peter* i stället för *Peters hatt / bil* är inte alls frekventa, de förekommer väldigt sällan i Språkbankens korpusar.¹¹ Å andra sidan finns det rätt många prepositionsfraser som inte har någon motsvarighet bland de vanliga possessiva nominalfraserna, som till exempel i fall av objekt till substantiv avledda av verb såsom i *mordet på Palme* som inte kan omvandlas till **Palmes mord* (Koptjevskaja-Tamm 2013:255). Dessutom har prepositionsfraser inte determinativ funktion och de förekommer inte i D-positionen i frasens struktur. Huvudsubstantivet i prepositionsfraser uppträder följaktligen i de flesta fall i bestämd form.

Nedan presenterar jag en genomgång av de mest frekventa prepositionerna i possessiva konstruktioner. Jag anger också exempel på vilken relation som de kan beteckna. Denna redovisning baseras på Norde (1997:52) och Teleman et al. (1999a:712-715 och 1999b:93-108). Exempelen kommer från Språkbankens korpus *Sociala medier* (hämtad 11.11.2016).

(Fig. 6) *Prepositionerna i possessiva konstruktioner*

<i>av</i>	agens:	den kommande Star Trek filmen <i>av</i> JJ Abrams
<i>för</i>	samhörighet: det kännetecknade:	ordföranden <i>för</i> det socialdemokratiska partiet fenomen som är väldigt typisk <i>för</i> vår tid
<i>på</i>	samhörighet: del av helhet:	priset <i>på</i> bensin taket <i>på</i> huset
<i>i</i>	samhörighet: del av helhet:	invånarna <i>i</i> Stockholms län ratten <i>i</i> bilen
<i>till</i>	samhörighet: släktskap relationer:	författaren <i>till</i> den kontroversiella romanen sonen <i>till</i> en känd författare
<i>med</i>	innehav: det kännetecknade:	kvinnan <i>med</i> det fina armbandet meningen <i>med</i> livet
<i>från</i>	ursprung / källa:	ljuset <i>från</i> en ficklampa
<i>efter</i>	källa:	spåret <i>efter</i> hunden
<i>hos</i>	det kännetecknade:	matvanor <i>hos</i> befolkningen
<i>över</i>	föremål för något:	en teckning <i>över</i> tunnelsystemet

De ovan presenterade prepositionerna är inte alla lika frekventa. De mest frekventa prepositionerna som utgör 95% av alla possessiva prepositionsfraser är: *av*, *för*, *på*, *i* och *till* (Norde 1997:52). *Av* är en av de mest frekventa prepositionerna i possessiva konstruktioner förmodligen därför att det anses vara den semantiskt mest neutrala prepositionen. Som jag har visat ovan kan man använda olika prepositioner för att uttrycka olika relationer, prepositionsvalet ”måste ligga inom ramen för den semantiska relation som skall uttryckas, men inom denna ram kan valet av preposition vara olika för olika enskilda substantiv” (Teleman et al. 1999b:100). I *Svenska Akademiens Grammatik* (Teleman et al. 1999b:93ff) skiljer man på bundna och fria prepositionsattribut. Vissa prepositionsattribut uppvisar en större bundenhet med huvudordet. De har en semantisk relation till substantivet, vilket ofta har förutsättning i substantivets betydelse (till exempel substantiv som betecknar släktskapsrelationer). Enligt Teleman et al. (1999b:94) är prepositionerna i bundna attribut lexikalt betingade av huvudordet och har samtidigt en vag egenbetydelse (som i exempel: bakgrunden *till* det inträffade,

¹¹ Konstruktionen som *bilen av + egennamn* förekommer bara 89 gånger i Språkbankens korpus *Sociala medier* (nästan 8 miljarder tokens, hämtad 11.11.2016). De flesta av prepositionerna *av* bland dessa träffar är faktiskt betingade av verb och uttrycker icke-possessiva relationer, som i exemplet *Självklart köper jag inte bilen av Fredrik*. Dessvärre är det inte möjligt att ange några tillförlitliga siffror angående konstruktioner som *bilen till + egennamn* eftersom de flesta träffar antingen syftar på prepositioner som styrs av verb eller på andra semantiska relationer, det vill säga de anger riktningen som i exemplet: *Sedan tog vi bilen till Fia i stan, käkade tre rättersmiddag och förfestade i hennes lägenhet*.

början *av* romanen, krav *på* åtgärder). Både bundna och fria prepositionsattribut förekommer som possessiva konstruktioner. Emellertid finns det en tendens att endast bundna prepositionsattribut kan omvandlas till den traditionella konstruktionen med *s-genitiv*, något som visas i exempel (43).

- (43) a. slutet på historien ~ historiens slut
 b. porträttet av grosshandlaren ~ grosshandlarens porträtt
 c. flickan med de gula flätorna ~ *de gula flätornas flicka
 d. pojken från Skövde ~ *Skövdes pojke (Teleman et al. 1999b:95)

Att här analysera frekvensen av användningen av de possessiva prepositionsfraserna mot *s-genitiven* överskrider uppsatsens omfattning, men jag återkommer till detta i uppsatsens empiriska del (kapitel 4). Det verkar som om man ofta väljer prepositionsfraser för att tydliggöra de konstruktioner som blir mer komplicerade eller tunga ifall man använder *s-genitiv* (44). Det är därmed intressant att se vilka konstruktioner används i vilka sammanhang, särskilt om vi tar hänsyn till att strukturer som (44 b) och (44 c) förekommer relativt ofta i talspråket (se kapitel 4).

- (44) a. fikarum *på* Institutionen för nordiska språk
 b. Institutionens för nordiska språk fikarum
 c. Institutionen för nordiska språks fikarum

3.3.2. Sammansättningar

Sammansättningar som är en mycket produktiv strategi att bilda nya ord i svenskan kan också användas för att uttrycka possessiva relationer. Enligt Koptjevskaja-Tamm (2002:144) är possessiva nominalfraser i form av sammansättningar mycket sällsynta i de europeiska språken. Det enda exemplet på en ”ren” possessiv sammansättning, det vill säga sådan som identifierar en bestämd referent, som författaren ger kommer från nordsvenska dialekter (Västerbottens dialekter), till exempel *papaboka*¹² (pappans bok). Sammansättningar bestående av två substantiv, där det första elementet modifierar det andra, är mycket frekventa i svenskan, men de är vanligen inte referentiella, utan betecknar snarare arten eller typen. På så sätt betyder *pojkskjortan* en typ av skjorta som vanligen används av pojkar och inte en skjorta som tillhör en viss pojke.

De svenska sammansättningarna kan användas för att framföra en mängd av potentiella betydelser. Man kan till och med säga att det finns en viss oklarhet vad gäller den semantiska relationen mellan sammansättningens två delar. Bland sammansättningar med possessiva betydelser finner man oftast inanimata element, som vanligen uttrycker en del-helhet relation och som är motsvarande till prepositionsfraser eller *s-genitiv*, såsom i exempel (45).

(45) a. hustak-et [2634]	taket på huset [184]	husets tak [61]
b. bilratt-en [100]	ratten i bilen [82]	bilens ratt [15]
c. dörrnyckel-n [128]	nyckeln till dörren [101]	??dörrens nyckel [0]

Siffrorna i parentes syftar på antal träffar i Språkbankens korpuser *Sociala medier* och *PAROLE* korpus (ungefär 8 miljarder tokens, hämtad 15.11.2016). Som man kan se är sammansättningarna mest frekventa när det gäller denna typ av fraser, prepositions-

¹² *papaboka* – substantiv i bestämd form, feminint genus, singularis.

fraserna är också ganska frekventa, uttrycken med s-genitiv är däremot minst vanliga. Det verkar som om s-genitiven är känslig för vilken typ av nominalfras som kan innefattas i konstruktionen. Som tidigare nämnts är konstruktionerna med s-genitiv inte ofta använda vid inanimata possessorer, det kan till och med vara helt onaturligt för s-genitiv att förekomma vid inanimata element, som i exempel (45 c). Man kan observera samma tendens i engelskan; animata eller humana possessorer tenderar att förekomma med s-genitiv, medan inanimata possessorer som inte är topikaliserade oftast förekommer med prepositionsfrasen, det vill säga den så kallade *of*-genitiven (Alexiadou 2005:812). De possessiva sammansättningarna gäller således inanimata element och är därför mycket produktiva när det gäller sådana relationer som samhörighet eller inalienabel possession av typ del-helhet relation.

Det är dessutom värt att nämna en annan typ av sammansättningar som kan betraktas som possessiva, nämligen sammansättningar där det första elementet är ett egennamn. Koptjevskaja-Tamm (2013) beskriver en mängd exempel på sådana sammansättningar som *en Mozartsonat*, *Palmemordet*, *Michael Jacksonnäsan*, mm. Sammansättningar med egennamn är ett mycket produktivt sätt att skapa namn för byggnader, händelser eller företeelser, såsom i *August Strinbergsmuséet* eller *Gustav Adolfdagen*. Det är däremot inte möjligt att kalla sådana konstruktioner för possessiva. Även om man i vissa fall kan omvandla sammansättningen till frasen med s-genitiv (*Gustav Adolfs dag*) är sammansättningen synnerligen deskriptiv och klassificerande. De ovannämnda sammansättningarna denoterar en viss kategori som har vissa utmärkande varaktiga egenskaper (Koptjevskaja-Tamm 2013:272). *Michael Jacksonnäsan* refererar därmed inte till sångaren Michael Jacksons näsa utan till en typ av näsa som liknar den som Michael Jackson hade.

3.3.3. Adjektiv

De så kallade possessiva adjektiven är ett fenomen särskilt väl dokumenterat i de slaviska språken där de konkurrerar med genitiv och andra possessiva uttryck (för en översikt och typologi se Corbett 1987). Possessiva adjektiv är avledningar av ett substantiv eller ett egennamn som kan brukas attributivt för att beteckna possession (Skrzypek 2016:229). Det finns vissa begränsningar på skapandet av possessiva adjektiv, nämligen sådana adjektiv kan endast formas när referenten är human (eller åtminstone animat), singular och bestämd (Corbett 1987:301). Referenten måste därmed vara unik och specificerad, vilket utesluter generiska tolkningar. Även om de särskilda villkoren är olika för olika språk, följer så gott som alla slaviska språk förutsättningarna av animacitet och bestämdhet (Koptjevskaja-Tamm 2003b:637). I de slaviska språken formas possessiva adjektiv med hjälp av suffix -ov/-ow (för maskulina substantiv) eller -in/-yn (för feminina substantiv), såsom i exemplen från polskan:

- (46) a. Józefowe pole (Józef-POSS.ADJ-M fält)
 b. matczyna suknia (moder-POSS.ADJ-F klänning)

Possessiva adjektiv är inte vanliga i de germanska språken, de svenska grammatikorna urskiljer inte alls en separat kategori av possessiva adjektiv. Det är emellertid möjligt att skapa adjektiv avledda främst av egennamn, som beter sig liknande som de slaviska possessiva adjektiven. Det gäller endast adjektiv avledda med suffixet -sk (och dess varianter -ansk och -iansk) som är mycket produktivt i svenskan. Dessa adjektiv bildas i allmänhet av egennamn på kända personer, som konstnärer, vetenskapsmän, producenter eller instiftare, som i exempel (47) (Skrzypek 2016:235).

- (47) a. strindbergiansk kvinno**syn**
 b. den Newtonska mekaniken
 c. den berömda Cederlundska punschen
 d. Thielska galleriet

De possessiva adjektiven använder man för att markera författarskapet och upphovsrätten, men de kan också tolkas som mer klassificerande, som i exemplet (47 a) (*strindbergiansk kvinno**syn*** = liknande den som Strindberg uppvisade). Användningen av possessiva adjektiv i svenskan är marginell och den verkar vara begränsad endast till allmänt kända egennamn i mer eller mindre lexikaliserade uttryck.

3.3.4. Bestämmdhet

Den suffigerade bestämda artikeln används i svenskan huvudsakligen deiktiskt, anaforiskt och till en viss grad generiskt. Man använder dessutom bestämda nominalfraser i konstruktioner med den så kallade inalienabla possessionen, det vill säga strukturer som markerar släktskapsrelationer eller kroppsdelar. Det är sådana element som naturligt inte kan separeras från sina possessorer. Enligt Heine (1997:173) är den possessiva relationen hos inalienabla element ofta markerad på huvudordet i världens språk därför att förekomsten av den inalienabla betydelsen är bunden till den formella strukturen. Dessutom är bruket av substantiv som behandlas som inalienabla givetvis mer frekvent, det är sådana substantiv som man förväntar sig förekomma i possessiva relationer (Heine 1997:176).

De mest frekventa inalienabla substantiven i svenskan är de som syftar på kroppsdelar. Till skillnad från engelska är det möjligen mindre vanligt att använda possessiva pronomina i svenskan när man syftar på subjektets kroppsdelar, som i exempel (48) respektive (49).

- (48) a. The woman raised *her* eyebrows.
 b. *The woman raised *the* eyebrows.
- (49) a. *Kvinnan höjde på *hennes* / *sina* ögonbryn.
 b. Kvinnan höjde på *ögonbrynen*.

I engelskan kan man inte tolka satser som (48 b) som inalienabla, eftersom de antyder att objektet har sitt ankare i en referent annan än subjektet (se Vergnaud & Zubizarreta 1992:635-638 för en mer detaljerad analys av engelska inalienabla strukturer). I svenskan observerar man inte sådana distributiva effekter. Andra exempel på bestämmdhet i inalienabla uttryck presenteras i exempel (50).

- (50) a. Han höll *händerna* i fickorna.
 b. Barnet har klagat på värk i *huvudet*.
 c. Hon färgade *håret* mörkt.

Vad gäller släktskapsrelationerna kan de uttryckas genom bestämda former, men possessiva pronomina är också möjliga och de verkar faktiskt vara mer frekventa.

- (51) a. Hon bad *systemen* att lugna sig och lovade att hjälpa henne.
 b. Hon bad *sin syster* att lugna sig och lovade att hjälpa henne.

Den inalienabla relationen kan också observeras i konstruktioner med element som inte är kroppsdelar, men som ofta är särskilt nära subjektet, som kläder och andra föremål, eller element som ingår i en del-helhet relation. Ett exempel på detta är *fickorna* i exempel (50 a) ovan och satser i (52). Dessa kan dock också läsas som en indirekt anafora och därför uppfattas de vanligen inte som possessiva uttryck.

- (52) a. Solen värmdde så skönt idag att jag knäppte upp *jackan*.
 b. Granen berördes utav den stillsamma vindpusten och *grenarna* gungade lätt fram och tillbaka.

3.3.5. Garpegenitiv och andra dialektala possessiva uttryck

I vissa nordsvenska dialekter använder man i stället för s-genitiven konstruktionen som kallas för garpegenitiv¹³, som presenterades i kapitel 2.5 som en av varianterna att uttrycka possessiva relationer i norska. Garpegenitiv är traditionellt ett kännetecken för de väst- och nordnorska dialekterna, men den förekommer till och med i Sverige, överhuvudtaget i Norrbotten, Västerbotten och Jämtland, och i mindre utsträckning i Dalarna och Värmland (Delsing 2003a:34). Denna konstruktion är huvudsakligen begränsad till egennamn och släktskapsord (exempel 53) och den karakteriseras av ett possessivt pronomen som förekommer mellan huvudordet och possessorn.

- (53) a. huset henna Karin
 b. huse hans farfar
 c. *huset hans gubben (Delsing 2003b:68)

I norra Västerbotten finner man dock konstruktionen även med appellativer, som dessutom inte behöver vara unika som i exempel (54 b).

- (54) a. biln hans kyrkoherdn
 b. bökkren däres skolbarnåm¹⁴ (Delsing 2003b:68)

En mycket liknande konstruktion är den framförställda varianten av garpegenitiv som också förekommer i de nordsvenska dialekterna (Delsing 1998:103).

- (55) henn Anna hus

En annan mycket marginell konstruktion i svenskan är den så kallade a-genitiven som Gunlög Josefsson beskriver i sin artikel *Sydvästsvensk a-genitiv – en levande relik?* (2009). Konstruktionen med -a eller -e som genitivmarkör förekommer framför allt i Småland, Halland och Västergötland och den förekommer bara vid egennamn (Josefsson 2009:188).

- (56) a. Erik-a bil (Eriks bil)
 b. Lis-e bil (Lisas bil)

¹³ Delsing (2003a, 2003b) använder två olika benämningar på dessa två parallella konstruktioner: h-genitiv med possessiva pronomen som *hans*, *hennes* och garpegenitiv med reflexiv possessiv pronomen *sin* (se kapitel 2.5). I svenska dialekter är konstruktionen av typ *Per sitt hus* inte belagda. Benämningarna används dock utbytbar i litteraturen. För enkelhets skull använder jag här den mer kända benämningen *garpegenitiv*.

¹⁴ I Skellefteområdet finner vi även plurala former och konstruktionen har possessor i dativ (Delsing 2003b:68)

Josefssons (2009) analys som bygger på enkäter visar att man använder a-genitiv främst på maskulina egennamn som slutar på en konsonant. Författaren lägger också märke till att a-genitiv kan användas i slutet av hela fraser, den kan följaktligen bete sig som ett klitikon som i exempel (57).

- (57) a. Erik i Nygård-a
b. min bror Erik-a

(Josefsson 2009:204-208)

Det är dock viktigt att påpeka att a-genitiven används av en del talare som ett äkta morfologiskt affix medan s-genitiven används som ett frasklitikon. Enligt Josefsson (2009:226) verkar a-genitiven vara en relik från fornsvenska som har överlevt i sydvästra Sverige medan den har försvunnit från andra delar av landet.

3.4. Slutsatser

Svenskan är ett språk med den så kallade determinativa positionen, vilket förutsäger att funktionella drag, såsom bestämdhet, är förknippade med en särskild strukturell placering. Nominalfrasens djupa struktur i svenskan har utvecklat sig på så sätt att det har uppstått en speciell plats för så kallade determinatorer, det vill säga element som gör nominalfrasens referens bestämd. S-genitiv är ett av dessa element, den står i D-positionen i nominalfrasen, vilket betyder att huvudordet som det s-märkade ordet modifierar är bestämd. Den primära funktionen hos s-genitiven är den determinativa funktionen, men det förekommer till och med vissa icke-determinativa (eller adjektiviska) genitiver i svenskan. Dessa har en deskriptiv funktion och de kan förekomma tillsammans med obestämda artiklar, andra genitiver och possessiva pronomen. Dessa konstruktioner är svordomsgenitiv, måttgenitiv och inskjutna genitiv. Även om s-genitiv är den huvudsakligen överlägsna strategin att markera possession finns det uppenbarligen andra konstruktioner som man använder parallellt eller i stället för s-genitiv i vissa sammanhang. S-genitiv förblir det vanliga sättet att uttrycka lagligt ägande, medan man brukar uttrycka de andra mer eller mindre possessiva semantiska relationerna på något annat sätt. Jag har diskuterat de efter s-genitiv mest frekventa konstruktionerna, det vill säga prepositionsfraser som utgör en mycket varierande grupp av uttryck och sammansättningar som är mest frekventa vid inanimata possessorer. Dessutom har jag presenterat konstruktioner som förekommer i svenskan marginellt, men som också kan markera ägandet, som i fall av possessiva adjektiv avledda av egennamn eller bestämdhet som används vid inalienabla substantiv. Vissa av konstruktionerna som jag har redogjort för, som garpegenitiv eller a-genitiv, är endast regionala och därför mycket marginella i svenskan. De nämns inte alls i *Svenska Akademiens Grammatik* (Teleman et al. 1999) eller andra grammatikor, men de används fortfarande av svensktalande personer i olika delar av landet och därför är det viktigt att inkludera även sådana mindre frekventa konstruktioner. Vidare har vissa strukturer parallella med s-genitiv gått ur bruk och försvunnit, som i fall av possessiv dativ (se kapitel 2.2.4). I nästa kapitel går jag över till den empiriska delen av uppsatsen, där jag presenterar och analyserar gruppgenitiv baserade på min korpusundersökning.

4. S-genitiv som frasmärk

I detta kapitel beskriver jag och presenterar resultat av min korpusundersökning och enkätundersökning vad gäller det nutida bruket av gruppgenitiv i svenskan. Först redogör jag för gruppgenitivens egenskaper och typer baserade på Sigurd (1995), Norde (1997) och (2013) samt Börjars (2003). Därefter följer analysen av min korpusundersökning med fokus på tre huvudtyper av gruppgenitiv: samordnade substantiv, substantiv och prepositionsfras och substantiv och relativsats. Jag diskuterar skillnader i bruket av olika typer av gruppgenitiv, jag pekar på strukturer som är parallella eller alternativa till gruppgenitiv samt presenterar kontexter där frasmärkningen oftast förekommer.

4.1. Gruppgenitiv

S-genitiv i modern svenska fungerar på frasnivån, något som jag redan antytt i kapitel 2.2. Som vi såg i kapitel 2.4 kan s-genitiven betraktas som ett klitikon som fogas till nominalfrasens sista element oberoende av dess ordklass. Gruppgenitiven är i själva verket just den konstruktion som bevisar den förhållandevis flexibla användningen av s-ändelsen. För att illustrera olika typer av gruppgenitiv låt oss återgå till exempel (16) ur kapitel 2.4 (här återskapat som (58)):

(58) a. de fattiga människornas ögon	(substantiv + s)
b. de fattigas ögon	(adjektiv + s)
c. farfar och farmors hem	(två samordnade substantiv + s)
d. personen bredvids förvåning	(preposition + s)
e. den som kommers fel	(verb + s)

Bland dessa fem strukturer är endast exempel (58 c-e) gruppgenitiver medan (58 a-b) är exempel på en vanlig frasmärkning, som står i motsats till ordmärkning i fornsvenska (se kapitel 2.2). En gruppgenitiv är en konstruktion där s-genitiv inte nödvändigtvis förekommer vid substantivet som betecknar possessorn utan på nominalfrasens sista element, det vill säga på elementet strax före huvudordet (possessum). Med andra ord kan man säga, särskilt vad gäller exempel (58 d-e), att -s:et är separerat från possessorn med en postmodifierande prepositionsfras eller en relativsats. Det finns tre typer av gruppgenitiv som jag undersöker i detta kapitel, nämligen:

(Fig. 7) *Typer av gruppgenitiv*

Typ 1: samordnade substantiv	[[NP] [NP]] _{GEN}
Typ 2: substantiv + prepositionsfras	[[NP] [PP]] _{GEN}
Typ 3: substantiv + relativsats	[[NP] [RelSats]] _{GEN} ¹⁵

Gruppgenitivernas status i modern svenska är ett ganska omdiskuterat ämne eftersom det inte verkar finnas någon större konsensus bland forskarna om några entydiga normer för användning av gruppgenitiv. Sigurd (1995:10) hänvisar till äldre forskning från 1940- och 1950-talet då man menade att frasen *Konungens av Danmark sjukdom* tillhörde kanslispråket och bokspråket, även om den ”verkar konstlad och inte har stöd i den naturliga språkkänslan och i äldre språkbruk” (ibid.), medan frasen *Konungen av*

¹⁵ NP = nominalfras, PP = prepositionsfras, RelSats = relativsats, GEN = s-genitivens position i konstruktionen.

Danmarks sjukdom tillhörde talspråket. På den tiden undvek språkvårdare och preskriptiva grammatiker gruppgenitiver, även om dessa tedde sig som mer naturliga. Som ett exempel på detta kan man ange Wellanders preskriptiva grammatik *Riktig svenska* (1973). Författaren hävdar att gruppgenitiv som i exempel (59 a) inte är acceptabla i det riktiga skriftspråket och att s-genitiv i sådana fall bör fogas till substantivet som betecknar possessorn som i (59 b). Dessutom avvisar författaren exempel med partitiva prepositionsattribut eftersom de leder till tvetydighet, som i exempel (60) (jämför med exempel 64 b nedan).

- (59) a. Svensson på Solbergas häst
b. Svenssons på Solberga häst

- (60) Tre av böndernas kor är smittade. (Norde 1997:85)

Den första publiceringen, så vitt jag vet, som behandlade problemet av gruppgenitiver på ett annat sätt var just Bengt Sigurds artikel *Konungens av Danmark bröstkarameller och genitivreglerna* (1995). Han hävdar att man sätter hela nominalfrasen i genitiv, inte bara substantivet, men han tillämpar vissa begränsningar när det gäller nominalfraser som innehåller relativsatser, något som jag återkommer till senare (Sigurd 1995:11). Den tidigare synen på possessorns överlägsenhet i konstruktionerna som *Konungens av Danmark sjukdom* byggde på övertygelsen att det är mer logiskt eftersom det är *konungen* som är sjuk och inte *Danmark*. Ett sådant tänkande leder till uppfattningen att språkbrukarna inte kan hantera större enheter som en hel nominalfras, vilket givetvis är falskt. Sigurd (1995:14) menar att nominalfraserna skapar en viss lexikal enhet som kan likna en sammansättning och därför bör man behandla dem som en enhet. Faktum är dock att författaren här menar lexikaliserade uttryck, det vill säga nominalfraser som fungerar som en enhet av någon särskild anledning, som *Karlsson på taket* som är ett namn på en figur i en barnbok. Sigurd (1995:14) påstår att mer tillfälliga nominalfraser, som *pojken på taket*, inte kan skapa en lexikal enhet eftersom lexikonet då skulle "översvämmas" av sådana flerordiga fraser. Jag kan inte hålla med om hans resonemang. Som vi ska se i de följande avsnitten visar det sig att språkbrukarna i själva verket ofta begriper och hanterar nominalfrasen i sin helhet. En nominalfras behöver inte vara lexikaliserad för att kunna uppfattas som en lexikal enhet av språkbrukarna som deltar i en viss diskurs.

I *Svenska Akademiens Grammatik* (Teleman et al. 1999a:130) får man läsa att s-genitiv normalt fogas till det sista ordet i nominalfrasen, som oftast är ett substantiv, ett egennamn eller ett pronomen. När det gäller samordnade substantiv anges det i SAG att s-genitiv normalt fogas till var och en av nominalfraserna om betydelsen är distributiv, som i exempel (61). Om betydelsen å andra sidan är kollektiv, det vill säga när nominalfrasen betraktas som en semantisk enhet, fogas s-genitiv normalt till nominalfrasens sista led, som i exempel (62). Dessa regler är däremot inte så klart åtskilda, man poängterar att när samordningen betecknar ett organiskt kollektiv, det vill säga att referenterna är humana, kan s-genitiv till och med fogas till båda led i nominalfrasen (63). Alla exempel nedan och deras förklaring är hämtade från SAG (Teleman et al. 1999a:130).

- (61) a. *Karlssons och hans frus* paraplyer [Karlsson och hans fru har var sitt paraply.]
b. *Annas och Pelles* gemensamma ägodelar [Anna och Pelle betraktas inte som en kollektiv enhet, det de har gemensamt kontrasterar mot det de inte har gemensamt.]

- (62) a. *Anna och Pelles* nya hus [om Anna och Pelle utgör en slags kollektiv enhet som äger eller brukar huset ihop]
 b. *Ord och Bilds* utgivning
- (63) Annas och Pelles nya hus

Gruppgenitiv i samordnade fraser förekommer endast när elementen i nominalfrasen formar en semantisk enhet, det vill säga när betydelsen är kollektiv. Skillnaden mellan *Evas och Jans söner* och *Eva och Jans söner* verkar därmed vara att det förstnämnda också kan syfta på barn som Eva och Jan inte har tillsammans medan det sistnämnda endast kan syfta på de gemensamma barnen till Eva och Jan. Men som det kommer att framgå av det analyserade materialet är denna skillnad inte så uppenbar i det vardagliga språkbruket. Det är dessutom värt att påpeka att det endast är samordnade nominalfraser som kan frambringa en distributiv betydelse vad gäller possession, de mer utbyggda konstruktionerna som prepositionsfraser eller relativsatser i gruppgenitiv har inte denna möjlighet. I undersökningen nedan lägger jag märke till de rivaliserande konstruktionerna, de som på något sätt står i motsats till varandra. I fallet av samordnade substantiv är det gruppgenitiv och dubbel s-genitiv, i fallet av andra konstruktioner rivaliserar gruppgenitiv med markeringen vid possessorn.

När det gäller den andra typen, substantiv och prepositionsfras, anges det i SAG att s-genitiv kan fogas till prepositionsfrasens rektion särskilt i talspråk och när prepositionsattribut är partitivt (64). I formellt skriftspråk kan man däremot fästa s-genitiv vid possessorn, detsamma gäller när nominalfrasen står predikativt i satsen, som i exempel (65).

- (64) a. *Mannen på gatans* preferenser känner vi inte till.
 b. en av de omkomnas släktingar¹⁶
- (65) a. *Institutionens för slaviska språk* prefekt har inkommit med en skrivelse.
 b. Den där cykeln är *flickans från Motala*. (Teleman et al. 1999a:131)

Angående den tredje typen, substantiv och relativsats där s-genitiv kan fogas till andra ordklasser än substantiv, anges det i SAG att dess bruk är begränsat och att det hör till vardagligt talspråk, som i exempel (66). Börjars (2003:146) påpekar till och med att sådana gruppgenitiver visserligen är möjliga i vardagligt talspråk, men ändå är det mycket svårt att hitta dem även i korpusar av talspråket. Denna typ är på så sätt den mest kontroversiella och därför väntas den vara den minst frekventa typen även i vardagligt språk.

- (66) a. Han är alltid i krig med *familjen ovanpås* ungar.
 b. Det är *dom som kommers* förtjänst om en sån här fest blir rolig. (Teleman et al. 1999a:131)

Från denna genomgång är det uppenbart att det inte finns några entydiga regler angående bruket av gruppgenitiv. Det är möjligt att konstruera gruppgenitiver och använda dem i vardagligt talspråk. I skriftspråket brukar man förmodligen undvika sådana strukturer och bygga om satsen eller använda prepositionsfraser eller sammansättningar i stället. Faktum är dock att man nuförtiden allt oftare rekommenderar att

¹⁶ Sådana exempel är dock strukturellt och semantiskt tvetydiga, de kan tolkas som [*en av de omkomnas*] *släktingar* eller *en [av de omkomnas släktingar]*. Man rekommenderar att använda sådana strukturer endast i den sistnämnda betydelsen, det vill säga 'en släkting till de omkomna' (Teleman et al. 1999a:132).

använda gruppgenitiv, särskilt vad gäller samordnade nominalfraser (typ 1) och konstruktioner med substantiv och prepositionsfras (typ 2). När man tittar på Språkrådets webbsida *Språkrådgivning*¹⁷ och söker råd angående bruket av gruppgenitiv är det klart att man i de flesta fall rekommenderar gruppgenitiv. I fallet av mer tillfälliga fraser som inte uppfattas som en semantisk enhet rekommenderar man att hitta på andra lösningar.

Fråga: Var placeras genitiv-s? Blir det *Konungens av Danmark bröstkarameller* eller *Konungen av Danmarks bröstkarameller*?

Svar: Vi rekommenderar att genitivändelsen placeras på det sista ordet i en flerordig fras: *Konungen av Danmarks bröstkarameller*. Så kan man göra med en ordgrupp som utgör ett namn eller en fast fras. Det kallas gruppgenitiv. [...] rekommenderar vi att man behandlar hela frasen *Konungen av Danmark* som en enhet. I tillfälliga fraser, t.ex. *skolorna i Stockholm* är det oftast enklare och blir bättre text om man hittar andra lösningar. Det ska alltså inte vara *skolorna i Stockholms elevantal*. Då får man i stället skriva om: *Stockholmsskolornas elevantal* eller *elevantalet i skolorna i Stockholm*. (Språkrådet)¹⁸

En nästan identisk rekommendation kan man läsa i *Språktidningen* (2016, 5:69). Man hävdar att regeln om att placera s-genitiv vid possessorn har ändrats och man föreslår att skriva till exempel *Utbildningsnämnden i Stockholms beslut* i stället för *Utbildningsnämndens i Stockholm beslut*.

När det gäller samordnade substantiv anger Språkrådet ingenting om skillnaden mellan kollektiv och distributiv betydelse, utan fokuserar snarare på nominalfrasens uppfattning som en enhet. De besvarar frågan om vilken konstruktion som är rätt: *Eva och Pers bok* eller *Evas och Pers bok* på följande sätt:

Det bör vara *Evas och Pers bok*, såvida inte Eva och Per är ett etablerat par som brukar skriva böcker ihop. Om två namn utgör en etablerad enhet, och substantivet beskriver något som är gemensamt för dem har man genitiv-s bara vid det sista namnet: *Asbjörnsen och Moes Norska folksagor*, *Lennon och McCartneys tidiga låtar*. För etablerade författarpär och liknande gäller att de bör ha skrivit många böcker tillsammans, inte bara ett fåtal, och att de normalt skriver just tillsammans, inte var och en för sig. Det är också naturligt att uppfatta ett brudpar på detta sätt. Om man vill omtala ett bröllop mellan Erik och Anna blir det *Erik och Annas bröllop*. När ett namnpar inte uppfattas som en etablerad enhet utan är mer tillfällig, sätts genitiv-s ut på båda leden: *Georges och Ringos fruvar*. (Språkrådet)¹⁹

Från det ovan citerade svaret är det uppenbart att det också är det som man äger, det vill säga possessum, som kan vara avgörande i vissa sammanhang. Å ena sidan är det svårt att föreställa sig en kontext där ett par som äger eller har skrivit en bok tillsammans kan uppfattas som en semantisk enhet. Sådana föremål som en bok tycks vara för tillfälliga eller för oansenliga för att kunna förekomma i ett sådant sammanhang. Å andra sidan är sådana fenomen som ett bröllop eller en förlovningsförmodligen mer särskilda och de kan direkt definieras genom en förknippning med just ett par

¹⁷ Språkrådgivning, Frågelådan: <http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/sprakradgivning> (Hämtad 17.12.2016)

¹⁸ Språkrådgivning, Frågelådan: <http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/sprakradgivning/frageladan.html?url=-27634753%2Fcgi-bin%2Fsrfl%2Fvisasvar.py%3Fsok%3Dgenitiv%26svar%3D26101&sv.url=12.c17e514db30bb2a810ea> (Hämtad 17.12.2016)

¹⁹ Språkrådgivning, Frågelådan: <http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/sprakradgivning/frageladan.html?url=-27634753%2Fcgi-bin%2Fsrfl%2Fvisasvar.py%3Fsok%3Dgruppgenitiv%26svar%3D26092&sv.url=12.c17e514db30bb2a810ea> (Hämtad 17.12.2016)

människor. Den semantiska innebörden kan antagligen styra ens val mellan grupp-genitiv och vanlig, eller snarare dubbel, s-genitiv. Att nominalfrasen uppfattas som en semantisk enhet är i alla fall subjektivt och det kan till och med bero på textens eller diskursens kontext. Det är dessutom viktigt att påpeka att det ofta finns flera alternativ som är passande, som till exempel med frasen *var och en* som i genitiv kan heta såväl *vars och ens* som *var och ens*:

Det går lika bra att skriva t.ex. ”undervisningen anpassas efter vars och ens behov” som ”... efter var och ens behov”. Med formen *vars och ens* lyfts de enskilda leden fram var för sig. Med *var och ens* uppfattas frasen som ett fast uttryck där man inte fokuserar på de enskilda orden utan på frasen som helhet. I skriven text är formen *vars och ens* vanligare än *var och ens*, vilket inte betyder att formen *var och ens* är ovanlig. (Språkrådet)²⁰

Det är således klart att grupp-genitiv används i talspråket snarare än skriftspråket och att man nuförtiden rekommenderar bruket av grupp-genitiv. Men frågan är hur frekventa grupp-genitiver egentligen är i det vardagliga språkbruket och i vilka kontexter som de förekommer. Innan vi går vidare till korpusundersökningen är det lämpligt att kort beskriva grupp-genitivens uppkomst ur det diakroniska perspektivet.

4.2. Grupp-genitivens historiska spår

Det finns inte så många exempel på grupp-genitiv i de äldre svenska texterna. Konstruktionen fanns inte alls i fornsvenskan, inte heller vid samordnade substantiv även om de formade en semantisk enhet, något som vi kan se i sådana exempel som (67).

(67) mins fadhirs ok modhirs hionalagh (BIR; Norde 1997:83)

Exemplet kommer visserligen från yngre fornsvenska perioden då -s:et fortfarande var en kasusändelse och den var obligatoriskt markerad på alla elementen i nominalfrasen. Det fanns ännu inte någon möjlighet att markera hela fraser. Det är dessutom inte alls förvånansvärt att det inte finns några exempel på grupp-genitiv vid relativsatser, som är en ny och fortfarande kontroversiell konstruktion som är begränsad till ett vardagligt språk. Intressant nog finns det relativt tidiga exempel på frasmarkering vid konstruktioner med prepositionsfraser, det vill säga konstruktionen av typ [[NP] [PP]]_{GEN}. Denna struktur, särskilt med ett egennamn som NP, anses vara den äldsta typen av grupp-genitiv (68 a och c). Delsing (1991:28) ger exempel på de tidigaste grupp-genitiverna ur *Stockholm stads jordebok* där *van* används som dagens preposition *av*.

- (68) a. møellen Euerd grymme ok Anders van Ralens œrfvue (1424)
 b. i møellen Andris van Ralen ok Hans brøels tompta (1428)
 c. Swen i Kleffs tomp (1452)

De två första exemplen kan även uppfattas som en viss koordination av typ [[NP] [NP]]_{GEN}. Delsing (1991:28) uppger dock att genitivmarkering vid egennamnfraser inte alltid var konsekvent och därför är det svårt att bedöma om dessa är äkta grupp-genitiver eller inte. Dessutom är de två namnen i exempel (68 a och b) problematiska därför att de

²⁰ Språkrådgivning, Frågelådan: <http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/sprakradgivning/frage/lan.html?url=-27634753%2Fcgi-bin%2Fsrfl%2Fvisasvar.py%3Fsok%3Dvar%2Boch%2Ben%26svar%3D59623&sv.url=12.c17e514db30bb2a810ea> (Hämtad 17.12.2016)

slutar med [s], man kan inte med säkerhet hävda att det inte finns s-genitiv vid dessa namn. Just därför att egennamnsfraserna var de första exemplen på gruppgenitiver baserar Muriel Norde sin studie i *Tracing the origins of the Swedish group genitive* (2013) på konstruktionen av typ *konungen av Danmark*. Det är fraser med titlar, men dessa kan på sätt och vis också fungera som egennamn. Hon studerar materialet från yngre fornsvenska och äldre nysvenska perioderna, eftersom man antar att gruppgenitiver började förekomma under den sistnämnda perioden. Det fanns fyra sätt att uttrycka en sådan konstruktion förr i tiden:

- (69) a. konungens son av Danmark
 b. konungens av Danmark son
 c. konungens av Danmarks son
 d. konungen av Danmarks son (gruppgenitiv) (Norde 2013:317)

Den första typen är den enda som förekommer i fornsvenska texter, det är den äldsta konstruktionen och dessutom den mest frekventa (Norde 2013:323). Det var relativt vanligt att separera genitiven från prepositionsfrasen, som i (69 a) ovan eller (70):

- (70) a. jarlens sön aff venedi (Did, 1450)
 b. margreffuens dotter aff Brandeborgh (Petri, 1530)

Den andra mest frekventa typen är *konungens av Danmark son*, som till skillnad från den första typen, fortfarande kan förekomma i modern svenska, se exempel (71). Den tredje typen med dubbel markering på både substantivet och prepositionsfrasen är mindre frekvent (72). Norde (2013:325) hävdar att denna konstruktion kan vara en sorts kontamination av de två typerna (69 b) respektive (69 d), dubbel markering förekommer endast i texter där dessa två typer också är belagda. Slutligen är gruppgenitiv den minst frekventa typen i Nordes (2013) korpus, det förekommer endast fem gånger (se exempel 73).

- (71) a. konung tydriks aff bern frilla (Did, 1450)
 b. konungens i Poland skipp (Gyll, 1640)
- (72) a. konungens i Danmarcks paulun (Brahe, 1585)
 b. konungens i Pålantz skipp (Gyll, 1640)
- (73) a. greffven af Nassous order (Gyll, 1640)
 b. konungen i Sveriges fellttherre [sic] (Gyll, 1640)

Vidare lägger Norde (2013:324f) fram två möjliga scenarion angående utvecklingen av dessa konstruktioner. Det är uppenbart att typ 1, *konungens son av Danmark*, är historiskt den äldsta. Tack vare det faktum att extrapositionering eller postpositionering av prepositionsfrasen inte längre var obligatorisk var det möjligt att ändra på konstruktionen. Enligt det första scenariot blev prepositionsfrasen i typ 1 flyttad till vänster om possessum, vilket frambringade typ 2, *konungens av Danmark son*. Detta resulterade senare i typ 4, gruppgenitiv, eftersom genitivens omfång först då kunde inbegripa hela prepositionsfrasen (se Figur 8.).

(Fig. 8) *Det första scenariot av utvecklingen av gruppgenitiv (typ 2)*

- a. konungens son av Danmark [typ 1]
 <<flyttning av postmodifierande PP>>

- b. konungens av Danmark son [typ 2]
 <<utvidgning av omfånget (en. *scope*)>>
- c. konungen av Danmarks son [typ 4] (Norde 2013:324f)

I det andra scenariot (Figur 9.) antar man att gruppgenitiv, typ 4, inte uppstod efter konstruktionen av typ 2, utan att de var mer eller mindre samtidiga. Här skedde utvidgningen av genitivens omfång redan i det första stadiet. Efter att s-genitiv reanalyserades som en frasändelse kunde nominalfrasen forma en semantisk enhet med sin prepositionsfras så att gruppgenitiv kunde uppstå. Norde (2013:325) menar att konstruktionen av typ 2, *konungens av Danmark son*, kunde ha uppstått under samma tid eller även senare än gruppgenitiv, som ett slags hyperkorrektur av gruppgenitiv.

(Fig. 9) *Det andra scenariot av utvecklingen av gruppgenitiv (typ 2)*

- a. konungens son av Danmark [typ 1]
 <<utvidgning av omfånget vilket möjliggjorde förflyttning av PP>>
- b. konungen av Danmarks son [typ 4]
 <<hyperkorrektur>>
- c. konungens av Danmark son [typ 2] (Norde 2013:325)

Det är inte möjligt att med säkerhet peka på vilket scenario som är det riktiga med en så begränsad forskning i ämnet. Som Börjars et al. (2013:144-148) lyfter fram är det klart att man har två motsträvande tendenser eller till och med tvång på s-genitiv. Å ena sidan bör s-ändelsen realiseras på possessorn, men å andra sidan bör s-genitiv realiseras vid nominalfrasens slut, strax före huvudordet (possessum). På samma sätt kan man säga att i konstruktionerna med prepositionsfraser har vi två motsträvande tvång: 1) att den postmodifierande prepositionsfrasen bör stå intill possessorn och 2) att possessorn och possessum också bör stå intill varandra utan något separerande element. Alla dessa tre typer i dessa två scenarion presenterar vissa problem för bearbetning eller behandling av dem. Lyssnaren som konfronteras med konstruktionen av typ 2 kan vänta sig att possessum ska förekomma strax efter s-genitiv och postpositionering av possessum kan göra det ännu svårare att förstå frasen. Därför menar Norde (2013:326) att det andra scenariot med hyperkorrektur verkar vara mer sannolikt, även om gruppgenitiv också ställer till problem genom att separera possessorn och possessum med en mellanliggande prepositionsfras. Emellertid kan man se på s-genitiv här som en sorts mellanhand för de två nominalfraserna *konungen av Danmark* och *konungens son*. Ett annat argument för det andra scenariot är att en sådan postpositionering eller förskjutning av possessum som i frasen *konungens son av Danmark* inte alls förekommer i modern svenska. Det är inte möjligt att separera substantivet och prepositionsfrasen av den typen, även i andra konstruktioner utan genitiv (74). Detta måste ha att göra med det faktum att sådana nominalfraser uppfattas som en semantisk enhet som inte kan splittras. I andra konstruktioner där nominalfrasen och prepositionsfrasen inte uppfattas som en enhet är förskjutning av PP möjlig (75).

- (74) a. *kungens dotter av Sverige
- b. *kungen har anlänt av Sverige

(75) handeln har ökat med Frankrike

4.3. Korpusundersökning

Undersökningens empiriska material består av exempel på gruppgenitiv och till gruppgenitiv parallella eller motsatta konstruktioner hämtade från två stora korpusar i Korp, Språkbanken (<https://spraakbanken.gu.se/korp/>). Till min undersökning har jag valt korpusar som ger autentiska exempel på det moderna språkbruket hos en stor mängd skribenter. Den första korpusen är *Sociala medier* som har 7 805 183 609 token och innefattar 61 mindre korpusar, indelade i tre större grupper, det vill säga: Bloggmix (år 1998-2015), Diskussionsforum (Familjeliv och Flashback) och Twitter. Den andra korpusen heter *PAROLE*, den har 24 331 936 token och innehåller olika texter från perioden 1976-1997, det är bland annat romaner, dagstidningar, tidskrifter och webbtexter. Valet av dessa korpusar har gjorts utifrån det faktum att de innefattar exempel på ett språkbruk som är mycket vardagligt och i stor utsträckning talspråkligt. Sökningen går inte ut på någon särskild formel på en viss konstruktion eftersom sådana allmänna sökningar ger alldeles för många träffar. Till exempel om man genom Korps utökade sökmotor söker en konstruktion: *NN/PM + och + NN.GEN/PM.GEN*, vilket betyder: substantiv eller egennamn + och + substantiv i genitiv eller egennamn i genitiv (något som möjligen kan ha resulterat i gruppgenitiv av typ två samordnade nominalfraser) får man 178 871 träffar (hämtad 02.01.2017). Det finns visserligen en hel del exempel på gruppgenitiv bland dessa träffar, men det finns också många satsers som måste uteslutas helt från denna sökning, såsom till exempel: *En liknande text finns också i Europakonventionen om mänskliga rättigheter och FN:s konvention om civila och politiska rättigheter (se Artikel 19)*. (Bloggmix 1999). Å ena sidan förekommer för många träffar i sådana generella sökningar för att manuellt kunna ta bort de exempel som inte är aktuella, och å andra sidan är det omöjligt eller för komplicerat att begränsa sökningen vidare utan att utesluta de gällande exemplen. Därför har jag bestämt mig för att använda mer precisa sökningar av fraser och ord som jag, baserande på litteraturen om gruppgenitiv och min egen påhittighet, kan tänka mig kan förekomma i gruppgenitiv. Jag har använt mig av två strategier vid sökningen, jag har sökt fraser enligt 1) possessorn (exempelvis enligt strukturen *Victoria och Daniels*) eller enligt 2) possessum (exempelvis: *substantiv + och + substantiv + bröllop*). Jag kommer att ange vilka fraser som användes vid sökningen i de följande avsnitten där det är nödvändigt, men ett exempel på en sådan sökning kan vara konstruktioner som *mamma + och + pappas* jämfört med *mammas + och + pappas*. Ett urval av de hittade exemplen som utgör basen för den här undersökningen har samlats i Bilagor (se sidan 117). Exemplet behåller alltid ursprunglig stavning, vilket betyder att alla stavningsfel eller grammatiska fel som förekommer i exemplen i detta och följande kapitel är skribenternas fel. De 282 exemplen är indelade i tre grupper på samma sätt som själva undersökningen:

- a. Gruppgenitiv – samordnade substantiv,
- b. Gruppgenitiv – nominalfras och prepositionsfras,
- c. Gruppgenitiv – nominalfras och relativsats.

4.3.1. Gruppgenitiv – samordnade substantiv

Samordnade substantiv är den typ av gruppgenitiv som verkar vara den mest frekventa och minst kontroversiella typen. Som jag har visat tidigare är det vanligaste rådet att använda gruppgenitiv om substantiv eller nominalfraser i samordning skapar en semantisk enhet. Hypotesen är att om ett sådant par av substantiv kan betraktas som en

enhet eller en kollektiv kommer gruppgenitiv att vara det första valet. Exempelen som jag presenterar nedan visar dock att detta val inte är så självklart som det verkar. Först presenteras exemplen som består av två egennamn, sedan följer en kort studie kring två specifika egennamn, Victoria och Daniel. Därefter följer exemplen som består av variationer av strukturen *mamma och pappa* och till slut exemplen med den lexikaliserade frasen *var och en*.

Egennamn

Bland exempel där två samordnade substantiv består av egennamn betecknar de flesta nominalfraser i min sökning ett författarpär (eller mer generellt ett par som skapade någonting tillsammans), ett äkta par (eller ett par i ett slags förhållande), syskon eller namn på två företag eller länder. De två första, det vill säga författarpär och äkta par, överensstämmer med de klassiska exemplen på en kollektiv betydelse enligt SAG och Språkrådet (se avsnitt 4.1). Ett författarpär behöver dock inte vara särskilt etablerat och allmänt känt för att kunna använda gruppgenitiv, något som Språkrådet påstår, utan det räcker om man uppfattar dem som en kollektiv i det omedelbara sammanhanget i diskursen, något som exempel (76) visar.

- (76) a. Kommer vi att få se fler samarbeten mellan grupper i framtiden som tex. Jannes gästsång på Enhärjarnas skiva och och **Ulrica och Malins sång** på er egen? (Bloggmix 2000)²¹²²
- b. **Åsa och Eriks artikel** är ett strålande bevis på att det ibland finns ytterst läsvärt material, och deras sågning av PM Nilsson kommer att bli klassisk. (Bloggmix 2006)
- c. Här har vi, tack vare **Lena och Jans blogg**, hittat till en stor fin camping vid havet. (Bloggmix 2015)
- d. Satt och läste lite i **Elin och Mias blogg** och jag måste säga att jag är sjukt avundsjuk på värmen dom har där borta! (Bloggmix 2005)

När betydelsen inte är kollektiv utan distributiv använder man en vanlig s-genitiv på båda nominalfraser, som i exempel (77):

- (77) Gick in på **Annikas och Sannas bloggar** i klassen, riktigt fräscha bloggar hade de, eller vad säger ni?! (Bloggmix 2006)

Att tillämpa gruppgenitiv i detta fall skulle ändra satsens betydelse, *Annika och Sannas bloggar* skulle innebära att dessa två flickor har mer än en blogg som de skriver tillsammans. Detta exempel är dessutom intressant på grund av den flyttade prepositionsfrasen *i klassen*, något som man endast kan göra i vardagligt talspråk. Det verkar som om författaren till satsen ville undvika gruppgenitiv på prepositionsfrasens rektion, till exempel *Annika och Sanna i klassens bloggar*, vilket skulle göra satsen tvetydig och lite svårare att förstå. Även om det förekommer undantag då ett författarpär inte betraktas som en kollektiv, är tendensen att använda gruppgenitiv övervägande bland sådana exempel.

²¹ Hämtad 30.12.2016, gäller exempel (76 – 79)

²² De grammatiska och stavningsfelen som förekommer i vissa exempel från korpusar är ursprungliga fel av skribenterna och inte en följd av författarens inkompetens.

Egennamn med icke-humana referenter

När det gäller namn på företag eller länder är tendensen svår att observera. Först och främst är det därför att det inte finns någon möjlighet i Språkbankens korpusar att endast söka egennamn som betecknar ett företag eller ett land, det är därför omöjligt att räkna dessa exempel. Det mer logiska i sådana fall verkar vara att inte använda gruppgenitiv om två företag inte vanligen samarbetar (78 a). Det är också vanligare att betrakta två olika länder som två olika enheter (78 b).

- (78) a. Både på **Aftonbladets och Expressens löpsedlar** stod det mycket om när Ludmila Engqvist avslöjats för doping. (Bloggmix 2001)
 b. Idag möts **Sveriges och Ukrainas landslag i fotboll** i Kiev, och Peter sitter klistrad framför matchen. (Bloggmix 1999)

Däremot finns det exempel där samordnade nominalfraser av denna typ uppfattas som en kollektiv. Detta tycks vara lite mindre vanlig, men användningen av gruppgenitiv beror här helt på kontexten och på skribentens benägenhet att uppfatta två egennamn av detta slag som en semantisk enhet eller inte. I exempel (79 b) kan man till och med anta att skribenten ville betona dessa två länders samarbete och betona det att de tillsammans bedrev ockupationen.

- (79) a. Nu handlar det bara om *vem* som snabbt nog lyckas sätta upp en liknande lista som utesluter kommersiella bloggar som drivs av mediadrakarna.. För **Aftonbladets och Expressens skribenter** har tillräckligt mycket plattform och megafon redan idag. (Bloggmix 2005)
 b. Den progressiva vänstertidningen Flamman har denna vecka en intressant och tankeväckande artikel om **USA och Englands ockupation** av Irak. (Bloggmix 2005)

Possessum: bröllop, förhållande, förlovning

För att ha en mer detaljerad bild av användningen av gruppgenitiv vid egennamn sökte jag efter fraser som vanligen förknippas med äkta par som oftast kan betraktas som en enhet. Sökningen genomfördes enligt mönstret:

- (80) egennamn + och + egennamn som slutar med -s + bröllop/förhållande/förlovning

Ur dessa sökningar utesluter jag de exempel där det första namnet slutar på [s], som *Lukas* eller *Alex*, eftersom det inte går att avgöra om dessa exempel är tänkta som gruppgenitiver eller inte. Dessutom utesluter jag ur dessa särskilda sökningar egennamn som inte är namn på personer (till exempel *Sveriges och Danmarks förhållande*) eller när huvuds substantivet syftar på något annat än den sökta betydelsen (som till exempel uttryck som *förhållande till något*). I (81) anges antal träffar på de relevanta exemplen av olika sökningar enligt mönstret i (80).

- (81) a. bröllop [879 träffar]²³
 gruppgenitiv [595]²⁴
 dubbel s-genitiv [284]

²³ Hämtad 31.12.2016, gäller exempel (81 – 84)

²⁴ Resultat med gruppgenitiv kommer härnäst att anges i kursiv.

b. förhållande	[249 träffar]
gruppgenitiv	[128]
dubbel s-genitiv	[121]
c. förlovning	[58 träffar]
gruppgenitiv	[35]
dubbel s-genitiv	[23]

Medan gruppgenitiv dominerar i exempel med huvuds substantivet *bröllop*, vilket inte är förvånande, är den inte lika dominerande i andra sökningar. Även om gruppgenitiv utgör över 60% av alla exempel i den sista sökningen vill jag inte dra förhastade slutsatser på grund av ett litet antal träffar av konstruktioner med ordet *förlovning*. Det verkar vara naturligt att uppfatta brudparet som en etablerad enhet i större mån än när det gäller mindre fasta relationer som i fall av förhållande eller förlovning. Denna förklaring är dock lite långsökt enligt min mening. Jag antar att svaret snarare ligger i hög frekvens av konstruktioner av typ *Lena och Daniels bröllop*. Huvuds substantivet refereras omedelbart till ett par människor och därför kan användningen av gruppgenitiv på sätt och vis lexikaliseras i detta exempel. Med huvudord som man kan uppfatta som mer tillfälliga är skribenter benägna att välja antingen gruppgenitiv eller dubbel s-genitiv utan några större tendenser eller regler i bruket. Några exempel med gruppgenitiv ur dessa sökningar anges i (82) och med dubbel s-genitiv i (83):

- (82) a. Igår var vi på **Lena och Daniels bröllop**. (Bloggmix 2008)
 b. I **Lena och Tomas förhållande**, det par som jag intervjuade, så fick den som hade mest tid över laga mat mm. (Bloggmix 2010)
 c. Så fick Naémi sända oss svar på frågorna om **Ernst och Huldas förlovning**. (Bloggmix 2005)
- (83) a. Jag har börjat välja bilder från **Beas och Jonas bröllop** ikväll. (Bloggmix 2008)
 b. **Martas och Kostis förhållande** sprack eftersom Kostis inte ville skaffa barn. (Bloggmix 2010)
 c. Den dag Carl Philip och Sofia förlovar sig så börjar tidningarnas granskning av henne, precis som de nu väntat tills **Madeleines och Chris förlovning** med att gräva i Chris bakgrund. (Flashback: Kultur & Media)

Undersökningen av olika exempel av gruppgenitiv och icke-gruppgenitiv tyder på att det ofta är sammanhanget som avgör om man uppfattar ett par personer som en semantisk enhet eller inte. I exemplen nedan kommer (84 a och b) från en blogg skriven av en skribent och Ella och Leo är syskon. Beträffande huvuds substantivet *farmor* som betecknar en unik referent väljer skribenten att använda gruppgenitiv, Ella och Leo formar en kollektiv och de lyfts inte fram som individer i satsen. I det andra exemplet, där huvudordet utgörs av substantivet *rum*, lyfter man däremot personerna som individer och de uppfattas inte som en kollektiv, även om det kan handla om ett rum som syskonet brukar ihop. Utifrån bara denna sats är det dock inte möjligt att avgöra om det är ett rum eller flera rum. Jämför med satsen i (84 c) där användningen av ordet *både* på något sätt signalerar att det kan vara fråga om två separata rum. Gruppgenitiven kan således brukas för att signalera att personerna äger något tillsammans, att man skapar något slags kollektiv, medan icke-gruppgenitiven däremot kan brukas för att betona personerna som individer som äger något var för sig.

- (84) a. En snabb visit av **Ella och Leos farmor**, och nu har vi lagt oss i soffan och gottar oss lite i godis. (Bloggmix 2005)

- b. **Ellas och Leos rum** börjar se Riktigt bra ut, så lite tavlor och hyllor så är det färdigt. (Bloggmix 2005)
- c. Idag ska jag åka till IKEA och handla lite till **både Alfreds och Ellens rum**. (Bloggmix 2005)

Victoria(s) och Daniels bröllop

I *Tracing the origins of the Swedish group genitive* (2013:302) presenterar Muriel Norde en kort studie för att visa att gruppgenitiv utan tvekan är den mer frekventa strategin när det gäller samordnade substantiv. Hon väljer nominalfrasen *Victoria(s) och Daniels bröllop*, som syftar på den svenska kronprinsessans berömda bröllop. Resultaten av Muriel Nordes Google-sökning anges i (85).

(85) a. Victorias och Daniels bröllop	[21 000 träffar]
b. <i>Victoria och Daniels bröllop</i>	[522 000 träffar]

Norde (2013:302) anger dessvärre inte några detaljer angående denna sökning, man vet inte om det var en sluten sökning av just denna fras (genom användning av citationstecken) eller en öppen sökning. Därför har jag genomfört två liknande sökningar i Google sökmotorn (86) och (87) och en till i Språkbankens korpusar (88)²⁵.

(86) a. Victorias och Daniels bröllop	[27 200 träffar]
b. <i>Victoria och Daniels bröllop</i>	[198 000 träffar]

(87) a. "Victorias och Daniels bröllop"	[4 200 träffar]
b. " <i>Victoria och Daniels bröllop</i> "	[4 750 träffar]

(88) a. Victorias och Daniels bröllop	[92 träffar]
b. <i>Victoria och Daniels bröllop</i>	[98 träffar]

När man jämför Nordes undersökning från 2013 och mina undersökningar blir det uppenbart att det är den öppna sökningen i Google som ger en sådan överväldigande hög frekvens åt gruppgenitiv. Denna undersökning är enligt min mening inte tillräckligt pålitlig. En öppen sökning betyder att det kan förekomma hur många ord som helst mellan elementen i nominalfrasen *Victoria och Daniels* eller det kan även förekomma satser som inte alls innehåller s-genitiv och jag antar därför att de flesta exemplen inte alls innebär gruppgenitiv, som bevisas i (89).

- (89) a. Läs och se prins **Daniels** tal till **Victoria** på **bröllopet** den 19 juni 2010. (Google, 21.01.2017)
- b. Det beräknade värdet av publiciteten kring **bröllopet** mellan **Victoria** och **Daniel** uppgår till 2,5 miljarder kronor. (Google, 21.01.2017)

Resultat av mer detaljerade sökningar i Google och Språkbankens korpusar presenterar en väldigt annorlunda bild. Bruket av gruppgenitiv och icke-gruppgenitiv i dessa specifika exempel är nästan jämnt, det finns visserligen flera exempel på gruppgenitiv, men den dominerar endast genom ett fåtal oansenliga träffar. Hypotesen att gruppgenitiver påtagligt dominerar i konstruktioner med samordnade substantiv verkar därmed vara falsk. Även om man uppfattar ett par personer som en kollektiv, som det

²⁵ Sökningarna både i Google och Språkbankens korpusar genomfördes 02.01.2017.

ofta är fallet med brudpar eller äkta par, är användningen av icke-gruppgenitiv lika frekvent som användningen av gruppgenitiv.

Mamma och pappa

I den följande delen av undersökningen fokuserar jag på nominalfrasen *mamma(s) och pappas* och olika variationer av denna²⁶. *Mamma* och *pappa* är relationella substantiv som betecknar släktskap och som sådana är de tämligen atypiska. Eftersom relationella substantiv styrs av lite annorlunda regler i svenskan är de inte representativa för alla substantiv. De förekommer oftast i naken form, utan några determinerare²⁷, de har vanligen en bestämd betydelse och syftar på en specifik referent. Just därför kommer deras funktion mycket nära den hos egennamn (för en detaljerad genomgång av släktskapssubstantiv i svenskan se Dahl & Koptjevskaja-Tamm 2001). Dessutom är substantivparet *mamma och pappa* speciellt på grund av deras status som nakna binominaler (en. *bare binomials*). Binominaler som *mamma och pappa* eller *kniv och gaffel* är ofta formelliknande, det vill säga att de är fastlagda av en lingvistik konvention (Lambrecht 1984:755). Denna typ av fraser har vanligen fast ordföljd och de kan inte separeras med extra element (Lambrecht 1984:768f). *Mamma och pappa* skapar en enhet; om man ändrar ordföljden till *pappa och mamma* tycks frasen ha en annan innebörd. Det är då inte längre ett fast uttryck, utan *pappa* lyfts fram som det överlägsna elementet.

Jag har valt konstruktionen *mamma och pappa* främst på grund av den stora potentialen att betrakta paret som en kollektiv eller en semantisk enhet, men också på grund av konstruktionens höga frekvens i många olika kontexter. Den allmänna söknin- gen i *Sociala medier* och *PAROLE* korpus presenteras i (90).

(90) a. <i>mamma och pappas</i>	[2 568 träffar] ²⁸
b. <i>mammas och pappas</i>	[8 060 träffar]

Tydligt är användningen av icke-gruppgenitiv mycket mer frekvent än gruppgenitiv vad gäller frasen *mamma och pappa*, skribenterna är inte särskilt benägna att uppfatta denna nominalfras som en kollektiv. Ännu mer förvånande är att enskilda exempel ur dessa sökningar är mycket växlande och även i sådana exempel där det gemensamma, kollektiva ägandet borde lyftas fram förekommer fler exempel på icke-gruppgenitiv. Låt oss titta på konstruktioner med vissa specifika huvudsubstantiv: *säng*, *sovrum* och *bröllop*. Dessa substantiv har jag valt på grund av deras förmodade unikheter och det logiska antagandet att *mamma och pappa* oftast äger och brukar sängen och sovrummet tillsammans.

(91) a. <i>mamma och pappas säng</i>	[258 träffar]
b. <i>mammas och pappas säng</i>	[548 träffar]

²⁶ I presentationen av resultat använder jag för enkelhets skull bara en variant: *mamma(s) och pappas*, men resultaten innefattar även sådana nominalfraser som: *pappa(s) och mammas*, *både mamma(s) och pappas*, *både pappa(s) och mammas*.

²⁷ Detta gäller särskilt de så kallade nakna föräldranamn (en. *parental bare nouns*) (Dahl & Koptjevskaja-Tamm 2001:204f), som dessutom är de mest frekventa och därför de mest förutsägbara i diskursen. Eftersom dessa inalienabla element är så förutsägbara behövs det inte någon specifik markering på dem (Haspelmath 2008:3).

²⁸ Hämtad 15.04.2016, gäller exempel (90 – 99)

- (92) a. *mamma och pappas sovru* [41 träffar]
b. *mammas och pappas sovrum* [83 träffar]
- (93) a. *mamma och pappas bröllop* [5 träffar]
b. *mammas och pappas bröllop* [12 träffar]

I dessa sökningar är tendensen densamma, exempel på icke-gruppgenitiv utgör mer än två tredjedelar av alla exempel. I detalj utgör icke-gruppgenitiv respektive 68%, 67% och 70% av alla exempel för sökningar med huvuds substantiv *säng*, *sovrum* och *bröllop*. Även om det är tydligt från kontexten att huvuds substantivet är singular, som i exempel (94), (95) och (96), är gruppgenitiv relativt sällsynta.

- (94) a. Nu sitter jag i **mamma och pappas säng** och bloggar från Julius dator.
(Bloggmix 2009)
b. Så ligger vi, skavfötters, i **mammas och pappas breda säng** och vi läser tjocka böcker alla tre. (Bloggmix 2007)
c. Jag låg på **mammas och pappas säng** och försökte hålla tillbaka tårarna.
(Bloggmix 2008)
- (95) a. Det är väl vanligare att bebis sover i **mamma och pappas sovrum!** (Familjeliv: Gravid)
b. Kistan har stått i **mammas och pappas sovrum** men när de fick en annan kista av farmor fick jag denna. (Bloggmix 2005)
c. Jag trycker försiktigt ner kopparhandtaget på dörren in till **mammas och pappas sovrum**. (Bloggmix 2011)
- (96) a. Hittade precis bilder från min **mamma och pappas bröllop**. (Twitter – Partiledardebatt juni 2013)
b. Jag var nog ganska så planerad, föddes 11 månader efter **mammas och pappas bröllop**. (Familjeliv: Planerar barn)
c. På bilder från **mammas och pappas bröllop** då jag är runt 2,5 år så har jag fortfarande inte mer än Isak har nu... (Bloggmix 2013)

Redovisningen illustrerar att de klassiska exemplen på samordnade substantiv inte är så självklara och påtagliga som litteraturen antyder. Bland exempel på nominalfraser med ett brudpar eller benämningar på föräldrar är gruppgenitiv inte alls mer frekvent än en vanlig *s*-genitiv. Det som är förvånande är att exemplen ovan verkar förekomma i identiska eller mycket lika kontexter. Valet mellan att uppfatta samordnade substantiv som en kollektiv eller inte verkar vara skribenternas subjektiva val som inte beror särskilt mycket på vilket huvuds substantiv som följer efter de samordnade nominalfraserna. Angående skillnaden mellan den kollektiva och distributiva betydelsen (se avsnitt 4.1) som anges i SAG (Teleman et al. 1999a:130) tyder exemplen ovan på att nominalfrasen *mammas och pappas* egentligen kan betraktas såväl distributivt som kollektivt, men den kollektiva betydelsen verkar vara mycket mer frekvent. Det finns inte en entydig tolkning av gruppgenitiv mot dubbel *s*-genitiv, eftersom båda ofta betecknar en semantisk enhet, en gemensam ägare av ett visst föremål. I detta avseende är det också intressant att titta på exempel som verkar stödja den distributiva kontexten, det vill säga exemplen med konjunktionen *både*, som lyfter fram individen i denna konstruktion och betonar att något tillhör såväl mamma som pappa.

- (97) a. *både mamma och pappas* [92 träffar]
b. *både mammas och pappas* [267 träffar]

Det som är förvånande här är det relativt stora antalet gruppgenitiver. När man tittar på exemplen i (98) är det uppenbart att det är icke-gruppgenitiv som är den variant som bör användas i distributiva sammanhang. Icke desto mindre brukar skribenterna använda gruppgenitiv i samma kontexter (99). Dessa exempel tyder på att man förmodligen är tveksam på vilken form man bör använda och att reglerna för gruppgenitiv inte är så tydligt markerade, åtminstone i ett vardagligt språkbruk.

- (98) a. En liten rolig grej är att nu när Ärtan kommer så kommer vi att bli 5 generationer i min släkt på **BÅDE pappas och mammas sida**. (Bloggmix 2012, ursprunglig emfas)
 b. Blir hela 23 stycken eftersom **både mammas och pappas släkt** firar tillsammans. (Bloggmix 2011)
- (99) a. Mysigt att träffa alla dessutom inte så ofta då vi är stor släkt **både på pappa och mammas sida**. (Bloggmix 2012)
 b. Barnen har då kvar sin pappa och **både pappa och mammas syskonen** som släkt. (Familjeliv: Känsliga rummet)

Nominaler: var och en

För att avsluta diskussionen om gruppgenitiv vid samordnade substantiv vill jag presentera exempel med frasen *var och en*, som visserligen inte består av två substantiv, men pronomina i frasen betar sig på samma sätt och kan därför kallas för nominaler. Denna fras har i viss mån lexikaliserats i modern svenska. Man uppfattar frasen som ett fast uttryck och som sådant förekommer *var och en* allt oftare i gruppgenitiv. Som jag har nämnt tidigare anger Språkrådet (se avsnitt 4.1) att formen *vars och ens* är vanligare i skriven text, vilket bekräftas av resultat av korpusar *Sociala medier* och *PAROLE* som snarare ger exempel på det vardagliga talspråket än skriftspråket.

- (100) a. *var och ens* [2993 träffar]²⁹
 b. *vars och ens* [952 träffar]

Gruppgenitiver är mer frekventa i det vardagliga språket, men som exempel (101) och (102) illustrerar finns det inte någon skillnad vad gäller i vilka kontexter man använder fraserna. Bruket av *var och ens* och *vars och ens* är på så sätt utbytbart och beror på vad man vill framhäva, individer eller kollektiv.

- (101) a. Jag respekterar **var och ens åsikter** och tycker man gör som man vill. (Bloggmix 2008)
 b. Men jag tycker också att det är **var och ens val** att handla dyra och nya saker om de så vill. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Ekonomi & juridik)
 c. Ett samhälle där alla är delaktiga och aktiva utifrån **var och ens förutsättningar**. (Bloggmix 2010)
- (102) a. Allt beror på **vars och ens personliga tolkningar** av Bibeln. (Bloggmix 2006)
 b. När det kommer till kritan är det **vars och ens beslut** när man skaffar sina barn. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
 c. Anser att man ska bedöma **vars och ens förutsättningar** och inte dra alla över en kam. (Familjeliv: Adoption)

²⁹ Hämtad 17.01.2017, gäller exempel (100 – 103)

Baserande på resultat i (100) kan man säga att gruppgenitiven på sätt och vis har tagit över detta fasta uttryck, vilket blir ännu mer synligt när vi jämför resultaten med äldre svenska texter. En snabb undersökning i Språkbankens korpusar av tidigare skrivna texter³⁰ ger en väldigt annorlunda bild av bruket av *var och en* i genitiv.

- (103) a. *var och ens* [135 träffar]
 b. *vars och ens* [1 033 träffar]

I det äldre skriftspråket är det den vanliga s-genitiven som förekommer på båda delar av nominalfrasen som är dominerande. När man bara tittar närmare på skönlitterära texter (korpusar *Skönlitteratur* och *August Strindberg*) finns det dessutom endast fyra träffar av konstruktionen *var och ens* medan konstruktionen *vars och ens* förekommer 32 gånger. Det är rimligt att hävda att formen *vars och ens* var det enda som från början var i bruk och gruppgenitiven etablerade sig senare, särskilt i det vardagliga språket.

4.3.2. Gruppgenitiv – nominalfras och prepositionsfras

Gruppgenitiver av typ nominalfras och prepositionsfras är den andra typen av gruppgenitiver studerade i denna undersökning. Denna typ är också ett av de äldsta belagda exemplen på gruppgenitiv (se avsnitt 4.2) och konstruktionen ger oss det mest berömda och omskrivna exemplet: *konungen av Danmarks bröstkarameller*. En stor del av exemplen presenterade nedan innehåller namnet på ett land eller plats i prepositionsfrasen, vilket utgör ett av de mest typiska och samtidigt vanligen accepterade proven på gruppgenitiv. Jag går först igenom dessa exempel för att senare redovisa exempel med mer eller mindre lexikaliserade och fasta uttryck, som *personen i familjen*, *personen i huset*, *personen på gatan* och *personen i fråga*. Avsnittet avslutas med en genomgång av fraser av typ *en vän till migs barn* samt några blandade exempel med olika prepositionsfraser.

En titel och en prepositionsfras

Konstruktionerna med en titel och en prepositionsfras är i själva verket inte särskilt frekventa i det vardagliga språket, men den påtagliga tendensen att använda gruppgenitiv i detta fall har inte försvagats på grund av detta. I olika sökningar i Språkbankens korpusar hittade jag bara ett fåtal exempel på markeringen vid possessorn. Sökningen av konstruktioner i (104) ger endast tolv exempel, varav sju är frasen *kungens av Danmark* och resten är liknande fraser som används i kontexter som dessutom handlar om debatten kring gruppgenitiver (105). Förutom dessa finner man endast två exempel där s-genitiv förekommer vid possessorn, varav det andra som hittades i Svenska Dagbladet kan sägas tillhöra skriftspråket (106).

- (104) drottningens/kungens + av/i + egennamn³¹

³⁰ Språkbankens korpusar som används i uppsatsen vid undersökningarna av språket i äldre texter: August Strindberg, Myndighetstexter, Skönlitteratur, Press 65, Press 76, DN 1987, ORDAT: Svenska dagbladets årsbok 1923-1958, Psalmboken (1937), SNP 78-79 (Riksdagens snabbprotokoll). Antal token: över 845 miljoner.

³¹ Hämtad 17.04.2016, gäller exempel (104 – 108)

- (105) a. Historiskt har genitiver formats enligt **kungens av Danmark**, medan det i dag är vanligare med kungen av Danmarks. (Flashback: Vetenskap & humaniora)
 b. Man säger inte "kungen av Sveriges hästar" man säger "**kungens av Sverige hästar**" (Twitter - Partiledardebatt oktober 2013)
- (106) a. Han uppfostrades vid **drottningens av Navarra hov**. (Flashback: Kultur & media)
 b. Han formligen vadade i intressanta uppdrag som började med att han vid 23 års ålder blev konstnärlig ledare för den berömda Gewandhausorkestern i Leipzig och slutade med att han blev **kungens av Preussen hovkapellmästare** och sålunda Europas kanske mest inflytelserike musiker. (PAROLE, Svenska Dagbladet)

Exempel på gruppgenitiver är mer frekventa än exempel på dubbelmarkering när det gäller såväl de mer klassiska exemplen med substantiv som *drottningen* eller *kungen* (107) som de mer moderna exemplen med substantiv som *presidenten* (108).

- (107) a. Vad var det, **drottningen av englands semesterhem** eller? (Familjeliv: Allmänna rubriker – Hus & hem)
 b. Nuvarande **drottningen av Danmarks kusin** som heter Ingolf skulle ha suttit på tronen i Sverige. (Flashback: Kultur & media)
 c. Han gifte sig med två av **kungen av Persiens döttrar** för att bli populär. (Bloggmix 2010)
- (108) a. För övrigt delar jag Eva Finnés och **presidenten av Ecuadors uppfattning** att brott inte har begåtts. (Flashback: Samhälle)
 b. Men logiken gör fortfarande det mycket osannolikt att Israel skulle vara inblandat i ett mord på **presidenten i Israels viktigaste allierade**. (Flashback: Samhälle)
 c. Kallas **vis presidenten i USAs fru** för "the second lady"? (Bloggmix 2010)

Gruppgenitiv är förhållandevis produktiv i sådana exempel i modern svenska, men man måste ta med i beräkningen att man oftare brukar använda andra strukturer än gruppgenitiv i dessa kontexter. Sökningen av konstruktioner: *adjektiv + drottningen eller kungen med s-genitiv* resulterar i cirka 400 träffar, jämfört med cirka 30 träffar på gruppgenitiv. Skribenterna använder oftare nominalfraser av typ *den svenske kungens nyårstal* i stället för *kungen av Sveriges nyårstal*. Konstruktionen med gruppgenitiv tycks också vara produktiv, om än inte mycket frekvent, i fraserna med mer eller mindre specifika användningar av substantiv *person, man* eller *kvinnna*, något som visas i exempel (109)³².

- (109) a. Hur troligt är det att en kille från Norge lyckas hacka **en person från Danmarks World of Warcraft OCH skypekonto**? (Flashback: Samhälle, ursprunglig emfas)
 b. Och även jag har mina tvivel gällande **mannen i Faluns agerande**. (Bloggmix 2010)
 c. Förbundet kände väl sig tvunget att kompensera lite efter **mannen från Afrikas uppenbart pinsamma filmningar**. (Flashback: Sport & träning)
 d. Ett tips kan vara att se **den fantastiska kvinnan från Ukrainas bidrag** i melodifestivalen. (Flashback – Politik)

Valet av gruppgenitiv i de ovannämnda exemplen verkar vara ett subjektivt och individuellt val av varje skribent, men man kan också argumentera att det finns ekonomiska skäl här. Bruket av gruppgenitiv tillåter nämligen en att undvika längre och klum-

³² Hämtad 31.12.2016

piga konstruktioner med två prepositioner, som till exempel: *Och även jag har mina tvivel gällande agerandet av mannen i Falun*. Dessutom kan man hävda att förflyttningen av huvordet till vänster om possessorn resulterar i förlusten av fokus på huvordet. Enligt tema-remaprintipen kommer den nya eller mer väsentliga informationen senare i satsen eller frasen i svenskan. I exempel (109 c) är det *uppenbart pinsamma filmningar* som mannen har gjort som är den viktiga informationen och inte det att mannen kommer från Afrika.

Mannen i huset och mannen i familjen

En annan del av exempel på gruppgenitiv av typ nominalfras och prepositionsfras utgörs av mer eller mindre lexikaliserade uttryck, exempelvis *kvinnan i huset* eller *mannen i familjen*. Dessa är fasta uttryck och de visar sig vara relativt frekventa i det svenska språket. I (110) och (111) presenterar jag resultat utav sökningarna av dessa fraser i Google och i Språkbanken:

(110) a. Google: ”mannen i huset”	[180 000 träffar] ³³
b. mannen/kvinnan/barnet/personen/frun i huset	[3 063 träffar]
c. <i>gruppgenitiv</i>	[26]
d. s-genitiv vid possessorn	[0]
(111) a. Google: ”mannen i familjen”	[54 500 träffar]
b. mannen/kvinnan/barnet/personen i familjen	[1727 träffar]
c. <i>gruppgenitiv</i>	[17]
d. s-genitiv vid possessorn	[0]

De två första uppgifterna, i a och b, i båda sökningarna anger antal träffar av frasen utan några possessiva uttryck för att visa den allmänna frekvensen av fraserna. Som man kan se är dessa uttryck ofta i bruk i den vardagliga diskursen. De två andra uppgifterna, i c och d, anger antal exempel på respektive gruppgenitiv och s-genitiv vid possessorn. Gruppgenitiver är inte mycket frekventa, men jämfört med resultat för s-genitiv vid possessorn är de betydelsefulla. Jag antar därmed att när man inte använder sig av possessiva uttryck av annat slag, som prepositionsfraser, är det endast gruppgenitiv som återstår som ett rimligt alternativ. Man kan med säkerhet hävda att fraserna som *mannen i huset* oftast, om inte alltid, betraktas som en semantisk enhet som påminner om en sammansättning. Ett urval exempel från dessa söknings presenteras i (112) och (113).

- (112) a. En blandning av mannen i husets gamla skolkompisar, och kvinnan i husets släkt och vänner. (Bloggmix 2007)
- b. Vi redde tillslut ut frågan och jag riktigt hörde hur han suckade när skadorna på **frun i husets bil** blev beskrivna för honom. (Bloggmix 2009)
- c. Men förstår du inte att det bara är **kvinnan i husets smak** som ska gälla. (Familjeliv: Känsliga rummet)
- (113) a. Nu är det nog så mycket vardag det kan bli – jul, nyår och långhelg är över och **mannen i familjens ledighet** likaså. (Bloggmix 2012)
- b. Två par som bor tillsammans och så flyttar **mannen i familjens bror** in med sina två tvillingar så det kryllar av barn i huset. (Flashback: Dator & IT)

³³ Hämtad 19.01.2017, gäller exempel (110 – 117)

- c. Citeringarna i inläggen är hämtade från **kvinnan i familjens blogg**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)

När man tittar på resultat i korpusar av äldre texter (se fotnot 30) kommer det fram att fasta uttryck av den typen inte alls var frekventa i språket från förra seklet (se resultat i (114) och (115)). Det finns ett enda exempel på gruppgenitiv (116) och inga resultat på s-genitiv vid possessorn. Det är därmed rimligt att anta att man började använda fasta uttryck av den diskuterade typen ganska nyligen och dessutom endast i det vardagliga språkbruket.

(114) a. mannen/kvinnan/barnet/personen/frun i huset	[43 träffar]
b. <i>gruppgenitiv</i>	[0]
c. s-genitiv vid possessorn	[0]

(115) a. mannen/kvinnan/barnet/personen i familjen	[75 träffar]
b. <i>gruppgenitiv</i>	[1]
c. s-genitiv vid possessorn	[0]

- (116) I så fall kommer **kvinnan i familjens beslut** att börja arbeta innebära att familjen tappar EITC, och systemet leder till negativa incitament för deltagande i arbetskraften. (Statens offentliga utredningar)

Mannen på gatan

Ett annat fast uttryck som består av en nominalfras och en prepositionsfras som också kan sättas i genitiv i sin helhet är den berömda formuleringen *personen på gatan* som betecknar en slumpmässigt vald person, en genomsnittlig person. Uttrycket är relativt frekvent, sökningen i Google ger 26 400 träffar av den mest typiska varianten *mannen på gatan*, men den är samtidigt mycket mindre frekvent än de ovannämnda uttrycken.

(117) a. Google: ”mannen på gatan”	[26 400 träffar]
b. mannen/kvinnan/barnet/personen/frun på gatan	[1 001 träffar]
c. <i>gruppgenitiv</i>	[12]
d. s-genitiv vid possessorn	[1]

Det finns tolv exempel på gruppgenitiv vid denna fras, men endast ett exempel på markeringen vid possessorn. När man i Google söker dessa fraser är resultatet följande:

(118) a. mannen på gatans	[619 träffar] ³⁴
b. mannens på gatan	[348 träffar]

Slutsatsen är att gruppgenitiver i detta fall är mycket mer frekventa, jag antar däremot att possessiva konstruktioner med prepositionsfraser (exempelvis: *Silhuett av mannen på gatan*³⁵.) också är lika mycket eller till och med mer frekventa än gruppgenitiv. Som man kan se i (119) är exemplen från Språkbankens korpusar mycket blandade, det rör sig inte bara om den klassiska *mannen på gatan*, utan uttrycket anpassas till kontexten och sådana substantiv som *folk*, *polisman* eller även egennamn är

³⁴ Hämtad 20.01.2017, gäller exempel (118 – 120)

³⁵ Google, hämtad 20.01.2017.

i bruk. Detta visar att uttrycket inte behöver vara lexikaliserat för att kunna ta grupp-genitiv, något som Sigurd påstår (1995:14).

- (119) a. De är ju mitt ansvar.. Tänker inte skämmas för att jag ser till mina barns behov före **Nisse på gatans**. (Familjeliv: Känsliga rummet)
 b. Jo, men så är Rickard Palm **den lågutbildade mannen på gatans favorit** också! (Flashback: Kultur & media)
 c. Vore kul att höra **folk på gatans åsikter**, det är en ganska liten ankdamm på kanal 75 eller vad det heter nu mer... (Flashback: Livsstil)
 d. och då är det ju fel i ledningen hos polisen och inte **polismannen på gatans fel**... (Flashback: Samhälle)

En jämförelse av frasens frekvens i korpusar av äldre texter ger liknande resultat som med fraserna ovan. Olika varianter av uttrycket *personen på gatan* är oerhört sällsynta i äldre prosa eller myndighetstexter, det finns dessutom inte ett enda exempel på grupp-genitiv (120). Igen kan man hävda att frekvensen av frasen har ökat nyligen och tillsammans med frekvensen har även möjligheten att sätta hela detta fasta uttryck i grupp-genitiv ökat.

- (120) a. mannen/kvinnan/barnet/personen/frun på gatan [18 träffar]
 b. *grupp-genitiv* [0]
 c. s-genitiv vid possessorn [1]

Personen i fråga

Listan av de mer eller mindre lexikaliserade uttrycken som kan sättas i grupp-genitiv avslutas med frasen *personen i fråga*. Uttrycket är mycket mer frekvent och produktivt än de ovannämnda fasta formuleringarna.

- (121) a. Google: ”personen i fråga” [380 000 träffar]³⁶
 b. mannen/kvinnan/personen i fråga [57 896 träffar]
 c. *grupp-genitiv* [434]
 d. s-genitiv vid possessorn [34]

Exemplen är relativt enhetliga; även om det förekommer en del exempel där possessorn utgörs av substantiv som *man* eller *kvinn*a, är substantivet *person* fullkomligt dominerande. Detta tyder på att frasen *personen i fråga* har lexikaliserats i högre grad än andra varianter av detta uttryck.

- (122) a. Att lägga upp en bild på instagram säger jag inte något om, jag skulle själv inte göra det men tycker att det ändå är **personen i frågas eget val**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
 b. är nog att vänta tills framtiden och se om **personen i frågas utsagor** om framtiden stämmer eller inte. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
 c. T-shirts med slogans är i stort till för att vara en indikator på **personen i frågas humor, intresse eller politiska ställning**. (Bloggmix 2011)
 d. Detta bara för att jag haft en åsikt som gick emot **personen i frågas**. (Flashback: Kultur & media)

Exemplen i (122) visar att vilket huvudord som helst kan förekomma efter uttrycket, det är inte bara några stelna fraser som är möjliga. Dessutom kan grupp-

³⁶ Hämtad 18.01.2017, gäller exempel (121 – 124)

genitiven förekomma såväl före huvudordet som i slutet av hela satsen, även i predikativ ställning. För att ha en jämförelse kan man titta på några exempel på markering vid possessorn i (123). Det finns inte några större skillnader i sammanhanget, icke-gruppgenitiv förekommer också både före huvudordet och i predikativ ställning. Båda formerna visar sig vara i bruk, men gruppgenitiv är mycket mer frekvent.

- (123) a. Och varför skulle man missahandla någon för **personens i fråga politiska åsikt?**
(Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
b. Vet ju att det går snack på hela institutionen om **personens i fråga kompetens.**
(Familjeliv: Gravid)
c. Jag kan tänka mig att radiotjänst mycket väl kan vinna fallet om det finns en otydlig **underskrift som liknar personens i fråga** som fått betalningskrav.
(Flashback: Samhälle)

Vad gäller äldre texter är konstruktionen relativt frekvent (124), men denna frekvens betyder inte någon ökning i bruket av gruppgenitiv. Det finns dock 68 exempel på en prepositionsfras som står framför uttrycket. Det är rimligt att hävda att prepositionsfrasen var den enda varianten för att sätta frasen *personen i fråga* i en possessiv konstruktion, medan det nuförtiden finns flera alternativ: gruppgenitiv, prepositionsfras och s-genitiv vid possessorn, även om det sista är marginellt.

(124) a. mannen/kvinnan/personen i fråga	[3 205 träffar]
b. <i>gruppgenitiv</i>	[1]
c. s-genitiv vid possessorn	[10]

En vän till mig

En annan stor grupp av exempel på gruppgenitiv utgörs av nominalfraserna med prepositionsfrasen *till mig*. I dessa nominalfraser ingår en samling relationella substantiv som betecknar olika förhållanden mellan människor, som exempelvis *en vän till mig*, *en bekant till mig*. Nominalfrasen är i detta sammanhang alltid obestämd och den syftar på en viss specifik referent. Frasen av typ *en vän till mig* kan uppfattas som en semantisk enhet, något som bevisas i att man kan sätta hela frasen i gruppgenitiv (125). S-genitiv förekommer i detta fall vid ett pronomen, något som ytterligare bevisar s-genitivens flexibilitet i modern svenska.

(125) a. Google: "en vän till mig"	[177 000 träffar] ³⁷
b. substantiv ³⁸ + till mig	[100 269]
c. <i>gruppgenitiv</i>	[53]
d. s-genitiv vid possessorn	[8]

De olika varianterna av frasen *en vän till mig* är väldigt frekventa i korpusar *Sociala medier* och *PAROLE*. De utgör en fjärdedel av possessiva uttryck med dessa substantiv om man räknar in de vanliga fraserna med possessivt pronomen (min + samma substantiv som i (125); cirka 286 000 träffar). Det är uppenbart att gruppgenitiven är mycket mer frekvent än markeringen vid possessorn, även om det inte finns så många belägg på gruppgenitiv jämfört med frekvensen av de vanliga fraserna (det vill säga de som inte är markerade med s-genitiv). Det som man dessutom måste lägga märke till är

³⁷ Hämtad 20.01.2017, gäller exempel (125 – 128)

³⁸ Listan av alla substantiv som användes vid undersökningen av prepositionsfrasen *till mig*: vän, väninna, kompis, polare, tjejpolarer, kamrat, kollega, släkting, anhörig.

att det finns en skillnad i betydelsen mellan den diskuterade frasen och de mer frekventa fraserna med possessiva pronomen av typ *min kompis*. Possessiva pronomen är determinerare i svenskan, vilket innebär att *kompis* i frasen *min kompis* inte bara är en specifik referent utan också har en bestämd betydelse till skillnad från prepositionsfrasen *en kompis till mig*. När man vill betona att det rör sig om en obestämd referent, när man till exempel vet att lyssnaren inte känner till referenten, kan man använda sig av just sådana konstruktioner. I (126) presenteras exempel på gruppgenitiv och i (127) exempel på icke-gruppgenitiv.

- (126) a. **en bekant till migs barn** hade fått igelkottsloppor på dagis (Familjeliv: Allmänna rubriker - Husdjur)
 b. Hanna, **en kompis till mig:s dotter**, fyllde 4 för ett tag sedan och ska ha kalas. (Bloggmix 2011)
 c. Sätt inte in pengar på den sidan, idioterna stängde **en polare till mig:s konto** helt utan riktig grund. (Familjeliv: Livsstil)
- (127) a. Ditt resonemang påminner mycket om **en väns till mig**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
 b. Det här är lite läskigt, din historia är slående lik **en nära släktings till mig**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)

Utav de åtta exemplen på *s-genitiv* vid possessorn förekommer frasen tre gånger i satsens slut. Jag förmodar att detta val kan ha gjorts av stilistiska skäl, det vill säga att man undviker att avsluta hela satsen med *s-genitiv*, vilket dock inte är ogrammatiskt. Det är viktigt att ytterligare påpeka att skribenterna använder sig av tre olika varianter av stavning vad gäller pronomen *mig* i *s-genitiv*. Förutom det mest vanliga *migs* förekommer också *mig:s* och i alldeles talspråkliga texter *mejs*. Dessa skillnader i stavning, särskilt mellan *migs* och *mig:s*, tyder på att man antagligen inte är säker vilken form som är korrekt och att skribenterna inser att detta pronomen i genitivform är ganska ovanligt. Dessutom har jag hittat ett exempel som tydligt är en kontamination av de två olika varianterna av markering (128). Man kan återigen se att det finns en viss konflikt mellan markeringen vid nominalfrasens slut och markeringen vid possessorn.

- (128) Hans beteende är densamma som **en bekants till migs unge**, han är väldigt självdestruktiv mot sig själv, och kan slå andra, man kan tro att han har adhd, men han har inte et, han är bara understimulerad. (Familjeliv: Känsliga rummet)

Andra exempel

Det finns dessutom många exempel på gruppgenitiv vid vanliga prepositionsfraser som inte ingår i några lexikaliserade uttryck. Det kan vara lokativa prepositionsfraser som i (129) eller mer deskriptiva prepositionsfraser som i (130).³⁹

- (129) a. **Mannen på bildens pappa** är **mannen framför tavlans farfar**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Familjeliv.se)
 b. var det fara för **personen i bilens liv**, var det någon direkt fara för hans egendom? (Flashback: Politik)
 c. Kanske är din spegelbild outhärdlig för dig själv, men det är inte **personen i spegelns fel**, det är samhällets fel att det ser ut såhär idag. (Bloggmix 2012)

³⁹ Hämtad 17.01.2017, gäller exempel (129 – 131)

- (130) a. Varför ska **killen med glasögonens föräldrar** inte betala hälften av självriskan om deras son bråkade så att hans glasögon gick sönder? (Familjeliv: Känsliga rummet)
- b. Okej, då är det väl lillebrorn man kan "skylla" det på då, för de andra var ju sambos och **kvinnan i samboförhållandets föräldrar**. (Familjeliv: Känsliga rummet)
- c. I myllret av mänskligt DNA hade våra två spiraler fallit på varandra och glidit ihop, min och **flickan med cigarettens**. (Flashback: Kultur & Media)

Gruppgenitiv är också mycket produktiv vid prepositionsfraser där prepositionsattribut är partitivt och prepositionsfrasens rektion utgörs av ett adjektiv (131). Denna användning av gruppgenitiv tycks vara allmänt accepterad, även om dessa strukturer kan leda till tvetydighet. Det är klart från kontexten att i exempel (131 a) menar man *en [ledare av de röda]*, medan betydelsen i exempel (131 b) snarare är *svärmor till [en av de gripna]*.

- (131) a. - Förlorar vi åker vi i fängelse, Vinner vi får vi tillbaka demokratin, sa Nattawut Saikua, **en av de rödas ledare**, till demonstranterna i lördags. (Bloggmix 2010)
- b. Oppositionen spelar med i detta taskspel men det är ju mer förståeligt då **en av de gripnas svärmor** jobbar för LO och Ifmetall. (Bloggmix 2011)
- c. Enligt **en av de dödas pappa** skedde olyckan i samband med en omkörning. (Flashback: Kultur & media)

4.3.3. Gruppgenitiv – nominalfras och relativsats

Gruppgenitiv av typ nominalfras och relativsats är den minst frekventa gruppgenitiven. Det är dessutom den mest kontroversiella typen, många har svårt att acceptera konstruktionens riktighet. Gruppgenitiv vid relativsatser förekommer inte alls i skriftspråket, dess domän är uteslutande det vardagliga talspråket. Eftersom exemplen presenterade nedan har en mycket utbyggd och invecklad struktur är det ofta omöjligt att statistiskt beskriva parallella eller motsatta konstruktioner. Jag har genomfört undersökningen i Språkbankens korpusar baserade på det sista ordet i nominalfrasen som s-genitiv kan fästas vid och jag har valt exemplen utifrån många andra fraser som inte påvisat någon gruppgenitiv. Därför är det omöjligt att ange någon genomsnittlig frekvens för gruppgenitiv vid relativsatser eller statistiskt jämföra dem med andra konstruktioner.

Den följande delen av undersökningen utgör främst en detaljerad beskrivning av kontexter där gruppgenitiv är möjlig vid relativa satser. Jag indelar materialet enligt det sista ordet i nominalfrasen som s-genitiv fogas till. Jag går på så sätt igenom pronomen (*mig* och *dig*), prepositioner (*bakom*, *bredvid*, *framför*, *mitt emot*), adverb (*här* och *där*, mm.), substantiv och verb. Till slut diskuterar jag exempel som är svåra att klassificera, det vill säga strukturen *min och många med mig*.

Pronomen: mig och dig

Som vi har sett i avsnittet ovan kan gruppgenitiven förekomma vid prepositionsfraser vars rektion består av ett pronomen. På samma sätt kan s-genitiv förekomma på slutet av en relativsats som innehåller pronomen *mig* eller *dig*. Dessa strukturer är relativt frekventa, de utgör den näst största gruppen av alla exempel på gruppgenitiv vid relativsatser i Bilagor (se sidan 117). Vi kan indela dessa exempel i två grupper enligt satsstrukturen. Den första kategorin är satser byggda enligt mönstret: *pronomen/substantiv +*

som + verbfras + migs/digs som i exempel (132) och den andra kategorin är satser byggda enligt mönstret: *pronomen/substantiv + preposition + migs/digs som* i exempel (133).

- (132) a. Inte som något spöke som svävar runt i mörkret, men den odödliga ande som finns **i de människor som respekterade digs minnen**. (Bloggmix 2010)⁴⁰
 b. Du behöver tre år för att verka seriös i både läsares och **de som kommer anställa digs ögon**. (Flashback: Samhälle)
 c. Du har som sagt redan förklarat vad du tycker samt att du inte ämnar argumentera för din sak, samt nu dessutom att du inte vill lyssna på **de som inte håller med digs argument**, så då undrar jag varför du fortsätter läsa och skriva i tråden. (Flashback: Vetenskap & humaniora)
- (133) a. Men också att det jag känner kanske inte är mina känslor utan **de omkring migs känslor**. (Familjeliv: Känsliga rummet)
 b. Detta samhället har nått en gräns där man inte bara kan titta på längre, du måste börja handla **för människorna runt om digs skull**. (Flashback: Vetenskap & humaniora)
 c. då är det ditt ansvar att flytta på dig eller gasa lika mycket som det är **bilen bakom digs ansvar** att bromsa. (Familjeliv: Känsliga rummet)

Relativsatserna i den andra kategorin saknar ett finit verb, de är på så sätt en sorts ellips eller satsförkortning. I stället för att säga exempelvis *bilen som är bakom digs ansvar* kan man stryka den information som inte är nödvändig och förkorta satsen till *bilen bakom digs ansvar*. Satsförkortningar är dessutom mycket produktiva i talspråket. Konstruktionen med s-genitiv på pronomen som avslutar relativsatsen tillåter en att bygga mycket omfattande meningar som är komplicerade men samtidigt helt begripliga. Det enda alternativet att bygga om exemplen ovan enligt mer konventionella regler är att använda sig av prepositionsfraser. En parallell struktur till exempel (133 a) kan vara: [...] *inte mina känslor utan känslor hos dem som är omkring mig*.

Prepositioner: framför, bakom, bredvid, mittemot

Exemplen på relativsatser som slutar med prepositioner utgör den största gruppen bland mina exempel på den typen av grupp-genitiv. De verkar vara frekventa i vardagligt talspråk då man ofta använder sig av satsförkortningar av denna typ. För undersökningen har jag valt fyra lokativa prepositioner: *framför*, *bakom*, *bredvid* och *mittemot*. Exemplen presenteras nedan.

- (134) a. Varför petar åkarna på **den åkaren framförs stavar**? (Flashback: Sport & träning)
 b. Bara för att en del kör om trots att det är riskabelt och inte alls lämpligt, betyder det inte att det är **den som är framförs fel**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- (135) a. Jag klämde in mina 207 centimeter långa skidor där till **åkaren bakoms stora bestörtning** (Bloggmix 2010)
 b. Annars blir det alltid att kassören matar på med **s nubben bakoms varor** och man får säga "nej det är inte mitt". (Flashback: Övrigt)

⁴⁰ Hämtad 20.04.2016, gäller exempel (132 – 137)

- (136) a. [...] för att sedan när det är dags raskt resa mig upp **till personen bredvids förvåning** och sedan tränga mig ut (Flashback: Övrigt)
 b. När jag har det helt tyst (t.ex. när man ska sova), så kan jag ibland höra **grannarna bredvids livliga diskussioner och dammsugning**. (Flashback: Hem, bostad & familj)
- (137) a. Så **till grannarna mittemots stora förtjusning** så var vi tvugna att hissa upp den via balkongen till 5:e våningen såg ganska kul ut haha! (Familjeliv: Medlemstrådar – Väntar barn)
 b. Medans den andra ungen vifta med smörkniven så det flög iväg en klick som hamnade på **barnet mittemots byxor** så blev de världens liv (Twitter - Partiledardebatt juni 2013)

Av den förhållandevis höga frekvensen av sådana gruppgenitiver att döma är dessa konstruktioner mycket produktiva i det vardagliga språket. Det är ett lätt och ekonomiskt sätt att uttrycka satser som ter sig vara komplicerade. Börjars (2003:146) påstår att gruppgenitiver vid relativsatser är mycket svåra att hitta även i korpusar av talspråket, men min undersökning visar tydligt på något annat. Undersökningen i korpusen *Sociala medier* tyder på att sådana gruppgenitiver inte bara är möjliga att konstruera, utan också är i bruk utan att orsaka några svårigheter i kommunikationen.

Adverb: här och där, hit och dit

S-genitiv kan till och med fästas vid adverb som anger lokalisering eller tid. De flesta exempel på adverb i mitt material är lokativa eller så kallade rumsadverb: *här* (138) och *där* (139). Exempel med adverb *hit* och *dit* (140) är mindre frekventa, men de förekommer ändå.

- (138) a. Säger mer om dig för att inte förstå TS eller **andra personer härs poäng**. (Flashback – Politik)⁴¹
 b. Kanske för att det inte finns några nedlåtande kommentar om min och **de flesta härs åsikt?** (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- (139) a. Haha du verkar "veta" mycket om brottskvällen eftersom du berättar saker som "hände" i detalj du kanske har planterat in en kamera **på tjejerna som var dårs pannor** eller? (Flashback: Samhälle)
 b. Men det är ju naturligtvis inte **de som jobbar dårs fel** vilket uppdrag man har. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- (140) a. Åtminstone inte till att svenska politiker i 25 år fört en huvudlös invandrings- och integrationspolitik, det är politikernas fel och inte **de som kommit hits**. (Flashback: Övrigt)
 b. Kanske att det hjälper killen som tar över **den som åkt dits område**, ingen annan! (Flashback: Droger)
 c. min fråga handlar bara rent allmänt varför inte något småland (i EU) inte helt slopar VAT och bara tar procent på **alla handlare som flyttar dits årsresultat** istället... (Flashback: Politik)

Satserna presenterade ovan är ganska sällsynta. De verkar förekomma endast i mycket talspråkliga kontexter, som i exempel (140 b), eller när det inte finns ett bättre alternativ, som i (140 a). Om man ändrar på strukturen i den sistnämnda satsen på följande

⁴¹ Hämtad 23.04.2016, gällerr exempel (138 – 141)

sätt: *det var ett fel av politikerna och inte av de som kommit hit* då förändrar man också i viss omfattning betydelsen. *Mitt fel* och *ett fel av mig* skiljer sig på så sätt att den andra frasen snarare används i sammanhang som: *Det var orätt av mig att göra så* (på engelska: *It was wrong of me to do so*, men inte: *It was my fault*). Gruppgenitiv passar enligt min mening bättre i detta fall, men som sagt är det ett subjektivt val av skribenter att använda gruppgenitiver eller inte. I skriftspråket skulle man säkert bygga om satserna för att undvika dessa problematiska strukturer. I denna kategori finns det också enstaka exempel på s-genitiv vid tidsadverb: *idag* och *igår* (141), men de är sällsynta och svåra att få tag i även i korpusen av *Sociala medier*.

- (141) a. **En kille jag snackade med idags farbror** eller vad fan det var hadde varit utanför Tyskland och åkt något lastfartyg. (Flashback: Kultur & media)
 b. Givetvis är ju så inte fallet, det är bättre med en spridning på lönerna där istället för att trycka upp **de som arbetar idags löner** för att finansiera arbetslöshet så arbetar alla och bidrar till sig själva. (Flashback: Politik)
 c. Vet inte om det var den där jävla donalsburgaren jag köpte igårs fel. (Bloggmix 2008)

Substantiv eller verb

S-ändelser vid substantiv är vanliga, men relativsatser som slutar med ett substantiv och uppvisar gruppgenitiv är faktisk sällsynta. Relativsatser som slutar med ett verb är ännu mindre frekventa. Det anges visserligen i SAG (Teleman et al. 1999a:131) ett exempel på en relativsats där s-genitiv förekommer vid ett verb (se avsnitt 4.1), men man påpekar samtidigt att det är en mycket talspråklig variant som inte är vanlig i skriftspråket. Det är rimligt att ange att det är svårt att hitta exempel på s-genitiv vid substantiv eller verb i relativa satser. Om man exempelvis söker i Korps sökmotor efter *verb som slutar med s* får man cirka 67 miljoner träffar⁴². Det går dessutom inte att utesluta alla former med s-passiv eftersom programmet då tar bort alla former på *verb + s*, det finns inte en option i Språkbankens korpusar för ett verb som har ett extra -s som samtidigt inte är s-passiv. Det enda valet är då att söka efter enstaka verb och jag har bestämt mig för att välja de mest frekventa verben: *kommer*, *går*, *jobbar*, *skriver*, *har*. Vad gäller substantiv har jag slumpmässigt sökt efter ord som: *bloggen*, *sidan*, *boken*, *lägenheten*, mm. Exempel med substantiv presenteras i (142) och exempel med verb i (143).

- (142) a. Jag delar inte **den som har skrivit bloggans uppfattning**. Jag är inne på samma spår som ni andra. (Familjeliv: Änglarum)⁴³
 b. Att bedöma från **de som läst bokens kommentarer** skulle det bara gjort filmen sämre (Flashback: Kultur & media)
 c. Det är **hyresvärden eller den som äger lägenhetens ansvar** att se till att det finns ordentliga spärrar på både fönster och balkongdörrar för att barnen inte ska få upp dom själva. (Familjeliv: Känsliga rummet)
- (143) a. Man får reducerad dagis avgift när man studerar, då räknas bara **den personen som jobbars inkomst** o troligt vis har man för låg inkomst för att betala nån större (om nån alls) avgift då... (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
 b. Det är väl inte **den som kommers fel**, det är de demokratiskt valda politikernas. (Flashback: Politik)

⁴² Hämtad 23.01.2017

⁴³ Hämtad 23.01.2017, gäller exempel (142 – 143)

- c. I skrift blir det ju dessutom en nivå till på skämtandet eftersom man inte kan se **den som skrivets kroppsspråk och mimik**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Fritid & hobby)

Exemplen ovan tyder på att gruppgenitiv är produktiv även i mycket långa och komplicerade relativsatser. Exempel (142 c) påvisar också att två typer av gruppgenitiver kan brukas samtidigt, *hyresvärden eller den som äger lägenheten* är en typ av samordning. Detta är ett bevis på att språkbrukarna inte har något problem med att hantera större fraser som en enhet och att sådana enheter kan vara tillfälliga och bero på diskursens kontext. Fraserna som utgör en enhet behöver därmed inte vara lexikaliserade eller fasta uttryck. Alla exempel på gruppgenitiv av typ nominalfras och relativsats som redan har presenterats tyder ytterligare på att det inte finns några gränser angående vilken ordklass som s-genitiv kan fästas vid. Även om den diskuterade typen av gruppgenitiv är den minst frekventa typen, finns det inte någon tvekan att den är i bruk i det vardagliga språket.

Min och många med mig

För att avsluta redovisningen av korpusundersökningen vill jag presentera exempel på gruppgenitiv som är en blandning av de olika ovan diskuterade typerna av gruppgenitiv. Det är konstruktionen av typ *min och många med mig* som är i fråga. Som man kan se är det ett exempel på samordning av två pronomen varav det andra följs av en prepositionsfras. Det kan dock inte vara fråga om en vanlig samordning som har presenterats i avsnitt 4.3.1 eftersom det första elementet är ett possessivt pronomen som inte kan ta s-ändelsen. S-genitiven fogas här till hela frasens slut som oftast i sådana exempel utgörs av pronomenet *mig*. Den andra delen av samordningen kan till och med utgöras av en relativsats som i exempel (144 c). Alla exempel med denna typ av fraser ingår dessutom i kategorin relativsatser, eftersom frasen *många med mig* här tolkas som en satsförkortning av *många som är med mig*.

- (144) a. Det är **min och många med migs** åsikt att gemensam vårdnad är oftast det bästa för barnen och att enskild vårdnad utdelas kanske i för stor utsträckning till mammorna. (Bloggmix 2010)⁴⁴
- b. Vill någon sedan ha hjälp, så kan jag lova att gott om uppmuntran kan komma från **både minoch flera med migs sida**. (Familjeliv: Känsliga rummet)
- c. Vad som inte är uppskattat är moral tjafs om att jag inte har med det att göra, det är värre än vad ni tror, men med respekt för **min och dem nära till migs integritet** tänker jag inte beskriva deras roller i mitt liv ingående. (Flashback: Hem, bostad & familj)

4.4. Slutsatser

Konstruktionerna som innehåller gruppgenitiven visar sig vara en mycket diversifierad grupp. De tre typerna av gruppgenitiv är inte lika frekventa och inom dessa typer finns det konstruktioner som verkar vara mer acceptabla än andra och därför mer frekventa. Däremot visar jämförelserna av antal träffar av gruppgenitiv i Språkbankens korpusar att konstruktionen som är i fokus i denna uppsats inte är så ofta förekommande som många anger i litteraturen. Det är särskilt förvånande att se att gruppgenitiven inte alls är den dominerande strukturen när det gäller samordnade nominalfraser. Det är den

⁴⁴ Hämtad 23.04.2016

vanliga eller dubbla *s*-genitiven som är överlägsen. Detsamma kan sägas angående typen nominalfras och prepositionsfras: även om det finns gott om exempel på gruppgenitiv kan man inte med säkerhet hävda att den är dominerande. Det är de fasta uttrycken med prepositionsfraser som oftast förekommer i gruppgenitiv, vilket är vanligt eftersom språkbrukarna oftare och snabbare kan uppfatta dessa som semantiska enheter. I vilket fall som helst är gruppgenitiven i bruk i det svenska språket och jämförelserna med korpusar av äldre texter pekar på en ökning i dess användning. Jag anser dessutom att för att göra undersökningen mer fullkomlig och pålitlig är det väsentligt att analysera skribenternas bruk av gruppgenitiv även mer direkt. För att se om man spontant använder sig av gruppgenitiv eller inte och vilka andra strategier man tillämpar har jag genomfört en enkätundersökning som jag redovisar för i det följande kapitlet.

5. Enkätundersökning

I detta kapitel presenterar jag den enkätundersökning som tillsammans med korpusundersökningen fungerar som underlag för min uppsats. Först beskriver jag enkäten och informanterna, sedan presenterar jag en allmän översikt över resultaten för att senare lägga fram resultaten på ett mer detaljerat sätt, det vill säga separat för varje typ av gruppgenitiv. Frågan som undersökningen främst har avsett att belysa är om personer som har svenskan som modersmål spontant använder sig av gruppgenitiv eller inte. Syftet med undersökningen är att se hur ofta man använder gruppgenitiv, i vilka kontexter den främst förekommer och vilka andra konstruktioner man använder om man visar en tendens att undvika gruppgenitiv. Undersökningen pekar också på vilka typer av gruppgenitiv som är mer acceptabla enligt skribenterna.

Jag skapade enkäten den 25 oktober 2016 med hjälp av Google Formulär och insamlingen av svar pågick från och med den 11 november 2016 till och med den 24 november 2016. Enkäten (se Bilaga 2) introducerades med en kort instruktion. Jag gav information om vem jag är och varför jag behöver att genomföra enkätundersökningen, men jag avhöll mig från att berätta om det särskilda ämnet som jag undersöker för att inte styra svaren. Jag uppmanade dessutom informanterna att använda sig av ett så vardagligt och talspråkligt språk som möjligt. Enkäten bestod av tre delar (I., II. och III.). Den första delen bestod av åtta öppna frågor (numrerade från 1 till 8) och den gick ut på att informanterna byggde om givna satser så att de innehöll s-genitiv, som i exempel nedan.

(145) a. en given sats:	Sonen till Lillemor och Torsten är tolv år gammal.
b. exempel på ett svar:	Lillemor och Torstens son är tolv år gammal.

Informanterna svarade i denna del genom att själv skriva hela satser, svaren varierar följaktligen mycket mellan skribenterna. Informanterna kunde dessutom se och fylla i bara en sats i taget, något som var tänkt för att få mer spontana svar och för att förhindra skribenterna att i början inse att undersökningen specifikt syftade på gruppgenitiv. Satserna i hela enkäten var hämtade från Språkbankens korpusar *Sociala medier*, men ibland ändrade jag på satserna för att skapa enklare yttranden som var lättare att hantera för informanterna. Satserna i den första delen utgjorde en blandning av konstruktioner som möjligen kunde förvandlas till gruppgenitiv av typ samordnade nominalfraser eller nominalfras och prepositionsfras. Det fanns fyra satser med samordnade nominalfraser och fyra satser med den andra typen. Den tredje typen, nominalfras och relativsats, valdes bort på grund av dess mycket komplicerade struktur och den låga frekvensen av sådana konstruktioner. Den andra delen av enkäten bestod av åtta slutna frågor (numrerade från 9 till 16). Informanterna var tvungna att välja mellan två alternativ a eller b, det vill säga mellan en konstruktion med gruppgenitiv eller en annan parallell konstruktion. Satserna utgjorde en blandning av alla tre typer av gruppgenitiv. Den tredje delen var mycket kort och bestod av bara en slutna fråga: *Blir stilnivån på de ovanstående satserna en viktig faktor i valet av formen?* Det fanns också en kort förklaring eller snarare en stödfråga som tydliggjorde frågan: *Det vill säga: skulle du ha svarat annorlunda om det gällde en mer formellt språknivå?* Syftet med frågan var att se om informanterna som inte tycker att stilnivån spelar någon större roll i valet av former använde sig av gruppgenitiv eller inte.

Det var 25 informanter som fyllde i enkäten, samtliga informanter gjorde det via nätet och spridningen av enkäten skedde delvis via e-post och delvis via privat kommunikation via sociala medier. Fyra student- eller elevgrupper har betts att svara på frå-

gorna i enkäten, det var studenterna på kandidatnivå i Genusvetenskap vid Stockholms Universitet, studenterna på masternivå på Socionomprogrammet vid Stockholms Universitet, gymnasieelever som studerar på Allmän inriktning vid Axevalla folkhögskola i Axvall och studenterna som tillhör SLF Student Gdansk (Sveriges Läkarförbund), det vill säga svenska studenter som studerar medicinprogrammet i Gdansk i Polen. Dessutom var några informanter lärare i svenska och svenska som andraspråk. Informanterna har främst valts på grund av deras tillgänglighet och den enda förutsättningen för att delta har varit att man har svenska som modersmål. Svaren varierar mycket, särskilt i den öppna delen där man har skrivit sina egna förslag på satserna. Det har visat sig att vissa satser har varit mer problematiska än andra. I vissa fall har informanterna uppenbarligen missförstått uppgiften och har ändrat strukturen helt och hållet så att satsen inte innehåller något possessivt uttryck alls. I vissa fall använder man sig av prepositionsfraser eller omskrivningar tydligt för att undvika s-genitiv i mer krångliga strukturer. Icke desto mindre kan man urskilja vissa tendenser i informanternas bruk av grupp-genitiv, något som jag diskuterar i detalj i nästa avsnitt. Först presenterar jag en allmän översikt över resultaten, sedan följer en mer detaljerad analys av resultaten med uppdelningen i de tre typerna av grupp-genitiv. Jag presenterar dessutom både exempel som är mest typiska och förväntade och exempel som är avvikande.

5.1. Översikt över resultaten

Först och främst är det viktigt att påpeka att det finns stora skillnader i resultaten av den första delen av enkäten och den andra, slutna delen. Vid de öppna frågorna har man relativt ofta använt strukturerna som inte motsvarar det enkla valet mellan antingen grupp-genitiv eller en motsatt struktur. De strukturerna som jag antar är motsatta till grupp-genitiv är i fallet av samordnade nominalfraser den vanliga, dubbla s-genitiven och i fallet av nominalfraser med prepositionsfraser eller relativsatser är det konstruktionen med s-genitiv vid possessorn och inte vid nominalfrasens slut (för enkelhets skull använder jag benämningen *icke-grupp-genitiv* för dessa motsatta konstruktioner). Resultaten av de öppna frågorna visar att grupp-genitiv dominerar bland svaren (se tabellen nedan, nummer av frågor motsvarar nummer i enkäten, se Bilaga 2). Men det finns naturligtvis flera alternativ till grupp-genitiv och informanterna tar ofta friheten att välja mycket olika varianter, något som visas i det stora antalet av *andra* svar för vissa frågor.

(Tab. 2) Allmänna resultat, öppna frågor (1 – 8)

#	grupp-genitiv	icke-grupp-genitiv	andra
1.	14 svar (56%)	9 svar (36%)	2 svar (8%)
2.	14 (56%)	1 (4%)	10 (40%)
3.	11 (44%)	14 (56%)	-
4.	3 (12%)	1 (4%)	21 (84%)
5.	17 (68%)	1 (4%)	7 (28%)
6.	15 (60%)	9 (36%)	1 (4%)
7.	13 (52%)	1 (4%)	11 (44%)
8.	8 (32%)	16 (64%)	1 (4%)

Poängen med enkäten har varit att få så naturliga svar som möjligt. Det visar sig att grupp-genitiv i vissa fall inte är naturligt för skribenterna. Resultaten av den första delen av enkäten visar tydligt att det är satser med prepositionsfraser (satser nummer 2,

4, 5 och 7) där man ofta använder sig av omskrivningar eller andra prepositionsfraser. Vissa undviker uppenbarligen gruppgenitiver i dessa kontexter. Satserna med samordnade nominalfraser (satser nummer 1, 3, 6 och 8) som informanterna har själva skapat är mer enhetliga, det finns väldigt få andra svar än antingen gruppgenitiv eller dubbel s-genitiv vid båda substantiv i nominalfrasen. De allmänna resultaten av de öppna frågorna visar att svaren som innehåller gruppgenitiv är av olika frekvens för olika satser. Antalet svar med gruppgenitiv varierar således från 12% för satsen *Barnet till en bekant till mig har fått igelkottsloppor på dagis* till 68% för satsen *Vi trivdes bra på fikarummet på institutionen för nordiska språk*. Det är dock viktigt att påpeka att för fem utav åtta meningar i den första delen är resultat med gruppgenitiv större än 50% av alla svar. Som jag redan har nämnt varierar svaren mycket beroende på typen av meningen och därför är det rimligt att titta närmare och analysera varje typ av fråga separat, något som jag gör i nästa avsnitt.

När det gäller den andra delen av enkäten är resultaten mycket enhetliga. Valet av gruppgenitiv dominerar svaren dramatiskt i sju utav åtta satser. Resultaten presenteras i tabellen nedan (nummer av frågor motsvarar nummer i enkäten, se Bilaga 2).

(Tab. 3) *Allmänna resultat, slutna frågor (9 – 16)*

#	<i>gruppgenitiv</i>	<i>icke-gruppgenitiv</i>
9.	22 svar (88%)	3 svar (12%)
10.	17 (68%)	8 (32%)
11.	19 (76%)	6 (24%)
12.	16 (64%)	9 (36%)
13.	20 (80%)	5 (20%)
14.	19 (76%)	6 (24%)
15.	22 (88%)	3 (12%)
16.	10 (40%)	15 (60%)

Resultaten tyder klart på att om man är tvungen att välja endast mellan gruppgenitiv och en motsatt struktur väljer de flesta informanter gruppgenitiven. Detta tyder på att gruppgenitiv definitivt är välkänd och att den ofta är mer naturlig för informanterna än icke-gruppgenitiv. Det finns emellertid en risk som formen av enkäten som jag har bestämt mig för kan vara ansvarig för. Det är möjligt att informanterna i början inte begrepp hur de kunde bygga om satserna i den första delen, vilket resulterade i vissa grammatiskt felaktiga satser eller omskrivningar som inte har något att göra med s-genitiven. Först då informanterna hade kommit till den andra delen insåg vissa av dem att gruppgenitiven var en möjlig variant. Det är dessvärre omöjligt att avgöra om man valde andra konstruktioner vid de öppna frågorna därför att man avsiktligt tyckte att de var mest naturliga eller därför att man för tillfällen inte tänkte på andra möjligheter. I detta avseende kan man också hävda att om man inte var tvungen att välja mellan bara två alternativ i den andra delen skulle vissa informanter bygga om meningarna för att undvika s-genitiv.

Den tredje delen av enkäten utgjordes som sagt av bara en fråga: *Blir stilnivån på de ovanstående satserna en viktig faktor i valet av formen?* Svaret *Nej* dominerar men bara med tre röster, det finns inte någon större tendens att urskilja:

(Tab. 4) *Resultat, fråga III*

#	<i>Ja</i>	<i>Nej</i>
III.	11 svar (44%)	14 svar (56%)

I detta avseende är det intressant att titta på enskilda svar och se om det finns skillnader i svaren av de informanter som svarar olika på den sista frågan. Om man inte tycker att stilnivån spelar någon roll i valet av dessa former och samtidigt använder gruppgenitiv tyder detta på att man tycker att gruppgenitiv tillhör vanligt språk och inte endast ett mycket vardagligt språk. Analysen av enskilda svar visar att man i genomsnitt använder gruppgenitiven i den första delen 3,76 gånger utav 8 frågor och i den andra delen 5,8 gånger utav 8 frågor. Eller med andra ord är det 47% av svar på de öppna frågorna som innehåller gruppgenitiv och 72,5% i fallet av de slutna frågorna. När man tittar separat på medelvärden av de personer som har svarat *Ja* och de personer som svarat *Nej* på den sista frågan ser man klara skillnader i frekvensen av användning av gruppgenitiv, se Tabell 5.

(Tab. 5) *Frekvensen av bruket av gruppgenitiv enligt svaren på den sista frågan i enkäten*

	<i>I. frågor 1 – 8</i>	<i>II. frågor 9 – 16</i>
NEJ	4,64/8 (58%)	6,57/8 (82%)
JA	2,63/8 (33%)	4,8/8 (60%)

Informanterna som tycker att stilnivån inte spelar någon roll i deras svar och som skulle ha svarat på samma sätt även om det gällde ett mer formellt språk svarar oftare med gruppgenitiver. I de öppna frågorna har dessa informanter brukat gruppgenitiv nästan dubbelt så ofta som resten av informanterna. Detta kan ha många möjliga förklaringar. En av dem kan vara att dessa skribenter använder gruppgenitiv oftare i sitt språkbruk så att gruppgenitiven är en vanlig variant för dem. En annan förklaring kan vara att informanterna som har svarat *Ja* oftare använder sig av lite mer komplicerade eller stilistiskt besvärliga omskrivningar i den första delen av enkäten (som till exempel: *7. Vi träffade vänner och släkt på en fest hos en kvinna i huset*) och därför tycker de att meningarna bör se annorlunda ut i mer formella yttranden. Dessutom är det viktigt att påpeka att det också finns stora skillnader bland informanterna. Vissa av dem använder sig av gruppgenitiv mycket sällan i båda delarna av enkäten. Fem skribenter brukar gruppgenitiv endast i cirka 30% av sina svar, det vill säga fem gånger utav alla sexton frågor. Vissa skribenter använder sig nästan inte alls av gruppgenitiv i de öppna frågorna, men svarar nästan uteslutande med gruppgenitiv i de slutna frågorna. Detta kan tyda på att man vanligen undviker gruppgenitiv och föredrar prepositionsfraser eller omskrivningar i sitt vardagliga språkbruk, något som antyds av sex skribenters svar. Slutligen finns det informanter som brukar gruppgenitiv väldigt ofta i båda delarna av enkäten, det är fem informanter som använder gruppgenitiv i cirka 90% av sina svar.

5.2. Samordnade nominalfraser

Det finns fem frågor i enkäten som syftar på gruppgenitiv av typ samordnade nominalfraser. Två av dessa satser är mycket lika och de är kopplade till det klassiska exemplet på ett par personer som ofta kan skapa en semantisk enhet, det vill säga ett äkta par eller ett förlovade par. Dessa två satser återskapar jag här som (146):

- (146) a. 1. Sonen till Lillemor och Torsten är tolv år gammal.
 b. 6. Förlovning av Karin och Erik var en stor överraskning för alla.

Resultaten utav dessa två frågor är nästan identiska. 14 informanter (56%) använder sig av gruppgenitiv i fall av den första satsen och 15 informanter (60%) i fall av den andra satsen. Varianterna *Lillemor och Torstens son* och *Karin och Eriks för-*

lovning dominerar bland svaren. Användningen av en vanlig s-genitiv som förekommer vid båda substantiv är också relativt populär bland svaren, i fall av båda frågorna är det 9 informanter (36%) som väljer varianterna *Lillemors och Torstens son* och *Karins och Eriks förlovning*. Som jag redan har nämnt i avsnitt 4.1 verkar dessa två varianter vara utbytbara och man kan använda både gruppgenitiv och dubbel s-genitiv i en och samma kontext. Detta tyder på att den så kallade dubbla s-genitiven inte alls behöver tolkas distributivt, utan den kan ofta framföra en kollektiv betydelse på samma sätt som gruppgenitiven gör. När det gäller avvikande svar vid dessa två satser är de väldigt få och de beror främst på missuppfattningen av satsen, som i exempel (147 a) nedan. En av informanterna använder sig dessutom av en omskrivning, tydligen för att undvika s-genitiv helt och hållet, se exempel (147 b).

- (147) a. Lillemors son och Torsten är 12 år gamla.
 b. Alla fick en stor överraskning när Karin och Erik förlovade sig.

Det är dessutom viktigt att påpeka att de flesta informanter är konsekventa i sina svar vad gäller frågor nummer 1 och 6. Nitton av dem (76%) svarar på samma sätt, det vill säga antingen med gruppgenitiv vid båda frågorna eller med dubbel s-genitiv. Bara fyra informanter (16%) är inkonsekventa och använder sig av olika strategier för dessa två frågor.

Nästa två frågor av typ samordnade nominalfraser innehåller binominalen *mamma och pappa*, som oftast fungerar som ett fast uttryck i svenskan som dessutom har en stor potential att utgöra en semantisk enhet (se avsnitt 4.3.1). Satserna i frågor nummer 3 och 8 (återskapade här som 148) skiljer sig med att ordföljden i nominalfrasen avsiktligt har ändrats i den andra satsen. Ytterligare antyder possessum *syskon* i den andra satsen att betydelsen snarare är distributivt. I detta avseende är det intressant att se om informanterna tillåter en kollektiv tolkning av nominalfrasen *pappa och mamma* i (148 b).

- (148) a. 3. Sovrummet till mamma och pappa är det mysigaste stället i hela huset.
 b. 8. Syskonen till både pappa och mamma bor i Tyskland.

De flesta informanter föredrar att använda den vanliga s-genitiven vid båda satserna, vilket är förvånansvärt särskilt vad gäller meningen i (148 a). 14 informanter (56%) har skapat satserna som innehåller frasen *mammans och pappas sovrums*, medan 11 informanter (44%) har skapat satserna med gruppgenitiven: *mamma och pappas sovrums*. Det finns inga avvikande förslag. Det visar sig att även om possessorn, i detta fall *mamma och pappa*, äger och brukar något tillsammans, som *sovrums*, är informanterna mer benägna att använda icke-gruppgenitiv. När det gäller den andra satsen (148 b) har 16 informanter (64%) använt dubbel s-genitiv, medan 8 informanter (32%) använt sig av gruppgenitiv. Det är tyvärr omöjligt att avgöra om tredjedelen av informanterna tolkar frasen *mamma och pappas syskon* som kollektiv eller om de anser att användningen av gruppgenitiv inte utesluter en distributiv tolkning. Det är också viktigt att påpeka att informanterna har på något sätt reagerat starkare på den andra satsen med omvänd ordföljd i frasen. Nästan hälften av informanterna ändrar ordföljden i sina svar till den konventionella: *mamma och pappa*. Ordet *båda* har också orsakat en viss förvirring, nio informanter har hoppat över ordet helt och hållet. Detta visar sig dock inte påverka resultaten på något märkbart sätt, oberoende av användningen av ordet *båda* är bruket av en vanlig s-genitiv dubbelt så stor som bruket av gruppgenitiv. Vad är intressant är att två informanter har ändrat possessorn till bestämda substantiv som i exempel (149). Relationella substantiv som betecknar familjemedlemmar är oftast

obestämda och förekommer utan några modifierare eller determinerare (Dahl & Koptjevskaja-Tamm 2001:204f), det behövs därför inte en bestämd form för att kunna fästa *s-genitiv* vid dessa substantiv.

(149) Både pappans och mammans syskon bor i Tyskland.

Den sista frågan i denna kategori är en sluten fråga och den gäller nominaler *var och en*. Även om Språkrådet (se avsnitt 4.1) anger att båda alternativ, det vill säga *var och ens* och *vars och ens*, är utbytbara visar resultaten en tydlig benägenhet att använda gruppgenitiv i det vardagliga språket (22 informanter, 88%, svarar med gruppgenitiv). Detta resultat överensstämmer med resultat av korpusundersökningen (avsnitt 4.3.1) där gruppgenitiv också är den dominerande formen.

För att sammanfatta är svaren i kategorin samordnade nominalfraser förhållandevis enhetliga, det finns väldigt få avvikande svar. Valet av gruppgenitiv dominerar, men inte på något mycket övertygande sätt. I genomsnitt är det 14 informanter (56%) som använder sig av gruppgenitiver i denna kategori och 10,2 informanter (40,8%) som väljer den vanliga *s-genitiven*, medan bara 0,8 informanter (3,2%) föreslår andra alternativ som för det mesta var prepositionsfraser.

5.3. Nominalfras och prepositionsfras

Den största delen av enkäten, det vill säga över hälften av frågor, syftar på gruppgenitiv av typ nominalfras och prepositionsfras. Denna typ är av större intresse här eftersom dessa gruppgenitiver är mindre frekventa än de vid samordnade nominalfraser. Resultaten av enkäten visar dessutom att man ofta försöker att undvika gruppgenitiven genom att bygga om hela meningen. I tre utav fyra öppna frågor är gruppgenitiv det dominerande valet, medan konstruktionen som jag anser är den motsatta till gruppgenitiven, det vill säga *s-genitiv* vid possessorn, förekommer väldigt sällan. I fall av fråga nummer 2 har bara en informant föreslagit konstruktionen med *s-genitiv* vid possessorn: *Drottningens av Norge kusin skulle ha suttit på tronen i Sverige*. Det visar sig således att konstruktionen i den föregående satsen är föråldrad, den används nästan aldrig av informanterna i den första delen av enkäten. För denna fråga dominerar svaren med gruppgenitiv (14 informanter, 56%) som i (150), men som sagt finns det andra förslag (10 informanter, 40%), som i (151). Dessa innehåller ofta adjektiv, två *s-genitiver*, prepositionsfraser eller även konstruktionen där possessorn och prepositionsfrasen är separerade med possessum (151 d).

(150) Drottningen av Norges kusin skulle ha suttit på tronen i Sverige.

(151) a. Norska drottningens kusin skulle ha suttit på tronen i Sverige.

b. Norges drottnings kusin skulle ha suttit på tronen i Sverige.

c. ??Tronen i Sverige skulle ha varit kusinen till drottningen av Norge.

d. ??Drottningens kusin av Norge skulle ha suttit på tronen i Sverige.

Dessa resultat motsvarar också resultat av den slutna frågan med liknande konstruktionen: 80% av informanter har valt strukturen *presidenten i USA:s fru* medan 20% har valt *presidentens i USA fru*. Jag förmodar däremot att om det fanns en variant till med till exempel prepositionsfrasen (*frun till presidenten i USA*) flera informanter skulle välja denna i stället för gruppgenitiv.

Mycket liknande resultat får man vad gäller frågor nummer 5 och 7, här återskådade som (152).

- (152) a. 5. Vi trivdes bra på fikarummet på institutionen för nordiska språk.
b. 7. På festen träffade vi släkt och vänner till kvinnan i huset.

Majoriteten av informanterna skapar satser med gruppgenitiv, men det förekommer även många andra konstruktioner. För sats nummer 5 använder man ibland prepositionsfraser eller man bygger om hela meningen för att undvika de mer komplicerade konstruktionerna med gruppgenitiv (se exempel i 153). Satsen med frasen *kvinnan i huset* verkar ha förvirrat vissa skribenter. De använder sig av omskrivningar med prepositionsfraser, de separerar possessorn och prepositionsfrasen eller de ändrar till och med substantivet för att undvika den problematiska konstruktionen (se exempel i 154).

- (153) a. Fikarummet på institutionen för nordiska språk trivdes vi bra i.
b. Institutionen för nordiska språk hade ett fikarum, som vi trivdes bra i.
c. På institutionen för nordiska språk så trivs vi bra i fikarummet.
- (154) a. Vi träffade vänner och släkt på en fest hos en kvinna i huset.
b. ??På festen träffade vi kvinnans släkt och vänner i huset.
c. På festen träffade vi värdinnans vänner.

På den liknande slutna frågan med frasen *mannen på gatan* svarar 22 informanter (88%) med gruppgenitiv, men den andra varianten (*mannens på gatan*) verkar vara mycket sällan förekommande i det vardagliga språket. Man kan därmed argumentera att frasen *mannen på gatan* är ett mer lexikaliserat uttryck än fraser som *kvinnan i huset*, något som korpusundersökningen har visat (se avsnitt 4.3.2). De lexikaliserade, fasta uttrycken visar större potential att tolkas som semantiska enheter.

De sista frågorna i denna kategori är exempel på konstruktioner med prepositionsfrasen *till mig*. Resultaten visar att dessa satser är mest problematiska och att man förmodligen har en tendens att helt undvika att sätta s-genitiv på pronomina såsom *mig*. Meningen: *Barnet till en bekant till mig har fått igelkottsloppor på dagis* är den som har fått minst svaren som innehåller gruppgenitiv. Bara tre informanter (12%) bygger om satsen så att den innehåller frasen *en bekant till migs barn*, medan en informant (4%) sätter s-genitiv vid possessorn: *en bekants till mig barn*. Resten av informanterna (84%) bygger om satsen helt och många av dem väljer bort prepositionsfrasen *till mig* och ersätter den med vanliga pronomenet *min* (155 a). Vissa informanter använder ingen s-genitiv alls, vilket resulterade i grammatiskt felaktiga satser (155 b). Andra skribenter bygger om meningen genom att använda pronomenet *vars* (155 c), något som resulterar i en oavslutad mening. Det finns dessutom exempel på satserna där man separerar possessorn från prepositionsfrasen (155 d).

- (155) a. Min bekants barn har fått igelkottsloppor på dagis.
b. ??En bekant till mig barn har fått igelkottsloppor på dagis.
c. ??En bekant till mig vars barn har fått igelkottsloppor på dagis.
d. ??En bekants barn till mig har fått igelkottsloppor på dagis.

När det gäller de slutna frågorna med prepositionsfrasen *till mig* har jag valt två satser som skiljer sig angående placeringen av frasen. I den första meningen står subjektet med prepositionsfrasen initialt. I den andra satsen är det objektet som innehåller prepositions-

frasen och den står sist i meningen. Resultaten för dessa två frågor presenterade i (156) visar tydligt att placeringen kan vara av betydelse i användningen av gruppgenitiven eller s-genitiven i allmänheten. Jag förmodar att man föredrar s-genitiv vid possessorn i den andra meningen därför att avsaknaden av possessum gör strukturen med gruppgenitiven stilistiskt krånglig. Att avsluta hela meningen med s-genitiv kan därmed ge ett intryck att meningen inte är avslutad. Intressant nog är fråga nummer 16 den enda meningen i den andra delen av enkäten där icke-gruppgenitiv är det dominerande svaret.

- (156) a. 10. *En kollega till migs fru har bjudit mig hem.* 17 (68%)
 En kollegas till mig fru har bjudit mig hem. 8 (32%)
 b. 16. *Ditt resonemang påminner mycket om en vän till migs.* 10 (40%)
 Ditt resonemang påminner mycket om en väns till mig. 15 (60%)

Sammanfattningsvis är svaren i denna kategori mer heterogena, informanterna föreslår många olika sätt att bygga om satserna så att man inte behöver använda gruppgenitiv eller den klumpiga konstruktionen med s-genitiv vid possessorn. Vad är förvånansvärt är att den föråldrade och till synes inte alls frekventa konstruktionen av typ *drottningens kusin av Norge* visar sig förekomma i informanternas svar relativt ofta. Detta tyder på att man förmodligen är förvirrad av prepositionsfrasen som så att säga står i vägen och man vet inte hur man bör hantera sådana problematiska former. Valet av gruppgenitiv dominerar, men igen utan någon större övervikt. I genomsnitt är det 15 informanter (60%) som svarar med gruppgenitiv och bara 4,5 informanter (18%) som sätter s-genitiv vid possessorn. Dessutom är det i genomsnitt 5,5 informanter (22%) som bygger om satserna på något annat sätt. Om man däremot räknar endast de fyra öppna frågorna där man i själva verket haft en möjlighet att skapa sina egna meningar då ökar medelvärden av andra konstruktioner till 49% gentemot 47% för användningen av gruppgenitiv.

5.4. Nominalfras och relativsats

Två utav åtta frågor i den slutna delen av enkäten utgörs av exempel på gruppgenitiv av typ nominalfras och relativsats. En av relativsatserna slutar med ett verb och den andra slutar med ett substantiv. Som resultaten i (157) visar är gruppgenitiven otvivelaktigt övervägande.

- (157) a. 12. *Det är väl inte personerna som kommers fel, det är de demokratiskt valda politikernas.* 16 (64%)
 Det är väl inte personernas som kommer fel, det är de demokratiskt valda politikernas. 9 (36%)
 b. 14. *Jag delar inte den som har skrivit bloggans uppfattning om den franska musiken.* 19 (76%)
 Jag delar inte den som har skrivit bloggen hens uppfattning om den franska musiken. 6 (24%)

Det finns en liten skillnad mellan dessa resultat, vilket kan tyda på att mindre informanter är benägna att sätta s-genitiv vid ett verb än vid ett substantiv. Det är i genomsnitt 17,5 informanter (70%) som har valt gruppgenitiv och 7,5 informanter (30%) som valt icke-gruppgenitiv. Det är också värt att nämna att de flesta skribenter (72%) är konsekventa i sina svar och väljer samma alternativ för båda meningarna. Baserande på svaren på de öppna frågorna antar jag däremot att om man hade möjligheten att skriva sina egna förslag skulle de flesta välja någon form av omskrivning vid denna typ av

relativsatser. Poängen med den andra delen av enkäten har dock varit att tvinga informanterna att välja ett av två alternativ för att se vilket är dominerande. Jag har inte inkluderat flera meningar med relativsatser just därför att de kan te sig vara konstgjorda eller högst talspråkliga för vissa skribenter.

5.5. Slutsatser

Enkätundersökningen visar att man i själva verket har en tendens att använda gruppgenitiv i dessa givna kontexter. I genomsnitt är det 60% av informanter (15 utav 25 informanter) som väljer gruppgenitiv i hela enkäten. Frekvensen av användningen av andra konstruktioner är däremot relativt stor. Även om man inte är särskilt benägen att använda sig av till gruppgenitiv motsatta strukturer, såsom s-genitiv vid possessorn i prepositionsfraser, väljer man ofta omskrivningar. I detta avseende är det särskilt den första delen av enkäten som är av stor betydelse för den visar mer spontana och naturliga val av informanterna. Det visar sig att man ofta försöker att undvika s-genitiv, i synnerhet i meningar av typ nominalfras och prepositionsfras. I detta sammanhang föreslår 49% av skribenterna andra konstruktioner än gruppgenitiv eller s-genitiv vid possessorn. Situationen ter sig vara lite annorlunda i fallet av samordnade nominalfraser. Svaren i enkäten tyder klart på att man oftast väljer endast mellan två alternativ: det är antingen gruppgenitiv eller vanlig s-genitiv vid båda substantiv. Väldigt få informanter använder prepositionsfraser eller omskrivningar i detta sammanhang. Vad är dessutom förvånande är att gruppgenitiv inte alls dominerar i denna kategori. När man tittar endast på de fyra öppna frågorna med samordnade substantiv ser statistiken ut på följande sätt: 48% av informanter svarar med gruppgenitiv och också 48% av informanter svarar med vanlig, dubbel s-genitiv. Den allmänna statistiken för denna kategori (se avsnitt 4.4.2) är något förhöjd med den slutna frågan där 88% av informanter valde varianten *var och ens* i stället för *vars och ens*.

Slutsatsen är att gruppgenitiv är utan tvekan i bruket i svenskan och att man ibland använder sig av denna variant för possessiva uttryck i vardagligt språk. Faktum är dock att man tenderar att undvika gruppgenitiv och ersätta den så långt som möjligt med possessiva prepositionsfraser. Vad gäller samordnade nominalfraser visar det sig tydligt att gruppgenitiv är fullkomligt utbytbar med vanlig s-genitiv och enkätundersökningen visar inte någon större benägenhet att bruka gruppgenitiv även om två substantiv skapar en semantisk enhet.

6. Avslutande diskussion

Det finns många olika sätt att uttrycka relationer av possession på svenska. Bland de mycket produktiva uttrycken som anger tillhörighet finner man prepositionsfraser och sammansättningar. Till de mindre produktiva och mindre frekventa konstruktionerna hör uttrycken med adjektiv och bestämdhet eller till och med dialektala uttryck (se kapitel 3). Ett av alternativen är *s-genitiv* som har etablerat sig som det vanliga och förmodligen det mest frekventa sättet att uttrycka olika typer av ägande eller tillhörighet. Från det diakroniska perspektivet härstammar den moderna *s-genitiven* från genitivkäsusändelsen *-s* som var i bruk i fornsvenskan. Genitivändelsen *-s* var ett av många böjningsaffix som användes i paradigmet och den var i början begränsad till singulara substantiv av maskulint och neutralt genus. Under en lång process av väsentliga förändringar i det grammatiska systemet, i synnerhet kassammanfallet och utvecklingen av artiklar, var det endast *s-ändelsen* som överlevde utav det genitiviska böjningssystemet. Parallellt eller kort efter spridningen av *s-ändelsen* till alla substantivklasser började *s-ändelsen* så småningom fästas vid hela nominalfraser i stället för vid varje eller flera element i en nominalfras⁴⁵. Utvecklingen av den moderna *s-genitiven* kan beskrivas som en gradvis övergång från ett böjningsaffix till ett klitikon. Morfemet *-s* har successivt förlorat vissa av sina grammatiska funktioner och därför kallas hela processen för degrammatikalisering. Den moderna *s-genitiven* är fortfarande ett osjälvständigt element men det är mindre bundet än en böjningsändelse och det kan fogas till hela fraser. *S-genitiv* är dessutom inte särskilt påverkad av semantiska regler och den visar en låg nivå av känslighet vad gäller dess *hosts*, det vill säga ord som den kan fästas vid. Ett fullkomligt bevis på att *s-genitiv* fungerar på frasnivån i svenskan är konstruktionen med gruppgenitiv. Det är ett possessivt uttryck där *s-genitiv* fogas till det sista elementet i en nominalfras eller till och med det sista elementet i en modifierande prepositionsfras eller relativsats. Gruppgenitiv förekommer således vid nominalfraser som skapar en enhet och som inte brukar splittras med ytterligare element, såsom i fall av sådana konventionella gruppgenitiver som *kungen av Sveriges besök* eller *mamma och pappas sovrum*. Däremot behöver fraserna inte vara särskilt etablerade för att kunna betraktas som en semantisk enhet i det omedelbara diskurssammanhanget, något som bevisas med gruppgenitiv av typ nominalfras och relativsats, till exempel: *Det är bilen bakom digs ansvar att bromsa*.

6.1. Resultat och slutsatser

Syftet med uppsatsen var att undersöka och analysera det nutida bruket av gruppgenitiv i svenskan. Genom att genomföra en detaljerad korpus- och enkätundersökning försökte jag att få svar på frågan om hur frekvent användning av gruppgenitiv egentligen är och i vilka sammanhang gruppgenitiv oftast förekommer. Både i korpusundersökningen och enkätundersökningen jämförde jag antal exempel på gruppgenitiv med antal exempel på andra konstruktioner som jag i allmänhet kallar för icke-gruppgenitiv. Jag presenterade dessutom såväl de mest konventionella och frekventa exemplen som de mer avvikande och sällsynta konstruktionerna för alla tre typer av gruppgenitiv.

⁴⁵ Forskare är inte eniga om kronologin vad gäller denna utveckling. Norde (1997) menar att *-s:et* var en frasmärk innan den spred sig till alla substantiv, medan Delsing (1999) argumenterar att reanalysering som en frasmärk var först möjligt när *s-genitiv* tog över hela paradigmet.

Resultatet av min korpus- och enkätundersökning pekar tydligt på att gruppgenitiv definitivt är i bruk i svenskan. Exempel från Språkbankens korpusar som jag har samlat i Bilagor (se sidan 117) utgör bara en väldigt liten del av alla prov på gruppgenitiver som korpusar *Sociala medier* och *PAROLE* innehåller. Baserande på undersökningarna presenterade i kapitel 4 och 5 är det möjligt att dra vissa slutsatser och formulera tendenser för användning av gruppgenitiv. Den allmänna slutsatsen är att nominalfrasen inte behöver vara särskilt etablerad eller på något sätt lexikaliserad för att kunna använda konstruktionen med gruppgenitiv. Tvärt emot vad som påstås av Språkrådet (se avsnitt 4.1) eller Sigurd (1995) är gruppgenitiv väldigt produktiv vid fraser som betraktas som en enhet endast i det omedelbara sammanhanget i diskursen. Dessutom tyder bruket av gruppgenitiv vid långa och komplicerade modifierande prepositionsfraser eller relativsatser på att språkbrukarna inte har något problem med att hantera längre fraser som en enhet.

Vad gäller gruppgenitiv av typ samordnade nominalfraser har hypotesen varit att gruppgenitiv är mer frekvent vid nominalfraser som utgör en semantisk enhet, något som överensstämmer med antagandet i SAG (Teleman et al. 1999a:130) och Språkrådet. Undersökningen har inte bekräftat denna hypotes. Det visar sig att man använder gruppgenitiv utbytbart med vanlig s-genitiv även om substantivparet utan tvekan formar en semantisk enhet. Intressant nog framför den vanliga s-genitiven inte bara den distributiva utan också den kollektiva betydelsen. Bruket av gruppgenitiv beror oftast på sammanhanget, den är exempelvis mer frekvent vid huvudsubstantiv som kan direkt hänföras till ett par personer, såsom *bröllop* eller *förhållande*. Undersökningen visar ytterligare att det är samordnade egennamn som oftare förekommer i gruppgenitiv, medan vanlig s-genitiv verkar vara mer frekvent för vanliga eller relationella substantiv.

Gruppgenitiv som förekommer vid modifierande prepositionsfraser är den allmänt mest acceptabla typen av gruppgenitiv men samtidigt är den inte lika frekvent som gruppgenitiv vid samordnade nominalfraser. Gruppgenitiv är mest produktiv vid prepositionsfraser som betecknar en viss persons härkomst, men även konstruktioner med lokativa eller deskriptiva prepositionsfraser visar sig vara mycket frekventa. Konstruktionen med vanlig s-genitiv som förekommer vid possessorn (som oftast är det första ordet i denna typ av nominalfraser) används väldigt sällan, detta uttryckssätt visar sig vara föråldrat och inte längre produktivt. Slutsatsen är att om man vill sätta hela frasen tillsammans med dess modifierande prepositionsfras i genitiv är gruppgenitiv det enda alternativet. Det finns däremot en tydlig tendens att använda sig av andra konstruktioner för att undvika gruppgenitiv som ibland kan te sig vara för krånglig. Språkbrukarna brukar använda ytterligare prepositionsfraser eller andra omskrivningar i sådana fall.

Den tredje typen av gruppgenitiv, nominalfras och relativsats, är den minst frekventa typen som framför allt tillhör ett mycket vardagligt talspråk. Man använder gruppgenitiv både vid satsförkortningar och vid fullständiga relativsatser. Denna grupp visar den största mångfalden vad gäller vilka ordklasser som s-genitiv kan fogas till. Det är dock rimligt att anta att exempel med s-genitiv vid substantiv, prepositioner och adverb är mycket mer frekventa än exempel med s-genitiv vid pronomen eller verb. Även om denna typ av gruppgenitiv ter sig vara mindre vanlig tyder det relativt stora antalet exempel från Språkbankens korpusar på att gruppgenitiv är väldigt produktiv till och med vid mycket långa och komplicerade relativsatser.

6.2. Jämförelse av resultat av korpus- och enkätundersökningen

Vid jämförelse av resultat av korpusundersökningen och enkätundersökningen är det tydligt att det finns större variation i resultat av enkäterna, något som är förväntat. Informanterna i enkäten väljer ibland väldigt olika alternativ, deras svar varierar mycket och de verkar vara mer försiktiga vad gäller användningen av gruppgenitiv än skribenterna i korpusar. En fråga som återstår är hur tillförlitliga informanternas svar egentligen är. Poängen med sådana enkätundersökningar är att de baserar på språkbrukarnas språkkänsla. Sedan Noam Chomskys transformationsgrammatiska teorier anses språkkänslan och den språkliga kompetensen vara grunden för lingvistiska teorier därför att språkkänslan har sin grund i orepresenterade regler som en infödd talare har om sitt eget språk. Michael Devitt (2006, 2010) kritiserar denna teori och föreslår en mycket mer försiktig hypotes. Han definierar språkkänslan som ”*fairly immediate unreflective judgments about the syntactic and semantic properties of linguistic expressions [...]*” (Devitt 2006:482, ursprunglig emfas). Författaren argumenterar att dessa intuitioner inte borde vara det huvudsakliga belägget för språkvetenskapliga teorier. Det allmänna antagandet är att den språkliga kompetensen förser språkkänslan med ett informativt innehåll. En persons bedömningar är därför troligen korrekta och det är lämpligt för lingvister att använda dem som ett belegg för sina studier. Devitt (2010:835f) argumenterar däremot att informanternas språkkänsla inte alltid kan vara tillförlitlig och han uppmanar att inte överdriva vikten av talarnas intuition. Språkkänslan reflekterar inte information som orepresenterade regler förser den med. Den språkliga kompetensen ligger visserligen till grund för intuition, men språkkänslan är inte mycket mer än just intuition, det är en omedelbar och oöverlagd respons till språkliga fenomen. Devitt (2010:861) menar att det är lingvisternas språkkänsla som är mest pålitlig eftersom de kan dra nytta av en stor teoretisk bakgrund och kunskap som inte alla språkbrukare har. Han ifrågasätter vidare talarnas möjlighet att bedöma grammatikalitet av en viss konstruktion och poängterar att begreppet kan ha olika innebörder för lingvister och för andra språkbrukarna. Devitt (2010:861) drar slutsatsen att bedömningar av en så kallad folklig språkvetenskap, det vill säga vanliga brukare av språket, ofta är bra men inte ofelbara. En blandning av olika metoder ger de bästa resultaten och i fallet av språkvetenskapliga studier är det korpusbaserade undersökningar och språkkänslan hos både lingvister och infödda talare. Jag är medveten att det inte är lämpligt att helt förlita sig på informanternas svar, särskilt vid ett så relativt sällsynt fenomen som gruppgenitiv. Denna teori om språkkänslan, som i stort anses ge grund till oöverlagda bedömningar, kan i viss mån förklara de stora skillnaderna mellan de olika informanternas svar i min enkätundersökning. Informanterna som dessutom ger mycket skiftande svar och som verkar vara tveksamma angående vilken form som de föredrar kan också förklaras med den spontana språkkänslan. Resultat och exempel från korpusundersökningen är däremot mycket mer enhetliga och användningen av gruppgenitiv är utan tvekan vanligare. I detta avseende kan vi jämföra skillnader i undersökningarna med skillnader mellan tal- och skriftspråk. Jag har valt korpusar av *Sociala medier* just därför att sådana autentiska exempel på språkbruket i sociala medier ter sig vara närmast det egentliga vardagliga talspråket. När man skriver längre texter eller svarar på frågor i en enkät har man tid att tänka efter och då har man en tendens att välja den form som är säkrare eller som är mer etablerad. I skriftspråket och i min enkätundersökning finns det en tydlig tendens att leta efter andra konstruktioner och att hellre välja prepositionsfraser eller omskrivningar i stället för gruppgenitiv som framför allt hör till talspråket.

6.3. Framtida forskning

Gruppgenitiv är en konstruktion som inte har varit brett diskuterat tidigare. Svenska grammatikor och officiella institutioner som sysslar med språkvård hanterar gruppgenitiv som en mycket marginaliserad konstruktion och de anger inte ens några tydliga regler för dess bruk. Faktum är att gruppgenitiv är relativt frekvent och dess användning verkar i själva verket öka i det vardagliga språkbruket, något som min undersökning har visat. Undersökningen är däremot inte uttömmande och det finns ingen tvekan om gruppgenitivens forskningsbehov och -potential.

För att få mer heltäckande resultat kring fenomenet gruppgenitiv kan den framtida forskningen inbegripa talspråket. Det vore intressant att se om frekvensen och sammanhanget vad gäller användningen av gruppgenitiv i talet liknar resultat av korpusundersökningar eller om de skiljer sig på något betydande sätt. Det är också viktigt att observera vilka strategier som talare använder. Infödda talare kan till exempel ha en tendens att reparera sina yttranden när de känner att dessa inte är fullständigt grammatiska eller begripliga. Man kan till exempel sätta s-genitiv på pronomen *mig* i slutet av en modifierande prepositionsfras för att omedelbart rätta sig själv och ändra satsen genom att använda sig av omskrivningar. Det är ytterligare tänkbart att språkbrukarna under talets gång formulerar en lång och komplicerad fras som de vill göra till ett possessivt uttryck och följaktligen hamnar i en konstruktion där de är tvungna att använda någon form av gruppgenitiv. Det kan vara befogat att dra nytta av korpusar av talspråket eller intervjuar och spela in samtal mellan infödda talare av svenskan för att göra analysen av gruppgenitiv mer heltäckande.

Det är dessutom rimligt att man i den potentiella framtida forskningen fördjupar sig i ämnet av informanternas tillförlitlighet. Det är förmodligen lämpligt att baserande på tidigare forskning bedöma vilka informanter som skulle vara mest pålitliga och välja en kontrollgrupp som exempelvis består av personer som är utbildade i språkvetenskap. Enligt Devitt (2006, 2010) är det just de informanter som har kunskaper i ett visst ämne som kan bidra med de mest informativa svaren. Det gäller att basera sina undersökningar inte bara på informanternas språkkänsla utan även på deras medvetna kunskaper och bedömningar. Dessutom borde man för bästa resultat skapa en så heterogen grupp av informanter som möjligt vad gäller ålder och utbildning osv.

Det sista problemet som jag vill fästa uppmärksamhet vid är frågan om vilket språk som man egentligen undersöker. Det händer ofta, och det går dessvärre inte att undvika, att språket som man undersöker är på sätt och vis en idealiserad version eller framställning av ett språk. Även i informanternas svar som oftast betraktas som en följd av spontana intuitioner rör det sig om ett idealiserat språk. När det gäller svenskan kommer förmodligen någon form av rikssvenska till ytan som ska föreställa ett korrekt och grammatiskt språkbruk. Informanterna kan anta att forskaren förväntar sig att man svarar så korrekt och konventionellt som möjligt. Just därför är det oerhört svårt att analysera och undersöka det verkliga och egentliga skicket av ett språk. Det faktiska språkbruket kommer alltid att skilja sig från det riksspråk som uppstår i grammatikorna eller undersökningarna. Det finns oerhört många faktorer som påverkar hur det vardagliga språket ser ut. Man kan i detta avseende fråga sig vilket språk som man i själva verket undersöker, den idealiserade versionen eller det faktiska språkbruket. Syftet med den här undersökningen har varit att analysera det verkliga vardagliga språkbruket. Jag inser att det inte är möjligt att fullkomligt återspegla det nutida skicket av språket med hjälp av enkät- och korpusundersökningen, men jag hoppas att jag har lyckats att på så mångfasetterat sätt som möjligt belysa fenomenet gruppgenitiv i svenskan.

Streszczenie

Język szwedzki, podobnie jak wszystkie języki germańskie, cechował się z początku bogatą fleksją nominalną. W długim procesie zmian językowych system przypadkowy uległ jednak rozpadowi, a z czterech będących w użyciu przypadków tylko dopełniacz przetrwał w szczątkowej formie. Dzisiejsza najbardziej powszechna konstrukcja dzierżawcza w języku szwedzkim, tzw. dopełniacz *-s* (w języku angielskim nazywany również dopełniaczem saksońskim), wywodzi się ze starszwedzkiego dopełniacza. W miarę rozwoju języka szwedzkiego w kierunku współczesnego, analitycznego języka, końcówka *-s* straciła wiele ze swoich funkcji gramatycznych, dlatego też dopełniacz *-s* uważany jest za najbardziej reprezentacyjny przykład procesu degramatykalizacji.

Degramatykalizacja to pojęcie wciąż kontrowersyjne wśród lingwistów. Jest to proces w najprostszym ujęciu niejako odwrotny do procesu gramatykalizacji. Degramatykalizacja polega na szeregu zmian, które prowadzą do tego, że morfem o wysokim stopniu funkcji gramatycznych (np. afiks) traci te funkcje i w rezultacie przekształca się w morfem mniej zgramatykalizowany (np. klitykę). Dopełniacz *-s* w języku szwedzkim początkowo jako końcówka przypadku (tj. afiks fleksyjny) funkcjonował na poziomie wyrazu, współcześnie dopełniacz *-s* określany jest mianem klityki i funkcjonuje na poziomie grupy rzeczownikowej. Niemniej jednak morfologiczny status dopełniacza *-s* jest kwestią sporną. Niektórzy badacze uważają szwedzką końcówkę *-s* za klitykę, mimo że nie spełnia ona wszystkich kryteriów właściwych klitykom specjalnym (Norde 1997; 2009; Allen 2003 dla angielskiego dopełniacza *-s*). Inni badacze uważają natomiast, że dopełniacz *-s* w języku szwedzkim nie może być klityką, ponieważ przyłącza się zawsze do leksemu, który na poziomie morfologicznym stanowi swobodnego *hosta* końcówki *-s* (ang. *morphological host*), co jest domeną afiksu, a nie klityki (Börjars 2003). Dopełniacz *-s* może być zatem nazwany afiksem frazowym (ang. *phrasal affix*). Afiks frazowy charakteryzuje się tym, że funkcjonuje wprawdzie na poziomie całej grupy rzeczownikowej, ale jednocześnie przyłącza się tylko do swojego morfologicznego *hosta*, czyli rzeczownika lub zaimka oznaczającego posiadacza. Teorii tej przeczy jednak istnienie konstrukcji z dopełniaczem grupowym, tj. konstrukcji, w której dopełniacz *-s* przyłączony zostaje do ostatniego elementu grupy rzeczownikowej niezależnie od tego, jaka to część mowy. Końcówka *-s* w konstrukcjach z dopełniaczem grupowym funkcjonuje na poziomie bardzo długich i skomplikowanych grup rzeczownikowych oraz przyłącza się do praktycznie każdej części mowy. Dopełniacz *-s* wykazuje się wobec tego dużą elastycznością, charakterystyczną dla klityk.

Celem mojej pracy jest zbadanie i analiza użycia konstrukcji z dopełniaczem grupowym we współczesnym języku szwedzkim. Praca skupia się na trzech rodzajach dopełniacza grupowego, tj. 1) grupy rzeczownikowe współrzędnie złożone (np. *mamma och pappas sovrum*), 2) grupa rzeczownikowa i grupa przyimkowa (np. *kungen av Sveriges dotter*) oraz 3) grupa rzeczownikowa i zdanie względne (np. *personen som sitter bredvids axel*). Badanie zostało przeprowadzone w oparciu o materiał z korpusów tekstów szwedzkich ze *Språkbanken* oraz w oparciu o ankiety przeprowadzone wśród rodzimych użytkowników języka szwedzkiego. Domeną konstrukcji z dopełniaczem grupowym jest język potoczny, z tego względu wybrane zostały korpusy tekstów oferujących przykłady użycia języka potocznego, tj. korpusy tekstów z forów internetowych i blogów. Analiza materiału skupiona jest wokół pytań: w jakich kontekstach najczęściej pojawia się dopełniacz grupowy oraz który rodzaj konstrukcji jest szerzej akceptowany przez rodzimych użytkowników?

Jeśli chodzi o pierwszy typ dopełniacza grupowego, tj. grupy rzeczownikowe współrzędnie złożone, przyjęta została hipoteza, że jeżeli dwoje referentów tworzy jednostkę semantyczną, wówczas najczęściej używaną konstrukcją będzie dopełniacz grupowy. Badanie nie potwierdziło jednak tej tezy. Pojmowanie dwojga referentów jako jednostkę semantyczną, czyli przyjęcie ujęcia kolektywnego jest w dużym stopniu kwestią subiektywną. Zarówno w przykładach z korpusów, jak i w odpowiedziach rodzimych użytkowników dopełniacz grupowy jest w tym kontekście używany wymiennie ze standardowym dopełniaczem -s. Konstrukcje te nie wykazują zatem szczególnych różnic, zwyczajny dopełniacz -s może w równym stopniu przyjmować znaczenie kolektywne. Dopełniacz grupowy występuje częściej z nazwami własnymi, podczas gdy zwykły dopełniacz -s dominuje w kontekstach z rzeczownikami zwykłymi i relacyjnymi (tj. nazywającymi krewnych). Ponadto, liczne przykłady pokazują, że para referentów nie musi być szczególnie znana czy zleksykalizowana, by móc funkcjonować jako jednostka semantyczna i przyjmować konstrukcję z dopełniaczem grupowym.

Jeśli chodzi o drugi typ dopełniacza grupowego, tj. grupa rzeczownikowa i grupa przyimkowa, najczęściej używaną konstrukcją jest ta zwierająca nazwy własne, np. *drottningen av Danmarks kusin* (pol. kuzyn królowej Danii) czy *mannen i Faluns agerande* (pol. zachowanie mężczyzny z Falun). Często pojawiają się również mniej lub bardziej zleksykalizowane frazy, takie jak *mannen på gatan*, *personen i fråga*, itd. Co więcej, użycie dopełniacza grupowego jest również możliwe w przypadku grup przyimkowych, kończących się zaimkiem *mig* (pol. mnie), np. *en bekant till migs barn* (pol. dziecko mojego znajomego). Należy jednak zauważyć, że takie konstrukcje pojawiają się wyłącznie w codziennym języku potocznym, a rodzimi użytkownicy języka szwedzkiego częściej wybierają bardziej standardowe, ustabilizowane formy. Mimo dużej produktywności konstrukcji z dopełniaczem grupowym, rodzimi użytkownicy mają tendencję do korzystania z dodatkowych grup przyimkowych lub przebudowywania całych zdań w celu uniknięcia dopełniacza grupowego.

Jeśli chodzi o trzeci rodzaj konstrukcji, tj. grupa rzeczownikowa i zdanie względne, jest to najbardziej kolokwialna i jednocześnie najrzadziej używana konstrukcja. Ten typ dopełniacza grupowego ukazuje w pełni elastyczność dopełniacza -s w języku szwedzkim, który może zostać przyłączony do praktycznie każdej części mowy. Znajdujemy zatem przykłady z dopełniaczem -s, który przyłącza się zarówno do rzeczowników i zaimków, jak i do przysłówków, przyimków oraz czasowników. Zdania względne pojawiające się w przykładach często są formą elipsy, a nie pełnego zdania. Ten rodzaj dopełniacza grupowego cechuje się bardzo długimi i skomplikowanymi konstrukcjami, co wydaje się jednak nie utrudniać komunikacji.

Z analizowanego materiału jasno wynika, że konstrukcja z dopełniaczem grupowym jest bardzo produktywna w różnych typach fraz nominalnych. Nie wszystkie rodzaje konstrukcji występują równie często. Grupy rzeczownikowe współrzędnie złożone są najmniej dyskusyjne, dopełniacz grupowy konkuruje jednak w tym kontekście z dopełniaczem -s. Pozostałe typy dopełniacza grupowego wydają się być mniej akceptowane przez użytkowników języka, frekwencja ich występowania zależy jednak w dużej mierze od kontekstu poszczególnych zdań. Ponadto, grupa rzeczownikowa nie musi być szczególnie zleksykalizowana, aby użycie dopełniacza grupowego było możliwe. Co więcej, rodzimi użytkownicy języka szwedzkiego wykazują tendencję do traktowania nawet długich i skomplikowanych fraz jako jednostkę semantyczną. Konstrukcja z dopełniaczem grupowym jest zatem niezwykle produktywna, ale wciąż ograniczona do języka potocznego.

Litteraturförteckning

Elektroniska källor

Korp, Svenska språkbanken.

<https://spraakbanken.gu.se/korp/>

Språkrådgivning, Institutet för språk och folkminnen.

<http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/sprakradgivning.html>

SAOL, Svenska Akademiens ordlista över svenska språket. 2006. 13. uppl. Stockholm: Svenska Akademien.

<http://www.svenskaakademien.se/svenska-sprak/svenska-akademiens-ordlista-saol/saol-13-pa-natet>

Källtexter

- BIR *Heliga Birgittas uppenbarelser I*, (1350), G.E. Klemming (ed.), 1858. Skrifter utgivna av Svenska Fornskriftsällskapets samlingar 29.
- Brahe *Per Brahe den äldres Fortsättning af Peder Svarts krönika. 1532-1560*, (1585), O. Ahnfelt (ed.), 1896. Lund.
- Did *Didrikssagan*, (1450), G.O. Hylthén-Cavallius (ed.), 1850-1854. Stockholm: P.A. Norstedt & Söner.
- GVB *Gustav Vasas Bibel*, (1541). I: *Nya Testamentet i Gustav Vasas Bibel under jämförelse med texten av år 1526*, Natan Lindqvist (ed.), 1941. Stockholm: Svenska Kyrkans Diakonistyrelsens Bokförlag.
- Gyll *Egenhändiga anteckningar af Carl Carlsson Gyllenhielm rörande tiden 1597- 1601*, (1640), J.A. Almquist (ed.), 1905. Historiska handlingar 20. Stockholm.
- MELL *Magnus Erikssons landslag enligt Cod. Ups. B 23*, (1350-talet), Per-Axel Wiktorsson (ed.), 1989. Skrifter utgivna av Svenska Fornskriftsällskapets samlingar 258.
- Petri *Olaus Petri Svenska Krönika*, (1530), G. E. Klemming (ed.), 1860. Stockholm: H. Klemming.
- SD *Svenskt diplomatarium*, (1300- och 1400-talet), J.G. Liljegren et al. (eds.), 1829. Stockholm: P.A. Norstedt & Söner.
- UL *Upplandslagen enligt Cod. Holm. B199*, (1300-talet), Samuel Henning (ed.), 1967-1969. Skrifter utgivna av Svenska Fornskriftsällskapets samlingar 240, 242.

Litteratur

- Alexiadou, Artemis. 2005. Possessors and (in)definiteness. I: *Lingua 115 (2005)*. S. 787-819.
- Allen, Cynthia L. 1997. The origins of the ‘group genitive’ in English. I: *Transactions of the Philological Society 95.1*. S. 111-131.
- Allen, Cynthia L. 2003. Deflexion and the development of the genitive in English. I: *English Language and Linguistics*, 7. S. 1-28.
- Anderson, Stephen R. 1996. How to put your clitics in their place, or why the best account of second-position phenomena may be something like the optimal one. I: *The Linguistic Review 13*. S. 165-191.
- Anderson, Stephen R. 2013. The marker of the English “Group Genitive” is a special clitic, not an inflection. I: *Morphosyntactic Categories and the Expression of Possession*, Börjars, Kersti, David Denison & Alan Scott (eds). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. S. 193-217.
- Blake, Barry J. 2004. *Case*. Second edition. Cambridge: Cambridge University Press.
- Börjars, Kersti. 2003. Morphological status and (de)grammaticalization: the Swedish possessive. I: *Nordic Journal of Linguistics*, 26. S. 133-163.
- Börjars, Kersti & Pauline Harries. 2008. The Clitic-Affix Distinction, Historical Change, and Scandinavian Bound Definiteness Marking. I: *Journal of Germanic Linguistics 20.4*. S. 289-350.
- Börjars, Kersti, David Denison & Alan Scott (eds). 2013. *Morphosyntactic Categories and the Expression of Possession*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Carlier, Anne & Jean-Christophe Verstraete. 2013. Genitive case and genitive constructions. I: *The Genitive*, Carlier, Anne & Jean-Christophe Verstraete (eds). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. S. 1-16.

- Corbett, Greville G. 1987. The Morphology/Syntax Interface: Evidence from Possessive Adjectives in Slavonic. I: *Language* 63:2. S. 299-345.
- Dahl, Östen & Maria Koptjevskaja-Tamm. 2001. Kinship in grammar. I: *Dimensions of possession*, Baron, I. & M. Herslund & F. Sørensen (eds.). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. S. 201-225.
- Delsing, Lars-Olof. 1991. Om genitivens utveckling i fornsvenskan. I: *Studier i svensk språkhistoria* 2, Malmgren, Sven Göran & Bo Ralph (eds). Göteborg: Institutionen för Nordiska Språk. S. 12-30.
- Delsing, Lars-Olof. 1993. *The Internal Structure of Noun Phrase in the Scandinavian Languages. A Comparative Study*. Lund: University of Lund.
- Delsing, Lars-Olof. 1999. Review essay on Muriel Norde: "The History of the Genitive in Swedish: A Case Study in Degrammaticalization." I: *Nordic Journal of Linguistics* 22. S. 77-90.
- Delsing, Lars-Olof. 2001. The Swedish genitive: a reply to Norde. I: *Nordic Journal of Linguistics* 24. S. 119-120.
- Delsing, Lars-Olof. 2003a. Syntaktisk variation i nordiska nominalfraser. I: *Dialektsyntaktiska studier av den nordiska nominalfrasen*, Vangsnes, Øystein Alexander, Anders Holmberg & Lars-Olof Delsing (eds.). Oslo: Novus. S. 11-64.
- Delsing, Lars-Olof. 2003b. Perifrastisk genitiv i nordiska dialekter. I: *Dialektsyntaktiska studier av den nordiska nominalfrasen*, Vangsnes, Øystein Alexander, Anders Holmberg & Lars-Olof Delsing (eds.). Oslo: Novus. S. 65-84.
- Devitt, Michael. 2006. Intuitions In Linguistics. I: *The British Journal for the Philosophy of Science*, 57. S. 481-513.
- Devitt, Michael. 2010. Linguistic Intuitions Revisited. I: *The British Journal for the Philosophy of Science*: 61. S. 833-865.
- Faarlund, Jan Terje; Svein Lie & Kjell Ivar Vannebo. 1997. *Norsk referansegrammatikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Fraurud, Kari. 1990. Definiteness and the Processing of Noun Phrases in Natural Discourse. I: *Journal of Semantics* 7 (4). S. 395-433.
- Haspelmath, Martin. 2008. *Alienable vs Inalienable Possessive Constructions*. Leipzig Spring School on Linguistic Diversity.
- Heine, Bernd, et al. 1991. *Grammaticalization: a conceptual framework*. Chicago: University of Chicago Press.
- Heine, Bernd & Heiko Narrog (eds.). 2011. *The Oxford Handbook of Grammaticalization*. Oxford: Oxford University Press.
- Herslund, Michael. 2001. The Danish -s genitive: From affix to clitic. I: *Acta Linguistica Hafniensia*, 33:1. S. 7-18.
- Hopper, Paul J. & Elizabeth Closs Traugott. 2003. *Grammaticalization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jespersen, Otto. 1894. *Progress in Language: With Special Reference to English*. London: Swan Sonnenschein.
- Josefsson, Gunlög. 2009. Sydvästsvensk a-genitiv – en levande relik? I: *Arkiv för nordisk filologi* 124. S. 187-235.
- Koptjevskaja-Tamm, Maria. 2002. Adnominal possession in the European languages: form and function. I: *Sprachtypol. Univ. Forsch. (STUF), Berlin* 55:2. S.141-172.
- Koptjevskaja-Tamm, Maria. 2003a. A woman of sin, a man of duty and a hell of a mess: Non-determiner genitives in Swedish. I: *Noun Phrase Structure in the Languages of Europe*, Plank, Frans (ed). Berlin/New York: Mouton de Gruyter. S. 515-558.
- Koptjevskaja-Tamm, Maria. 2003b. Possessive noun phrases in the languages of Europe. I: *Noun Phrase Structure in the Languages of Europe*, Plank, Frans (ed). Berlin/New York: Mouton de Gruyter. S. 621-722.
- Koptjevskaja-Tamm, Maria. 2013. A Mozart sonata and the Palme murder: The structure and uses of proper-name compounds in Swedish. I: *Morphosyntactic Categories and the Expression of Possession*, Börjars, Kersti, David Denison & Alan Scott (eds). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. S. 253-290.
- Lambrecht, Knud. 1984. Formulaicity, Frame Semantics, and Pragmatics in German Binomial Expressions. I: *Language*, 60:4. S. 753-796.
- Lehmann, Christian. 2002 [1982]. *Thoughts on grammaticalization*. Second, revised edition. Erfurt: Seminar für Sprachwissenschaft der Universität (ASSidUE, 9).
- Lockwood, W.B. 1977. *An Introduction to Modern Faroese*. Tórshavn: Føroya Skúlabókagrunnur.

- Lødrup, Helge. 2011. Norwegian Possessive Pronouns: phrases, words or suffixes? I: *Proceedings of the LFG11 Conference*, Butt, Miriam & Tracy Holloway King (eds.). Oslo: CSLI Publications.
- Nørck, Endre. 2005. Morphological developments from Old Nordic to Early Modern Nordic: Inflection and word formation. I: *The Nordic Languages. An International Handbook of the History of the North Germanic Languages, Vol. II*, Bandle, Oskar et al. (eds). Berlin/New York: Walter de Gruyter. S. 1128-1148.
- Norde, Muriel. 1997. *The history of the genitive in Swedish. A case study in degrammaticalization*. PhD Dissertation, University of Amsterdam.
- Norde, Muriel. 1999. Förlust av kasus och sekundära adpositioner i fornsvenskan. I: *Tijdschrift voor Skandinavistiek*, 20 (2). S. 25-64.
- Norde, Muriel. 2001a. Deflexion as a counterdirectional factor in grammatical change. I: *Language Sciences* 23, 2-3. S. 231-264.
- Norde, Muriel. 2001b. The history of the genitive in Swedish – the full story: a reply to Lars-Olof Delsing. I: *Nordic Journal of Linguistics* 24.1. S. 107-118.
- Norde, Muriel. 2001c. The loss of lexical case in Swedish. I: *Grammatical Relations in Change*. Faarlund, Jan Terje (ed). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. S. 241-272.
- Norde, Muriel. 2002. The final stages of grammaticalization: affixhood and beyond. I: *New Reflections on Grammaticalization*. Wischer, Ilse & Gabriele Diewald (eds). Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins. S. 45-65.
- Norde, Muriel. 2006. Demarcating degrammaticalization: the Swedish s-genitive revisited. I: *Nordic Journal of Linguistics*, 29. S. 201-238.
- Norde, Muriel. 2009. *Degrammaticalization*. Oxford: Oxford University Press.
- Norde, Muriel. 2011. Degrammaticalization. I: *The Oxford Handbook of Grammaticalization*, Heine, Bernd & Heiko Narrog (eds). Oxford: Oxford University Press. S. 475-487.
- Norde, Muriel. 2013. Tracing the origins of the Swedish group genitive. I: *The Genitive*, Carlier, Anne & Jean-Christophe Verstraete (eds). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. S. 299-332.
- Payne, John. 2009. The English Genitive and Double Case. I: *Transactions of the Philological Society* 107:3. S. 322-357.
- Perridon, Harry. 2013. The emergence of the s-genitive in Danish. I: *Language Sciences* 36. S. 134-146.
- Perridon, Harry & Petra Sleeman (eds). 2011. *The Noun Phrase in Romance and Germanic. Structure, variation, and change*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Plank, Frans. 1992. Possessives and the distinction between determiners and modifiers (with special reference to German). I: *Journal of Linguistics*, 28. S. 453-468.
- Rauset, Margunn. 2010. Utfordringar med norske målformer i ISLEX. I: *Nordiska Studier i Lexikografi 10. Rapport från Konferens om lexikografi i Norden, Tammerfors 3.-5. juni 2009*. S. 446-454.
- Reinhammar, Maj. 1973. *Om dativ i svenska och norska dialekter. 1, Dativ vid verb*. Uppsala: Almqvist & Wiksell Informationsindustri.
- Rosenkvist, Henrik. 2006. *Fyra vyer av begreppet grammatikalisering*. (Årsbok. Vetenskapssocieteten i Lund). Vetenskapssocieteten i Lund.
- Sigurd, Bengt. 1995. Konungens av Danmark bröstkarameller och genitivreglerna. I: *Språkvård. Tidskrift utgiven av svenska språknämnden, 1-1995*. S. 9-14.
- Sigurðsson, Einar Freyr. 2009. *Genitive and possessive constructions in Faroese*. The 5th International Conference on Language Variation in Europe, 25-27 of June 2009. The University of Copenhagen.
- Skrzypek, Dominika. 2012. *Grammaticalization of (in)definiteness in Swedish*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Skrzypek, Dominika. 2016. Om possessiva adjektiv i polskan och svenskan. I: *Folia Scandinavica Posnaniensia, Volume 20*. S. 229-240.
- Språktidningen. 2016, 5. *Frågor och svar: Gruppgenitiv ger s på slutet*. S. 69.
- Teleman, Ulf et al. 1999a. *Svenska Akademiens Grammatik. II: Ord*. Stockholm: Norstedts.
- Teleman, Ulf et al. 1999b. *Svenska Akademiens Grammatik. III: Fraser*. Stockholm: Norstedts.
- Thráinsson, Höskuldur, Hjalmar P. Petersen, Jógvan í Lon Jacobsen, & Zakaris Svabo Hansen. 2012. *Faroese. An Overview and Reference Grammar*. 2:a utgåva. Tórshavn: Føroya Fróðskaparfeлаг.
- Torp, Arne. 1973. Om genitivsomskrivninger og -s-genitiv i norsk. I: *Maal og minne (1979)*. S. 124-150.
- Vergnaud, Jean-Roger & Maria Luisa Zubizarreta. 1992. The definite determiner and the inalienable constructions in French and in English. *Linguistic Inquiry* 23. S. 595-652.
- Wellander, Erik. 1973 [1939]. *Riktig svenska. Fjärde, omarbetade upplagan*. Stockholm: Esselte Studium.
- Wessén, Elias. 1969. *Svensk språkhistoria I: Ljudlära och ordböjningslära*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.

- Wood, Johanna L. 2007a. Demonstratives and possessives. From Old English to present-day English. I: *Nominal Determination: Typology, context constraints, and historical emergence*, Stark E., E. Leiss & W. Abraham (eds). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. S. 339-361.
- Wood, Johanna L. 2007b. Is there a DP in Old English? I: *Historical Linguistics 2005* [Current Issues in Linguistic Theory 284], Salmons Joseph C. & Shannon Dubenion-Smith. Amsterdam: John Benjamins. S. 167-187.
- Zwicky, Arnold M. 1977. *On clitics*. Bloomington: Indiana University Linguistic Club.
- Zwicky, Arnold M. 1987. Suppressing the Zs. I: *Journal of Linguistics* 23. S. 133-148.
- Zwicky, Arnold M. & Geoffrey K. Pullum 1983. Cliticization vs inflection: English *n't*. I: *Language* 59:3 S. 502-513.

Figurförteckning

Kapitel 2

Figur 1. Genitivkonstruktionerna i fornsvenskan enligt Delsing (1991:17)

Figur 2. Zwicky & Pullums kriterier (1983)

Kapitel 3

Figur 3. En enkel DP-struktur

Figur 4. Utveckling av DP-strukturen i svenskan: possessorn flyttas till SPEC-position

Figur 5. DP-struktur i modern svenska

Figur 6. Prepositionerna i possessiva konstruktioner

Kapitel 4

Figur 7. Typer av gruppgenitiv

Figur 8. Det första scenariot av utvecklingen av gruppgenitiv (typ 2)

Figur 9. Det andra scenariot av utvecklingen av gruppgenitiv (typ 2)

Tabellförteckning

Kapitel 2

Tabell 1. Nominalböjning i fornsvenskan och nusvenskan (efter Norde 1999:31)

Kapitel 5

Tabell 2. Allmänna resultat, öppna frågor (1 – 8)

Tabell 3. Allmänna resultat, slutna frågor (9 – 16)

Tabell 4. Resultat, fråga III

Tabell 5. Frekvensen av bruket av gruppgenitiv enligt svaren på den sista frågan i enkäten

Bilagor

1. Exempel från korpusundersökning

a. Gruppgenitiv – samordnade nominalfraser

- 1) Kommer vi att få se fler samarbeten mellan grupper i framtiden som tex. Jannes gästsång på Enhärjarnas skiva och **Ulrica och Malins sång** på er egen? (Bloggmix 2000)
- 2) **Åsa och Eriks artikel** är ett strålande bevis på att det ibland finns ytterst läsvärt material, och deras sågning av PM Nilsson kommer att bli klassisk. (Bloggmix 2006)
- 3) Här har vi, tack vare **Lena och Jans blogg**, hittat till en stor fin camping vid havet. (Bloggmix 2015)
- 4) Satt och läste lite i **Elin och Mias blogg** och jag måste säga att jag är sjukt avundsjuk på värmen dom har där borta! (Bloggmix 2005)
- 5) Gick in på **Annikas och Sannas bloggar** i klassen, riktigt fräscha bloggar hade de, eller vad säger ni?! (Bloggmix 2006)
- 6) Idag möts **Sveriges och Ukrainas landslag i fotboll** i Kiev, och Peter sitter klistrad framför matchen. (Bloggmix 1999)
- 7) Både på **Aftonbladets och Expressens löpsedlar** stod det mycket om när Ludmila Engqvist avslöjats för doping. (Bloggmix 2001)
- 8) Nu handlar det bara om *vem* som snabbt nog lyckas sätta upp en liknande lista som utesluter kommersiella bloggar som drivs av mediadrakarna.. För **Aftonbladet och Expressens skribenter** har tillräckligt mycket plattform och megafon redan idag. (Bloggmix 2005)
- 9) Den progressiva vänstertidningen **Flamman** har denna vecka en intressant och tankeväckande artikel om **USA och Englands ockupation** av Irak. (Bloggmix 2005)
- 10) Först och främst är det en spännande skildring av **Johans och Martins otäcka äventyr...** (Bloggmix 99)
- 11) Här ser ni Freedom parkerad bredvid **Dennis och Lottas husbil**. (Bloggmix 1999)
- 12) På Rundkullen bor **Dicks och Julians kompis**, Toby, med sin familj. (Bloggmix 2000)
- 13) **För Eriksson och Paulssons del** handlar det om 1+1-kontrakt och för Johan Björk handlar det om ett treårskontrakt. (Bloggmix 2000)
- 14) Vår sista sommar Meg, storasyster Molly och deras föräldrar har hyrt ett hus på landet, där **Megs och Mollys pappa** ska kunna skriva på sin bok i fred. (Bloggmix 2003)
- 15) Igår var vi på **Lena och Daniels bröllop**. (Bloggmix 2008)
- 16) Jag tycker inte alltid att **Malin och Gurras förhållande** är speciellt trovärdigt eftersom de båda barnen verkar så mycket äldre än vad de är och också verkar mycket mognare än vad de rimligen borde vara. (Bloggmix 2004)
- 17) I **Lena och Tomas förhållande**, det par som jag intervjuade, så fick den som hade mest tid över laga mat mm. (Bloggmix 2010)
- 18) Så fick Naémi sända oss svar på frågorna om **Ernst och Huldás förlovning**. (Bloggmix 2005)
- 19) Jag har börjat välja bilder från **Beas och Jonas bröllop** ikväll. (Bloggmix 2008)
- 20) **Martas och Kostis förhållande** sprack eftersom Kosti inte ville skaffa barn. (Bloggmix 2010)
- 21) Det gäller särskilt när **Saras och Johans förhållande** beskrivs. (Bloggmix 2003)
- 22) Den dag Carl Philip och Sofia förlovar sig så börjar tidningarnas granskning av henne, precis som de nu väntat tills **Madeleines och Chris förlovning** med att gräva i Chris bakgrund. (Flashback: Kultur & Media)
- 23) Kanske mest uppskattar jag berättelsen om **Ulrikas och Ann-Maries vänskap**, som blir allt svårare ju äldre de båda flickorna blir. (Bloggmix 2005)
- 24) Den här helgen ska vi hinna med att fira Kevin och gå på **Lena och Karins 50års fest**. (Bloggmix 2011)
- 25) En snabb visit av **Ella och Leos farmor**, och nu har vi lagt oss i soffan och gottar oss lite i godis. (Bloggmix 2005)
- 26) **Ellas och Leos rum** börjar se Riktigt bra ut, så lite tavlor och hyllor så är det färdigt. (Bloggmix 2005)
- 27) Idag ska jag åka till IKEA och handla lite till **både Alfreds och Ellens rum**. (Bloggmix 2005)

- 28) Man kan inte ha det mycket bättre GUUUUD så skönt det var att komma upp till **Lena och Daniels sommarstuga** på Tjörn. (Bloggmix 2012)
- 29) Jesper och jag bodde i **Lena och Kjells supermysiga stuga** men denna gång var även detta sköna gång uppe. (Bloggmix 2014)
- 30) När vi kom hem var det filmning till ett par av **Nina och Jessicas skoluppgifter**. (Bloggmix 2005)
- 31) Jag ska flytta in i **Kristian och Helenas lägenhet** en vecka för att passa deras katter när de är på Menorca. (Bloggmix 2006)
- 32) **Kerstin och Anders hus** var oxå superfint. (Bloggmix 2007)
- 33) Såg även **Ebbas och Johans kille** Gabriel för andra gången, sist var han yttepytte bebis och nu var han dryga året och knallade runt och försökte hänga med de stora grabbarna. (Bloggmix 2006)
- 34) Kollade också på TV:n när de pratade om **Victorias och Daniels förlovning**, de verkar förvirrade för de vet inga exakta fakta än osv. (Bloggmix 2009)
- 35) Jag sitter på pressläktaren tillsammans med en handfull journalister och **Victorias och Daniels vänner**. (Bloggmix 2010)
- 36) Jag satt precis bakom **Victoria och Daniels nära vänner** och det var oerhört gripande att se deras tårar och känslor under vigseln. (Bloggmix 2011)

- 37) Denna tavla på min mamma sitter inne i **mamma och pappas sovrum** och har gjort så länge jag kan minnas! (Bloggmix 2009)
- 38) Det är väl vanligare att bebis sover i **mamma och pappas sovrum!** (Familjeliv: Gravid)
- 39) Nu sitter jag i **mamma och pappas säng** och bloggar från Julius dator. (Bloggmix 2009)
- 40) Hittade precis bilder från min **mamma och pappas bröllop**. (Twitter - Partiledardebatt juni 2013)
- 41) I bakgrunden här skymtar **pappa och mammas vardagsrum**. (Bloggmix 2010)
- 42) Mysigt att träffa alla dessutom inte så ofta då vi är stor släkt **både på pappa och mammas sida**. (Bloggmix 2012)
- 43) jag oroar mig mycket för att få gravid-diabetes, (har typ-2 **både på pappa och mammas sida**) och statistiskt sett ska ju såna som en annan som väger över tresiffrigt vara en riskgrupp. (Familjeliv: Medlemstrådar – Väntar barn)
- 44) När jag satt på soffan för att vänta på att mamma skulle komma hem tändes plötsligt lampan i **pappa och mammas sovrum**, precis som det hade börjat i drömmen. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Kropp & själ)
- 45) och jag tycker att man bör rösta efter sitt eget huvud och inte **pappa och mammas**. (Familjeliv: Känsliga rummet)
- 46) Barnen har då kvar sin pappa och **både pappa och mammas syskonen** som släkt. (Familjeliv: Känsliga rummet)
- 47) Jag kom precis ihåg att jag sov i **pappa och mammas rum** tills jag var 6 (Familjeliv: Medlemstrådar – Allmänna)
- 48) Din **pappa och mammas förhållande** är ju något som i allra högsta grad rör dig. (Flashback: Hem, bostad & familj)

- 49) Kistan har stått i **mammas och pappas sovrum** men när de fick en annan kista av farmor fick jag denna. (Bloggmix 2005)
- 50) Jag hade fått ett paket på macken och **mammas och pappas julklapp** hade kommit, men fel grej hade skickats så jag får returnera allt igen imorgon. (Bloggmix 2005)
- 51) Så ligger vi, skavfötters, i **mammas och pappas breda säng** och vi läser tjocka böcker alla tre. (Bloggmix 2007)
- 52) Jag trycker försiktigt ner kopparhandtaget på dörren in till **mammas och pappas sovrum**. (Bloggmix 2011)
- 53) De bägge bröderna tittar en lång stund i nyckelhålet till **mammas och pappas sovrum**. (Familjeliv: Medlemstrådar – Allmänna)
- 54) Jag låg på **mammas och pappas säng** och försökte hålla tillbaka tårarna. (Bloggmix 2008)
- 55) Jag var nog ganska så planerad, föddes 11 månader efter **mammas och pappas bröllop**. (Familjeliv: Planerar barn)
- 56) På bilder från **mammas och pappas bröllop** då jag är runt 2,5 år så har jag fortfarande inte mer än Isak har nu... (Bloggmix 2013)
- 57) Vi vet dock att min mamma kommer hjälpa till, min mormor och morfar betalade hela **mammas och pappas bröllop**, och mamma lever lite i det där. (Familjeliv: Medlemstrådar – Föräldrar)
- 58) Tog en hel del bilder (men med **pappas och mammas kamera**) så det får jag lägga upp sen i efterhand. (Bloggmix 2009)

- 59) En liten rolig grej är att nu när Ärtan kommer så kommer vi att bli 5 generationer i min släkt på **BÅDE pappas och mammas sida**. (Bloggmix 2012)
- 60) Blir hela 23 stycken eftersom **både mammas och pappas** släkt firar tillsammans. (Bloggmix 2011)
- 61) Jag har faktiskt inte haft särskilt ont av min **pappas och mammas skilsmässa**. (Bloggmix 2013)
- 62) tack gode gud min syster och hennes man som då har fullmakt hade hittat **pappas och mammas testamente**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Ekonomi & juridik)
- 63) - Ja , men du är ju **pappas och mammas flicka**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Nöje)
- 64) Det är nu lättare att hitta en sparform som passar **var och ens särskilda behov**. (Bloggmix 1999)
- 65) Jag respekterar **var och ens åsikter** och tycker man gör som man vill. (Bloggmix 2008)
- 66) Men man måste också ta hänsyn till att **var och ens rättighet** att kunna rösta utan att bli påverkad. (Bloggmix 2009)
- 67) Det var och en ägt innan samboskapet är **var och ens personliga tillhörigheter**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Ekonomi & juridik)
- 68) Ett samhälle där alla är delaktiga och aktiva utifrån **var och ens förutsättningar**. (Bloggmix 2010)
- 69) Ett ganska vanligt tema alltså, men å andra sidan finns det vändpunkter i **var och ens liv** och därför är det lätt att hitta något i romanen som man känner igen. (Bloggmix 2007)
- 70) Om Sverige skulle ockuperas av främmande makt så vore det **var och ens plikt** att sätta sig till motvärn. (Bloggmix 2008)
- 71) Var och ens liv är **var och ens ensak**. (Bloggmix 2009)
- 72) Ett par svarta kontorsbyxor som inte måste strykas borde finnas i **var och ens garderob**. (Bloggmix 2013)
- 73) Men jag tycker också att det är **var och ens val** att handla dyra och nya saker om de så vill. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Ekonomi & juridik)
- 74) Eller är det **var och ens ansvar** att läsa igenom tråden innan de svarar? (Familjeliv: Allmänna rubriker – Familjeliv.se)
- 75) Varför är det inte **var och ens lika självklara skyldighet** att bidra till att rädda liv medan man lever? (Familjeliv: Allmänna rubriker – Kropp & själ)
- 76) Kristus är den som välsignar och fördjupar **vars och ens olikheter** i förhållande till varandra, men som också fördjupar jämlikheten. (Bloggmix 2005)
- 77) Allt beror på **vars och ens personliga tolkningar** av Bibeln. (Bloggmix 2006)
- 78) Liberala partier har visserligen menat att det är **vars och ens ansvar** att göra sitt bästa, men inte andats ett ord om betyg. (Bloggmix 2008)
- 79) andra ska stå upp för att vi har ett civilsamhälle i Sverige, ett sekulärt samhälle där religionen är **vars och ens ensak** och där samma regler och villkor gäller för alla. (Bloggmix 2013)
- 80) Anser att man ska bedöma **vars och ens förutsättningar** och inte dra alla över en kam. (Familjeliv: Adoption)
- 81) Det borde också vara **vars och ens skyldighet** – både för sin egen och andras skull – att ta ansvar för sin egen hälsa. (Bloggmix 2005)
- 82) Den amerikanska traditionen hyllar **vars och ens möjligheter** att bli rik – men hävdar därmed också risken att bli fattig. (Bloggmix 2008)
- 83) Att tro på det övernaturliga må vara **vars och ens sak**. (Bloggmix 2008)
- 84) Bibelns vision är att resurserna delas lika efter **vars och ens behov**. (Bloggmix 2011)
- 85) Det går till så att **vars och ens skulder** dras ifrån **vars och ens tillgångar**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Familjeliv.se)
- 86) När det kommer till kritan är det **vars och ens beslut** när man skaffar sina barn. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 87) Jag tycker att man i större utsträckning borde behövspröva subventioner, efter **vars och ens ekonomiska möjligheter**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)

b. Gruppgenitiv – nominalfras och prepositionsfras

- 88) Till och med när det handlar om kusin Hadley – vampyr och **mäktiga drottningen av Louisianas speciella favorit**. (Bloggmix 2012)
- 89) Här är **drottningen av England's först tweet** (Bloggmix 2014)
- 90) Vad var det, **drottningen av englands semesterhem** eller? (Familjeliv: Allmänna rubriker – Hus & hem)
- 91) Nuvarande **drottningen av Danmarks kusin** som heter Ingolf skulle ha suttit på tronen i Sverige. (Flashback: Kultur & media)

- 92) Jag tror att riddarattityden har minskat i takt med att samhället blivit mera jämställt och man har insett att vi kvinnor inte är några "prydnader" som skall vaktas och beskyddas som vore vi **drottningen av Englands kronjuveler**. (Flashback: Politik)
- 93) Nåja, var intressant att se **drottningen av Sabas tempel** iaf. (Flashback: Resor)
- 94) [...] men det har bött judar i Etiopien i gott och väl över 2000 år - kanske ända tillbaka till **drottningen av Sabas tid**. (Flashback: Vetenskap & humaniora)
- 95) För alla killar som mest är ute efter att se nippleslips i filmer så innehåller den det med, det är t.o.m. **drottningen av Spartas nipples** man får se (Bloggmix 2007)
- 96) Kanelbullar i **drottningen av Kammebornias ära!** (Twitter - Partiledardebatt oktober 2013)
- 97) Jag är inte särskilt modeintresserad men dom här klänningarna som hon bar på **drottning av Danmarks födelsedagsfest** var ju sanslöst snygga . (Bloggmix 2010)
- 98) Arianne är **prinsen av Dornes äldsta dotter**. (Flashback: Kultur & media)
- 99) **prinsen av Vasas syster Sophia**, var gift med storhertig Leopold av Baden. (Flashback: Politik)
- 100) Thörnell kritiserades av bland annat Torgny Segerstedt för att han 7 oktober 1940 mottog storkorset av Tyska örns orden ur **prinsen av Wiedes hand** med ordensbrev undertecknat av Hitler. (Flashback: Vetenskap & humaniora)
- 101) Lite som **kungen och drottningen i Glasblåsarens barn**. (Bloggmix 2009)
- 102) Han gifte sig med två av **kungen av Persiens döttrar** för att bli populär. (Bloggmix 2010)
- 103) Han uppfostrades vid **drottningens av Navarra hov**. (Flashback: Kultur & media)
- 104) Han förmligen vadade i intressanta uppdrag som började med att han vid 23 års ålder blev konstnärlig ledare för den berömda Gewandhausorkestern i Leipzig och slutade med att han blev **kungens av Preussen hovkapellmästare** och sålunda Europas kanske mest inflytelserike musiker. (PAROLE, Svenska Dagbladet)
- 105) Historiskt har genitiver formats enligt **kungens av Danmark**, medan det i dag är vanligare med kungen av Danmarks. (Flashback: Vetenskap & humaniora)
- 106) Man säger inte "kungen av Sveriges hästar" man säger "**kungens av Sverige hästar**" (Twitter – Partiledardebatt oktober 2013)
- 107) Kallas **visen presidenten i USAs fru** för "the second lady"? (Bloggmix 2010)
- 108) Det är **presidenten i Irans kampanj** mot bögar som du beskådar. (Flashback: Kultur & Media)
- 109) För övrigt delar jag Eva Finnés och **presidenten av Ecuadors uppfattning** att brott inte har begåtts. (Flashback: Samhälle)
- 110) Men logiken gör fortfarande det mycket osannolikt att Israel skulle vara inblandat i ett mord på **presidenten i Israels viktigaste allierade**. (Flashback: Samhälle)
- 111) Varken 23 åringens eller **kvinnan från Växjö's agerande** är försvarsbart på något sätt, men att peka ut invandrare som "folk som har dödar pensionärer" som du gjorde i en annan tråd, fungerar inte Joppis. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 112) Och även jag har mina tvivel gällande **mannen i Faluns agerande**. (Bloggmix 2010)
- 113) Som jag sa tidigare skulle det bara vara slöseri med allas tid att granska **en person från MENAs* alkohol vanor**, däremot finns det säkerligen anledning att göra det om personen härstammar från T.ex Ryssland. (Flashback: Kultur & media)
- 114) Är de elakt av mig att hålla tummarna på att **mannen i Ukrainas bidrag** ska ramla i hamster hjulet? (Twitter - Partiledardebatt maj 2014)
- 115) Ett tips kan vara att se **den fantastiska kvinnan från Ukrainas bidrag** i melodifestivalen. (Flashback – Politik)
- 116) Hur troligt är det att en kille från Norge lyckas hacka **en person från Danmarks World of warcraft OCH skypekonto?** (Flashback: Samhälle) (ursprunglig emfas)
- 117) Förbundet kände väl sig tvunget att kompensera lite efter **mannen från Afrikas uppenbart pinsamma filmningar**. (Flashback: Sport & träning)
- 118) En blandning av **mannen i husets gamla skolkompisar**, och **kvinnan i husets släkt och vänner**. (Bloggmix 2007)
- 119) Troligen var det **mannen i husets barn**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 120) [...] igår gick han aningens för långt när han gjorde en jämförelse med **mannen i husets oinredda vind** med en Mamma-Mu koja!!!! (Bloggmix 2009)

* MENA – en. Middle East and North Africa

- 121) Grabbarna gaskade upp sig och **mannen i husets humör** vände när han såg flaskan komma fram. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Sandlådan)
- 122) Det där låter som postversionen av den klassiska busringningen när man låtsas vara **mannen i husets älskarinna** och lämnar flåsiga meddelanden på telefonsvararen. (Familjeliv: Känsliga rummet)
- 123) Vi redde tillslut ut frågan och jag riktigt hörde hur han suckade när skadorna på **frun i husets bil** blev beskrivna för honom. (Bloggmix 2009)
- 124) Nytt liv väcks I hockeyfrågan Minns ni **mitt och frun i husets hockeybråk** i julas? (Bloggmix 2010)
- 125) Hemma var **frun i husets främsta plikt** hushållet, inte barnen. (Familjeliv: Förälder)
- 126) Men förstår du inte att det bara är **kvinnan i husets smak** som ska gälla. (Familjeliv: Känsliga rummet)
- 127) Nu är det nog så mycket vardag det kan bli – jul, nyår och långhelg är över och **mannen i familjens ledighet** likaså. (Bloggmix 2012)
- 128) Planen är att i eftermiddag bege oss till Birsta för att fylla på **mannen i familjens garderob**. (Bloggmix 2012)
- 129) Citeringarna i inläggen är hämtade från **kvinnan i familjens blogg**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 130) [...] tror det skulle vara lättare ifall barnet sedan innan alltid eller aldrig bodde hos pappan då förändringen som ofta sker beroende på vecka alltid är till **kvinnan i familjens nackdel** [...] (Familjeliv: Känsliga rummet)
- 131) Två par som bor tillsammans och så flyttar **mannen i familjens bror** in med sina två tvillingar så det kryllar av barn i huset. (Flashback: Dator & IT)
- 132) Vem ska annars få lida för **mannen i familjens kriminalitet**? (Flashback: Övrigt)
- 133) De är ju mitt ansvar.. Tänker inte skämmas för att jag ser till mina barns behov före **Nisse på gatans**. (Familjeliv: Känsliga rummet)
- 134) Vill man ha reda på **en random person på gatans namn**, adress osv så kan man ju alltid fråga om man kan få låna dennes mobil sedan ringer man sitt eget nr. (Flashback: Hem, bostad & familj)
- 135) Jo, men så är Rickard Palm **den lågutbildade mannen på gatans favorit** också! (Flashback: Kultur & media)
- 136) Vore kul att höra **folk på gatans åsikter**, det är en ganska liten ankdamm på kanal 75 eller vad det heter nu mer... (Flashback: Livsstil)
- 137) Jag skulle vilja säga att det inte är **polisernas på gatans fel** att det blivit såhär - de har ju direktiv från höga chefer och politiker som definitivt inte har någon förankring i verkligheten, men resultatet är ju att poliserna på gatan förlorar förtroende. (Flashback: Politik)
- 138) Det är inte mitt, ditt eller **personen på gatans ansvar** att ligga sömlös på nätterna och oroa sig över varje konflikthård i världen. (Flashback: Politik)
- 139) Om du tror att Åsa Petersen representerar **mannen på gatans åsikt** har du mycket, mycket fel. (Flashback: Politik)
- 140) och då är det ju fel i ledningen hos polisen och inte **polismannen på gatans fel**... (Flashback: Samhälle)
- 141) Det är väl **personen i frågas problem** om personen tycker pojken ser ut som en flicka och är klädd som en flicka (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 142) Dvs som mogen för sex följer andra åtagande och det är att vara **mannen i frågas hustru**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 143) Att lägga upp en bild på instagram säger jag inte något om, jag skulle själv inte göra det men tycker att det ändå är **personen i frågas eget val**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 144) Det är fortfarande **personen i frågas ansvar**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 145) är nog att vänta tills framtiden och se om **personen i frågas utsagor** om framtiden stämmer eller inte. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 146) Allt beror på **personen i frågas bakgrund och mentala tillstånd**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 147) T-shirts med slogans är i stort till för att vara en indikator på **personen i frågas humor, intresse eller politiska ställning**. (Bloggmix 2011)
- 148) Gå in på **personen i frågas profil** som du vill ta bort. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Fritid & hobby)

- 149) Det är trots allt **personen i frågas samvete** som det hänger på och ingen annans. (Familjeliv: Gravid)
- 150) De lägger hellre sin tid på annat. I min umgängeskrets ja, men inte i **personen i frågas**. (Familjeliv: Känsliga rummet)
- 151) Detta bara för att jag haft en åsikt som gick emot **personen i frågas**. (Flashback: Kultur & media)
- 152) Och varför skulle man missahandla någon för **personens i fråga politiska åsikt**? (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 153) Jag blev uppenbart bestört och förvånad över **personens i fråga handlande**, därför valde jag detta ordval. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Sandlådan)
- 154) Vet ju att det går snack på hela institutionen om **personens i fråga kompetens**. (Familjeliv: Gravid)
- 155) Jag har en gång med demonstrativ tydlighet ställt med och slamrat med hålslagare på disken och **ansiktet c:a 2 decimeter från mannens i fråga**. (Familjeliv: Medlemstrådar – Allmänna)
- 156) Hur ska man förklara för idioten att jag vill kunna lyssna på min egen musik och att jag struntar fullständigt i **personens i fråga musiksmak**. (Flashback: Hem, bostad & familj)
- 157) Jag kan tänka mig att radiotjänst mycket väl kan vinna fallet om det finns en otydlig **underskrift som liknar personens i fråga** som fått betalningskrav. (Flashback: Samhälle)
- 158) **En vän till migs lillebror** kommer också o ber dem lyssna på mig o lämna butiken. (Bloggmix 2011)
- 159) **en bekant till migs barn** hade fått igelkottsloppor på dagis (Familjeliv: Allmänna rubriker – Husdjur)
- 160) Hanna, **en kompis till mig:s dotter**, fyllde 4 för ett tag sedan och ska ha kalas. (Bloggmix 2011)
- 161) **En kompis till migs mamma** kallas Kajsa. (Familjeliv: Förälder)
- 162) **En god vän till mig:s mamma** jobbar på BVC här i stan, och där har dom nyss haft ett extra möte om att fler och fler väljer att inte vaccinera. (Familjeliv: Förälder)
- 163) **En vänninna till migs son** lyckades låsa mamma ute på balkongen vid denna tiden för några år sedan! (Familjeliv: Förälder)
- 164) För några dagar sen dog **en släkting till migs sambo** i cancer. (Familjeliv: Känsliga rummet)
- 165) Åh, mamajohs marsvin ser precis ut som **en kompis till migs marsvin**, som är bröder till mina sötisar. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Husdjur)
- 166) Jag tycker att **Anonym för migs förslag** om att man ska få träffa både FK:s läkare och sin egen samtidigt var bra. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 167) Fast jag hade nog blivit förvånad om någon extremt avlägsen kom på **nån anhörig till migs begravning**, men jag skulle nog inte ta illa upp. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 168) **En tjejpolare till migs pojkvän** brukar störa sig rejält om jag ens ringer och berättar något ointressant för henne. (Flashback: Hem, bostad & familj)
- 169) Sätt inte in pengar på den sidan, idioterna stängde **en polare till mig:s konto** helt utan riktig grund. (Familjeliv: Livsstil)
- 170) Hans beteende är densamma som **en bekants till migs unge**, han är väldigt självdestruktiv mot sig själv, och kan slå andra, man kan tro att han har adhd, men han har inte et, han är bara understimulerad. (Familjeliv: Känsliga rummet)
- 171) Ditt resonemang påminner mycket om **en väns till mig**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 172) Det här är lite läskigt, din historia är slående lik **en nära släktings till mig**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 173) Och med outa så skrev jag inte personens riktiga nick, däremot så sade jag att situationen påminde om **en bekants till mig**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 174) **en släktings till mig domkraft** vek sig efter ett sådant lyft på en V70, skrapa upp dörren och bucklade ena tröskeln, som tur var klämde han sig aldrig när bilen braka ner (Flashback: Fordon & trafik)
- 175) Här kan du läsa om **en väns till mig förlossning**. (Familjeliv: Gravid)
- 176) Kanske är din spegelbild outhärdlig för dig själv, men det är inte **personen i spegelns fel**, det är samhällets fel att det ser ut såhär idag. (Bloggmix 2012)
- 177) **Mannen på bildens pappa är mannen framför tavlans farfar**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Familjeliv.se)

- 178) Om du vill ändra dina eller **personen på bildens former** kan jag göra det med. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Fritid & hobby)
- 179) Gillar **kvinnan på bildens rygg**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Sandlådan)
- 180) Han såg ut som **personen på bildens pappa** typ. (Familjeliv: Känsliga rummet)
- 181) Sisis, ja man ska inte spänn fast **barnet i bilens säkerhetsbälte** i en sån barnstol. (Familjeliv: Förälder)
- 182) var det fara för **personen i bilens liv**, var det någon direkt fara för hans egendom? (Flashback: Politik)
- 183) Kan dock inte försvara **mannen i bilens beteende** direkt, något fel lär det väl vara? (Flashback: Samhälle)
- 184) jag menade **de vid bordets medverkan**. (Twittermix)
- 185) Varför ska **killen med glasögonens föräldrar** inte betala hälften av självriskan om deras son bråkade så att hans glasögon gick sönder? (Familjeliv: Känsliga rummet)
- 186) Okej, då är det väl lillebrorn man kan "skyllda" det på då, för de andra var ju sambos och **kvinnan i samboförhållandets föräldrar**. (Familjeliv: Känsliga rummet)
- 187) (Dvs **alla på mötets klockor** måste kommit förbi klockslaget 19:00). (Flashback: Samhälle)
- 188) förstår **mannen från språkrådets tanke** men håller inte me till fullo, man får ta de bästa ur sammanhanget o vända de till ens fördel resonerar jag (Familjeliv: Medlemstrådar – Föräldrar)
- 189) Vi åkte hiss tillsammans och diskuterade, när vi var på väg från **institutionens för nordiska språk fikarum** efter att först ha bevisat ett föredrag i Ihresalen. (Flashback: Vetenskap & Humaniora)
- 190) Snart börjar **Statsvetenskapliga institutionens i Göteborg valvaka** på Sprängkullsgata 19. (Twittermix)
- 191) I myllret av mänskligt DNA hade våra två spiraler fallit på varandra och glidit ihop, min och **flickan med cigarettens**. (Flashback: Kultur & Media)
- 192) Ja, som vi kunde erfara i rapporteringen i SVT från Oskarhamn, blåljuga om **en av de misstänkta etnicitet**. (Bloggmix 2008)
- 193) - Förlorar vi åker vi i fängelse, Vinner vi får vi tillbaka demokratin, sa Nattawut Saikua, **en av de rödas ledare**, till demonstranterna i lördags. (Bloggmix 2010)
- 194) Oppositionen spelar med i detta taskspel men det är ju mer förstäeligt då **en av de gripnas svärmor** jobbar för LO och Ifmetall. (Bloggmix 2011)
- 195) Enligt **en av de dödas pappa** skedde olyckan i samband med en omkörning. (Flashback: Kultur & media)

c. Gruppgenitiv – nominalfras och relativsats

- 196) Kollade på internetbanken och där var bara de pengar som skulle vara där så jag hade fått **den som tagit ut pengar före migs kontoutdrag**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 197) Inte som något spöke som svävar runt i mörkret, men den odödliga ande som finns **i de människor som respekterade digs minnen**. (Bloggmix 2010)
- 198) Skulle du alltså kunna känna om du fick kontakt med **den som sitter mitt emot digs anhöriga** utan att någon / de själva berättar hur de reagerar? (Familjeliv: Allmänna rubriker – Kropp & själ)
- 199) Fattar du inte det själv, så är det som sagt ditt (och tyvärr **de barn som råkar ut för digs**) problem. (Familjeliv: Känsliga rummet)
- 200) Nu tittade jag inte direkt på någon av dom, men egentligen allt som inte tillhör tapetföretagens standardutbud brukar anses som "extremt" det ligger lite i **den som flyttar in efter digs ögon** också. (Flashback: Samhälle)
- 201) Du behöver tre år för att verka seriös i både läsaes och **de som kommer anställa digs ögon**. (Flashback: Samhälle)
- 202) Du har som sagt redan förklarat vad du tycker samt att du inte ämnar argumentera för din sak, samt nu dessutom att du inte vill lyssna på **de som inte håller med digs argument**, så då undrar jag varför du fortsätter läsa och skriva i tråden. (Flashback: Vetenskap & humaniora)
- 203) Ingen vill lyssna på **den du tror hatar digs budskap**. (Flashback: Vetenskap & humaniora)
- 204) Gick via din blogg in på **någon som kommenterat digs blogg**. (Familjeliv: Medlemstrådar – Föräldrar)
- 205) Norahs mamma: jo men hur vet ni att just **den katten som irriterar digs agare** tycker att ni ska plaga djuret? (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 206) Men också att det jag känner kanske inte är mina känslor utan **de omkring migs känslor**. (Familjeliv: Känsliga rummet)

- 207) då är det ditt ansvar att flytta på dig eller gasa lika mycket som det är **bilen bakom digs ansvar** att bromsa. (Familjeliv: Känsliga rummet)
- 208) Detta samhället har nått en gräns där man inte bara kan titta på längre, du måste börja handla **för människorna runtom digs skull**. (Flashback: Vetenskap & humaniora)
- 209) Jag känner mig dock väldigt accepterad av svenskar och det pga att jag som **skribenten över digs farsa** - följer det här landets koder och regler, eftersom jag ser dom som överlägsna primitiva macho-stam-kulturer. (Flashback – Politik)
- 210) [...] för övrig info se **skribenten ovan digs signatur**. (Flashback: Dator & IT)
- 211) Det är **sådana som digs fel** att vi har problem här i världen. (Flashback – Samhälle)
- 212) Varför petar åkarna på **den åkaren framförs stavar?** (Flashback: Sport & träning)
- 213) Bara för att en del kör om trots att det är riskabelt och inte alls lämpligt, betyder det inte att det är **den som är framförs fel**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 214) Hemresan gick över förväntan faktiskt, hon var glad och nöjd första flygresan stod i mitt knä och pillade på **den som satt bakoms fingrar** som hon stack fram så att Ellie nådde dom, det var jättekul. (Familjeliv: Medlemstrådar – Väntar barn)
- 215) hoppas **moralkärringarna som står bakoms ungar** börjar knarka! (Flashback – Politik)
- 216) Jag klämde in mina 207 centimeter långa skidor där till **åkaren bakoms stora bestörtning** (Bloggmix 2010)
- 217) Åk upp jämnsides med den andra bilen, ratten helt åt höger, backa tills du ser **bilen bakoms lysen** i vänster backspegel. [...] (Familjeliv: Allmänna rubriker – Familjeliv.se)
- 218) Råta upp ratten och backa tills du passrar **bilen bakoms flygel** med vänster bakhjul. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Fritid & hobby)
- 219) Blir man påkörd bakifrån är det **bilen bakoms fel** eftersom man i det läget inte påbörjat en sväng utan endast saktat ner/stannat. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 220) Vilket senare kom fram till att det var **en utav killarna bakoms flickvän**. (Flashback: Kultur & media)
- 221) Annars blir det alltid att kassören matar på med **snubben bakoms varor** och man får säga "nej det är inte mitt". (Flashback: Övrigt)
- 222) Till **killarna som satt bredvids stora glädje**. (Twitter - Partiledardebatt juni 2013)
- 223) ja de har tagit över **galleriets som låg bredvids lokaler**. (Twittermix)
- 224) Bikinin är alldeles för dyr (3400 kr) men det var lite roligare att ligga & drömma om den än att lyssna på **kärringen bredvids bjäbb**. (Bloggmix 2008)
- 225) Lägga huvudet på **personen bredvids axel** och somna. (Bloggmix 2011)
- 226) Kör rakt bakåt tills du ser **bilens bredvids backljus** i fönstret till höger om dig (Familjeliv: Allmänna rubriker – Fritid & hobby)
- 227) Lite likadant kan jag tycka att det är om man står och väntar vid ett övergångsställe och min hund nosar lite på **personen bredvids fot**. (Familjeliv: Känsliga rummet)
- 228) Då såg jag att det var **grannen bredvids utvecklingsstörda dotter**, grannen själv och två till som stod runt hennes elrullstol... (Familjeliv: Medlemstrådar – Allmänna)
- 229) När jag har det helt tyst (t.ex. när man ska sova), så kan jag ibland höra **grannarna bredvids livliga diskussioner och dammsugning**. (Flashback: Hem, bostad & familj)
- 230) [...] för att sedan när det är dags raskt resa mig upp **till personen bredvids förvåning** och sedan tränga mig ut (Flashback: Övrigt)
- 231) alltså håller på riktigt på att kvävas utav **mannen bredvids parfym**. (Twittermix)
- 232) Lyssnade tills nyligen på **grannen mittemots dammsugande**. (Familjeliv: Förälder)
- 233) Så **till grannarna mittemots stora förtjusning** så var vi tvugna att hissa upp den via balkongen till 5:e våningen såg ganska kul ut haha! (Familjeliv: Medlemstrådar – Väntar barn)
- 234) Medans den andra ungen vifta med smörkniven så det flög iväg en klick som hamnade på **barnet mittemots byxor** så blev de världens liv (Twitter - Partiledardebatt juni 2013)
- 235) **kollegan mitt emots skrivbord**: KAOS! (Twittermix)
- 236) Å så ringer de jävla svinen på **den gamle mannen mitt emots dörr** och skrattar och går vidare till sig (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 237) Haha du verkar "veta" mycket om brottskvällen eftersom du berättar saker som "hände" i detalj du kanske har planerat in en kamera **på tjejerna som var där:s pannor** eller? (Flashback: Samhälle)
- 238) Vi håller på att bygga om hela tomten här och då va det **en som jobbade här:s dotter** som jobbade där. (Bloggmix 2010)

- 239) Men det är våra **alla här:s störsts önskan** och jag ser det som en ära att få följa er på vägen (Familjeliv: Svårt att få barn)
- 240) Fick **dom som bor där:s telefon nummer** så ska ringa dom och sen åka och kika. (Bloggmix 2006)
- 241) Efteråt fick jag nån sjuk idé och försöke övertala Lena om att vi skulle knycka **en av karlarna som befann sig där:s skor**. (Bloggmix 2009)
- 242) Skit full, så han gick och la sig dirket och jag bosatte mig vid **hans komp:s som bodde där:s dator**. (Bloggmix 2009)
- 243) okej så man vet va man kan klaga på sen, e de **dom som bor där:s ansvar** att ha allt fixat? (Familjeliv: Allmänna rubriker – Hus & hem)
- 244) Ser du **han som går där:s jeans?** (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 245) Men det är ju naturligtvis inte **de som jobbar där:s fel** vilket uppdrag man har. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 246) Kanske för att det inte finns några nedlåtande kommentar om min och **de flesta här:s åsikt?** (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 247) men det är **den trevliga kvinnan som jobbar där:s förtjänst**. (Familjeliv: Känsliga rummet)
- 248) också skakade vi hand och hon frågade om jag var **killen som bodde där:s tjej** och jag svarade nej. (Familjeliv: Sex & samlevnad)
- 249) Säger mer om dig för att inte förstå TS eller **andra personer här:s poäng**. (Flashback – Politik)
- 250) Återigen, det är bara skitsnack att det är **staten, systemen och vi människor som redan bor här:s fel**. (Flashback – Politik)
- 251) Åtminstone inte till att svenska politiker i 25 år fört en huvudlös invandrings- och integrationspolitik, det är politikernas fel och inte **de som kommit hits**. (Flashback: Övrigt)
- 252) Kanske att det hjälper killen som tar över **den som åkt dits område**, ingen annan! (Flashback: Droger)
- 253) min fråga handlar bara rent allmänt varför inte något småland (i EU) inte helt slopar VAT och bara tar procent på **alla handlare som flyttar dits årsresultat** istället... (Flashback: Politik)
- 254) **En kille jag snackade med idags farbror** eller vad fan det var hadde varit utanför tyskland och åkt något last fartyg. (Flashback: Kultur & media)
- 255) Givetvis är ju så inte fallet, det är bättre med en spridning på lönerna där istället för att trycka upp **de som arbetar idags löner** för att finansiera arbetslöshet så arbetar alla och bidrar till sig själva. (Flashback: Politik)
- 256) Som sagt nationals stats frågan är så löjlig att jag inte vill diskutera den med dig utan jag hänvisar dig till **de över 180 länder som finns idags regeringar!!** (Flashback: Politik)
- 257) Vet inte om det var **den där jävla donalsburgaren jag köpte igår:s fel**. (Bloggmix 2008)
- 258) Jag delar inte **den som har skrivit blogg:s uppfattning**. Jag är inne på samma spår som ni andra. (Familjeliv: Änglarum)
- 259) Det kommer hela tiden lagar och förslag, som handlar mest om att skydda barn genom att kräva att sexsidor ordnar någon möjlighet att verifiera **den som besöker sidans ålder** men tidigare skulle man förbjuda sexsidor överhuvudtaget. (Bloggmix 2010)
- 260) Det ska även stå i presen, och har man då läst presen så slarvigt så tycker jag inte att det är **personen som har sidans fel**, utan vet man med sig att man är känslig för sånt kan man ju vara aktsam. (Familjeliv: Känsliga rummet)
- 261) Att bedöma från **de som läst bokens kommentarer** skulle det bara gjort filmen sämre (Flashback: Kultur & media)
- 262) Jag gillar **de som driver sidans attityd**: "Efter tre stycken tuffa skoldagar och allt skriveri i media så har vi gjort oss förtjänta av ett lammkött. (Flashback: Politik)
- 263) Om jag inte minns fel så är det inte vad **den personen som äger lägenhetens utgifter** är som styr hyran utan vad en likvärdig hyresrätt kostar som din hyreskostnad styrs av. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Hus & hem)
- 264) Det är **hyresvärden eller den som äger lägenhetens ansvar** att se till att det finns ordentliga spärrar på både fönster och balkongdörrar för att barnen inte ska få upp dom själva. (Familjeliv: Känsliga rummet)
- 265) jag var ju uppe på vinden och letade o sambon sa att på vänster sida vara bara **de som äger husets grejer** så där letade jag inte. (Familjeliv: Planerar barn)
- 266) Det är ju dock inte så mycket **de som gjort filmens fel** utan J.K Rowlings. (Flashback: Kultur & media)

- 267) Man får reducerad dagis avgift när man studerar, då räknas bara **den personen som jobbars inkomst** o troligt vis har man för låg inkomst för att betala nån större (om nån alls) avgift då... (Familjeliv: Allmänna rubriker – Samhälle)
- 268) Så inte så konstigt om man lever på **den personen som jobbars inkomst**. (Familjeliv: Känsliga rummet)
- 269) Känner folk som jobbat med hemstädning i perioder (ologiskt nog ser jag inget problem **från den som jobbars synvinkel**; skulle ha mindre problem med att städa någon annans hem om försörjningen krävde det än att ha någon hos mig) [...] (Familjeliv: Känsliga rummet)
- 270) Sedan hävdar han att **de som jobbars frihet och trygghet** inte alls beskärs genom det här upplägget. (Flashback: Politik)
- 271) **Veckan som kommers planering**: Måndag: Shopping i shoppingcentrumet Las Arenas. (Bloggmix 2013)
- 272) Det är väl inte **den som kommers fel**, det är de demokratiskt valda politikernas. (Flashback: Politik)
- 273) **Veckans som gåtts** Outfits, Har ni någon favoritit? (Bloggmix 2010)
- 274) I skrift blir det ju dessutom en nivå till på skämtandet eftersom man inte kan se **den som skrivers kropsspråk och mimik**. (Familjeliv: Allmänna rubriker – Fritid & hobby)
- 275) vist kan man inte veta vad som rör sig i **de som skrivers huvud**. (Familjeliv: Känsliga rummet)
- 276) Eh... du tror inte att det är så att ALLT som skrivs på FL är utifrån **den som skrivers synvinkel**? (Familjeliv: Känsliga rummet)
- 277) Den som inget har är alltid i **den som hars våld** - vare sig man vill det eller ej. (Flashback: Politik)
- 278) Det är **min och många med migs åsikt** att gemensam vårdnad är oftast det bästa för barnen och att enskild vårdnad utdelas kanske i för stor utsträckning till mammorna. (Bloggmix 2010)
- 279) från 24 juni 2004 får icke delar av bebyggelse som avviker från normen särbehandlas - alltså är blotta utredningen som Realizt redovisade ett brott mot denna paragraf, enligt **min och många med mejs åsikt**. (Flashback: Kultur & media)
- 280) Vill någon sedan ha hjälp, så kan jag lova att gott om uppmuntran kan komma från **både min och flera med migs sida**. (Familjeliv: Känsliga rummet)
- 281) Jo jag tror på demokrati (inte denna parlamentariska bluffdemokrati) och åsiktsfrihet (men inte åsiktsfrihet för dom som vill ta bort **min och många med migs åsiktsfrihet**). (Flashback: Politik)
- 282) Vad som inte är uppskattat är moraltafs om att jag inte har med det att göra, det är värre än vad ni tror, men med respekt för **min och dem nära till migs integritet** tänker jag inte beskriva deras roller i mitt liv ingående. (Flashback: Hem, bostad & familj)

2. Enkätundersökning

- I. Bygg om den nedanstående satsen så att den innehåller s-genitiv.
- Ex. Det här huset tillhör min mamma. -- Det här huset är min mammas.
1. Sonen till Lillemor och Torsten är tolv år gammal.
 2. Kusinen till drottningen av Norge skulle ha suttit på tronen i Sverige.
 3. Sovrummet till mamma och pappa är det mysigaste stället i hela huset.
 4. Barnet till en bekant till mig har fått igelkottsloppor på dagis.
 5. Vi trivdes bra på fikarummet på institutionen för nordiska språk.
 6. Förlovning av Karin och Erik var en stor överraskning för alla.
 7. På festen träffade vi släkt och vänner till kvinnan i huset.
 8. Syskonen till både pappa och mamma bor i Tyskland.
- II. Välj den sats som låter mer naturlig för dig.
9. a. Den förra regeringen tycks inte ha representerat mannen på gatans åsikter.
b. Den förra regeringen tycks inte ha representerat mannens på gatan åsikter.
 10. a. En kollega till migs fru har bjudit mig hem.
b. En kollegas till mig fru har bjudit mig hem.
 11. a. Min och flickans med cigarettens mobiler började ringa samtidigt.
b. Min och flickan med cigarettens mobiler började ringa samtidigt.
 12. a. Det är väl inte personerna som kommers fel, det är de demokratiskt valda politikernas.
b. Det är väl inte personernas som kommer fel, det är de demokratiskt valda politikernas.
 13. a. Jag tycker mycket om presidenten i USA:s fru.
b. Jag tycker mycket om presidentens i USA fru.
 14. a. Jag delar inte den som har skrivit bloggans uppfattning om den franska musiken.
b. Jag delar inte den som har skrivit bloggen hens uppfattning om den franska musiken.
 15. a. Jag respekterar var och ens åsikter och tycker man gör som man vill.
b. Jag respekterar vars och ens åsikter och tycker man gör som man vill.
 16. a. Ditt resonemang påminner mycket om en väns till mig.
b. Ditt resonemang påminner mycket om en vän till migs.
- III. Blir stilnivån på de ovanstående satserna en viktig faktor i valet av formen?
(Det vill säga: skulle du ha svarat annorlunda om det gällde en mer formellt språknivå?)
- a. Ja
 - b. Nej

Alicja Piotrowska – absolwentka filologii szwedzkiej i skandynawistyki na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Obecnie doktorantka w Katedrze Skandynawistyki UAM. Jej zainteresowania badawcze obejmują językoznawstwo historyczne, składnię i gramatykę języka szwedzkiego, runologię oraz gramatykę kontrastywną polsko-szwedzką.

ISBN 978-83-947609-5-3

9 788394 760953

DOI: 10.14746/9788394760953